

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ

ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
тел: +992 (44) 600-32-49
e-mail: majalla@nbt.tj

МАҶАЛЛАИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

ЯНВАР-МАРТИ 2021

ЧЕХРАҶО / ЛИЦА / FACES

Нигина Курбоналиева, иқтисодчӣ
Хуршед Миракилов, бонкдор
Абдулқайси Саидҷаббор, бонкдор
Раҳматшо Сайисмонов, коршинос

Имрӯз мо бо ифтихору шодмонӣ
эълон медорем, ки Наврӯзи даврони
истиқлол паёмовару оғозгари рӯзго-
ри шоду хуррам, навиди бахту сао-
дат ва фардои дурахшони кишвари
мост.

Эмомалӣ Раҳмон

АМАЛИЁТҶОИ ҶАЙРИНАҚДӢ 1,9 МЛРД.
СОМОНИРО ТАШКИЛ НАМУДАНД **32**

ТАҶЛИЛИ МАЪЛУМОТИ НАЗАРСАНҚӢ
ЧИРО МУАЙЯН КАРД? **72**

EBRD AND DONORS SUPPORT
GREEN INVESTMENTS **55**
IN TAJIKISTAN

РАЗВИТИЕ ИСЛАМСКОГО БАНКИНГА
КАК АЛЬТЕРНАТИВНОГО **51**
ИНСТРУМЕНТА ФИНАНСИРОВАНИЯ

*Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳан-
ронӣ дар мулоқоти якуми Панели сатҳи
баланд оид ба масъалаҳои об ва иқлим дар
сиёҳии видеоконференсияи пешниҳод намуданд,
ки соли 2025-ум Соли байналмилалӣи ҳифзи
пиряхҳо эълон гардида, санаи Рӯзи ҷаҳонӣи
ҳифзи пиряхҳо муайян карда шавад.*

*«Дар ин қарина ҳамчунин меҳодам бори дигар
пешниҳоди Тоҷикистонро оид ба таъсис додани
Бунёди махсуси байналмилалӣи ҳифзи пиряхҳо, ки
метавонад захираҳои молиявиро аз сарчашмаҳои
гуногун ҷиҳати пӯда намудани иқдоми зарурӣ
ва татбиқи ҳадафҳо дар ин ҷода сафарбар намояд,
хотиррасон намоям».*

ДАР ИН ШУМОРА:

3

ПРЕЗИДЕНТ

МАРДУМИ ДУНЁ ҲАМДИГАРРО
БО ИБОРАИ ЗЕБОИ ТОҶИКИИ
“НАВРӮЗ МУБОРАК” ТАҲНИЯТ
МЕГӮЯНД.

15

ҶАМЪБАСТИ СОЛ

Таваҷҷуҳи бештар ба баланд
бардоштани эътимоднокӣ ва
боварии аҳоли ба низоми
бонкӣ ва ҷалби сармоя равона
карда мешавад.

6

ТАӢЙИНОТИ КАДРӢ ДАР БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Пешвои миллат муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон 18 январи
соли 2021 дар мақомоти ҳифзи
ҳуқуқ, Бонки миллии, вазоратҳои
адлия, рушди иқтисод ва савдо
тағйироти кадрӣ ба амал овар-
данд.

32
АМАЛИЁТҲОИ ҒАЙРИ-
НАҚДӢ 1,9 МЛРД. СОМО-
НИРО ТАШКИЛ НАМУДА,
2,2 МАРОТИБА АФЗОИШ
ЁФТАНД.

39

СИЁСАТИ МАКРОПРУДЕН- СИАЛӢ - ВОСИТАИ ТАЪМИ- НИ СУБОТИ МОЛИЯВӢ

Мақсади асосии сиёсати ма-
кропруденсиалӣ ин таъмини
суботи молиявӣ буда, барои
ноил гардидан ба ҳадафи
ниҳоии он мақсадҳои фо-
силаӣ вобаста ба вазъият,
хавфҳои қойдошта ва хусуси-
ятҳои ...

55

EBRD AND DONORS SUPPORT GREEN INVESTMENTS IN TAJIKISTAN

The European Bank for
Reconstruction and Development
(EBRD) has organised a financing
package of US\$ 4 million to
Tajikistan's largest private lender
Bank Eskhata (Eskhata) under its
Green Economy Financing Facility
(GEFF) to support green financing
for households and small private-
sector companies investing in
green technology solutions.

19

РУШДИ БОЗОРИ СУҒУРТА ФАЗОИ МУСОИДИ САР- МОЯГУЗОРИРО БАРОИ ПЕШРАФТИ БАХШИ ВОҚЕИИ ИҚТИСОДИЁТ ФА- РОҲАМ МЕОРАД

44

ҲИСОБОТИ ТАШКИ- ЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020

В ЭТОМ НОМЕРЕ:

57

**НИЗОМИ САНАДҲОИ МЕЪЁРИИ ҲУҚУҚИИ БАТАН-
ЗИМДАРОРАНДАИ АМАЛИЁТИ АСЪОРИ ВА ҶАВОБ-
ГАРИ БАРОИ РИОЯ НАКАРДАНИ ТАЛАБОТИ ОНҲО**

72

**ТАҲЛИЛИ МАЪЛУМОТИ
НАЗАРСАНЌИ ДАР ТАШКИ-
ЛОТҲОИ СУҒУРТАВИ ЧИРО
МУАЙЯН КАРД?**

66

**ПРОБЛЕМЫ, СВЯЗАННЫЕ С
РЕАЛИЗАЦИЕЙ
ЗАЛОГОВОГО ИМУЩЕСТВА**

В случае если имущество не будет отчуждено собственником в установленные сроки, то по решению суда, вынесенному по иску уполномоченного государственного органа, оно . . .

51

**РАЗВИТИЕ ИСЛАМСКОГО
БАНКИНГА КАК АЛЬТЕР-
НАТИВНОГО ИНСТРУМЕН-
ТА ФИНАНСИРОВАНИЯ**

Достаточно интенсивное развитие исламского банкинга вызвано как возрастающим спросом, так и значительным ...

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ

Маҷаллаи таҳлилии бонкӣ
1 (92) ЯНВАР-МАРТ, 2021

Тел: +992 (44) 600- 31- 24
Факс: +992 (44) 600- 32- 49

НИШОНИИ МАҶАЛЛА:

734025, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
E-mail: majalla@nbt.tj

РАИСИ ШҶҶОИ МАШВАРАТӢ:

Ҳ. Холиқзода
Аъзои ШҶҶОИ машваратӣ:
Н. Ҳикматуллозода, Ҷ. Нуралиев,
М. Нақҳатзода, А. Миралиев,
Т. Ҳақназаров, А. Курбонов

ҲАЙАТИ МАҶАЛЛА:

Сармуҳаррир: А. Курбонов
Мутахассиси дараҷаи I: Л. Имомова

Маҷаллаи "Бонкдорӣ Тараққиёт
Ҷаҳонишавӣ" дар Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд
гирифта шудааст.
Шаҳодатномаи қайд: №114/МҶ- 97,
аз 20 июни 2019 с.

Маҷалла ба хотири гуногунандешӣ
маводҳои муаллифонеро низ ба
табъ мерасонад, ки фикри шахсии
онҳоро инъикос мекунад. Ҳангоми
истифодаи маводи маҷалла истинод
ба асл ҳатмист.

Теъдоди нашр: 510 нусха.
Дар матбааи
ҶДММ «Орбита»
чоп шудааст.
ш. Душанбе, кӯчаи Чехов 1/1, 17.

Паёми шодбошии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати чашни Наврӯз.

Дар оғози суханронии худ Президенти кишвар баён карданд, ки Наврӯз ҳамчун бузургтарин

як падидаи бисёр қавии
хувиятсоз, яке аз рукнҳои
муҳимми худшинишину
худогоҳӣ, унсури ҷудоино-
пазири фарҳанги миллӣ ва
ҷузъи барҷастаи ҷаҳонби-
ниву ҷаҳоншиниш ба шумор
меравад.

Пешвои миллат таъкид
карданд, ки мантику фалсафа
ва мохияту ҳикмати Наврӯз
аз донишу хирад, меҳру
муҳаббат, сулҳу субот ва
шодиву нишот иборат буда,
дар тӯли ҳазорсолаҳо барои
мardуми мо ҳамчун омили
ҳастисозу муттаҳидкунанда

хизмат кардааст. Зеро ин чашн ба қалби хурду бузург суруру шодӣ мебахшад, тамоми афроди ҷомеаро сарҷамъ месозад ва кулли мардумро ба дӯстиву самимият ва меҳру муҳаббати инсонӣ нисбат ба ҳамдигар фаро меҳонад. Маҳз бо ҳамин сабаб ин падидаи асили фарҳангӣ ҳаргиз қуҳнашавиро намепазирад ва дар ҳама давру замонҳо ҳамқадаму ҳамқисмати мардуми мо боқӣ мемонад.

Ҳарчанд ки дар давраҳои гуногуни таърихи ташаккули худ ин чашн таҳти таъсири монеаву маҳдудиятҳои зиёд қарор гирифтааст, вале бинобар асолати табиӣ, арзишу аҳаммияти ҷовидонаи мардумӣ ва фалсафаи нерӯманд доштани зиндаву поянда монда, то замони мо расидааст. Дар ҷаҳонбинии ниёғони мо Наврӯз таҷассуми пирӯзии нур бар зулмот, гармӣ бар сардӣ ва хубӣ бар бадӣ мебошад. Ва табиист, ки чунин суннати пурарзиши табиӣ ва инсондӯстонаву хайрхоҳона ба ҳеҷ гуна маҳдудият тобеъ намегардад.

Дар Паёми шодбошии Президенти ҷумҳурӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати ҷашни Наврӯз зикр гардид, ки ҳавзаи тамаддунии Наврӯз дар тӯли таърихи дуру дарози мавҷудияти он қаламрави минтақаҳои мухталифро фаро гирифта, фарҳанги халқу миллатҳои гуногуни оламо рангорангу ғанӣ

гардонидааст. Ва беҳуда нест, ки мардуми дунё ҳамдигарро бо ибораи зебои тоҷикии “Наврӯз муборак” таҳният мегӯянд. Имрӯз мо бо ифтихору сарфарозӣ изҳор медорем, ки ба шарофати истиқлолу озодии Ватани маҳбубамон Наврӯз – ин ойини бебаҳои аҷдоди худро эҳё кардем ва барои рушди минбаъдаи русуми наврӯзӣ заминаи мусоид муҳайё намудем.

Воқеан, Наврӯзи имсола дар кишвари мо дар давраи омодагӣ ба ҷашни бузурги сисолагии истиқлоли давлатии Тоҷикистони маҳбубамон таҷлил мегардад, яъне баҳори имсола – баҳори истиқлол ва Наврӯзи он Наврӯзи истиқлол мебошад. Бинобар ин, ҳамаи мо бояд қорҳои ободониву бунёдкориро барои истиқболи арзандаи ин ҷашни муқаддас вусъат бахшем, иҷрои нияту нақшаҳои созандамонро таъмин намоем ва шаҳру ноҳияҳои кишварро боз ҳам обод созем. Дар ин самт, хусусан, соҳибкорони ватандӯст ва дигар шахсони саховатпеша бояд беш аз пеш саҳм гузоранд, қоргоҳу қорхонаҳои истеҳсоли бунёд намоянд, иқтисодии мамлакатро тақвият бахшанд ва барои ҳамватанонамон ҳарчи зиёдтар ҷойи қорӣ таъсис диҳанд.

Тавре Пешвои миллат иброз доштанд, дар натиҷаи тадбирҳои амалинамудаи Ҳукумати мамлакат ва бо дастгирии соҳибкорони бонангу номуси мо танҳо дар ҳафт соли охир дар кишвар беш аз як миллион ҷойи қорӣ таъсис дода шуда, шумораи шаҳрвандоне, ки ба муҳоҷирати меҳнатӣ мераванд, 60 фоиз қорӣш ёфт. Мо бояд минбаъд низ амалисозии ҳадафи стратегияи саноатикунунии кишвар, рушди соҳаи кишоварзӣ ва муҳайё кардани ҷойҳои нави қориро вусъат дода, бо ҳамин роҳ шиддати муҳоҷирати меҳнатиро паст намоем. Дар ин равад, зарур аст, ки фаъолияти марказҳои таълими қалонсолон қуллан беҳтар қарда, шумораи ҳарчи бештари соқинони мамлакат ба омӯхтани қасбу ҳунар фаро гирифта шаванд.

Изҳор қардид, ки аз замони қадим дар байни мардуми мо таомуле роиҷ буд, ки тибқи он Наврӯзро бо сару либоси идонаи қиллӣ, қонаву қоронаи тозаву озода ва маҳаллу деҳоти ободу ороста истиқбол меқарифтанд. Президенти ҷумҳурӣ бо боварӣ қуфтанд, ки ин анъанаи неқ дар байни мардуми мо, махсусан, соли қорӣ, яъне соли воқеан таърихии сиқомин солқарди истиқлолу озодии Ватанамон қустариши боз ҳам бештар қайдо меқунад. Ҳамқунин, бо эътимоди қомил изҳор менамоям, ки кишоварзони

шуҳратманди мамлакат ҳар рӯзи баҳорро самаранок истифода карда, барои ҳосили фаровони зироатҳои кишоварзӣ ва ҳифзи амнияти озуқаворӣ заминаи устувор мегузоранд.

Дар идомаи суҳанронии худ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хотирнишон намуданд, ки баҳор фасли зудгузар мебошад ва тибқи пешгӯии созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ ва коршиносони сатҳи ҷаҳонӣ соли 2021 барои мардуми сайёра яке аз солҳои вазнинтарин ва ҳатто ҳалокатбор хоҳад буд. Дар чунин шароит мо бояд боз ҳам бештар заҳмат кашида, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулотро афзоиш диҳем ва нагузорем, ки мардуми мо аз лиҳози таъминот бо маводи ғизоӣ танқисӣ кашанд ва муҳтоҷи дигарон шаванд.

Пешвои миллат ба кишоварзон ва ҳамаи онҳое, ки дар ихтиёри худ як вачаб замин доранд, муроҷиат карда, даъват намуданд, ки бо истифода аз боду ҳавои мусоиди баҳорӣ кишти зироатҳоро сари вақт анҷом диҳанд, аз як замин ду – се ҳосил рӯёнданд ва ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти ғизоиро зиёд намоянд. Дар ин самт, зарур аст, ки барои бо маводи ғизоӣ боз ҳам бештар таъмин намудани ҳар як оила заминҳои наздиҳавлигӣ ва президентӣ низ самаранок истифода карда

шаванд. Хусусан имсол, ки таъсири пандемияи короновирус, бухрони шадидаи иқтисодиву молиявӣ ва натиҷаи манфии он – болоравии нархҳо ва камчингардидани маводи ғизоӣ ба тамоми кишварҳои олам, аз ҷумла ба Тоҷикистони мо низ идома дорад, ҳар як сокини кишвар бояд ба ин масъала эътибори аввалиндараҷа диҳад.

Дар ин ҷода ба тамоми кишоварзони мамлакат, соҳибкорони бонангу номус ва кулли сокинони кишвари бихиштосоямон барори кор ва муваффақият меҳом.

Солҳои охир дар байни мардуми мо ба ҳукми анъана даромадааст, ки дар арафа ва айёми иду ҷашнҳои шахсони дорои имконияти мусоид ятимону маъҷубон, оилаҳои камбизоат ва дигар шахсони эҳтиёҷмандро дастгирӣ менамоянд ва дар ҳаққи онҳо ғамхорӣ зоҳир мекунанд.

Дар робита ба ин, Президенти кишвар аз соҳибкорону тоҷирон ва дигар шахсоне, ки имконияту шароит доранд, даъват ба амал оварданд, ки дар шабу рӯзҳои наврӯзӣ низ масъалаи расонидани кумаку дастгириро ба чунин шахсон фаромӯш насозанд. Бо истифода аз фурсат, ба роҳбарони тамоми вазорату идораҳо, сохтору мақомоти давлатӣ, раисони вилоятҳо, шахру

ноҳияҳо, хизматчиёни давлатӣ, соҳибкорону шахсони саховатпеша ва кулли мардуми сарбаланди кишвар як нуктаро такроран хотиррасон намуданд: мову шумо ҳаргиз фаромӯш накунем, ки давлати соҳибхитиёр ва Ватани соҳибистиқлол дорем, яъне Ватан аз мост ва бурду бохташ низ аз мост.

Пас, биёед, ҳама муттаҳиду сарчамъона заҳмат кашем, мушкilotи иҷтимоии халқамонро бартараф намоем, сатҳу сифати зиндагии мардумамонро баланд бардорем, Ватани маҳбубамонро обод кунем ва обрӯи Тоҷикистони азизамонро дар арсаи байналмилалӣ боз ҳам таҳким бахшем.

Дар интиҳои Паёми шодбошӣ Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар тамоми мардуми шарифи кишварро ба ифтихори ҷашни байналмилалӣ Наврӯз самимона табрик гуфта, ба ҳар як фарди Ватан ва ҳамватанони бурунмарзӣ тандурустӣ, комёбӣ, бахту саодат, файзу баракат ва ба Тоҷикистони маҳбубамон сулҳу суботи ҷовидона ва пешрафту дастовардҳои рӯзафзун орзу намуданд.

Ҷашни Наврӯзи байналмилалӣ муборак, ҳамватанони азиз!

“БТЧ”

ТаӢйиноти кадрӢ дар Бонки миллии Тоҷикистон

Пешвои миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон 18 январи соли 2021 дар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, Бонки миллӣ, вазоратҳои адлия, рушди иқтисод ва савдо тағйироти кадрӣ ба амал оварданд.

Бо Фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс ва Ёқубзода Мирҳаёт ба вазифаҳои муовинони Раиси Бонки миллии Тоҷикистон таъин гардиданд.

ТОЛИБЗОДА ФИРДАВС НАЗРИМАД
Муовини Раиси Бонки миллии
Тоҷикистон

ТОЛИБЗОДА Фирдавс Назримад 11 марти соли 1980 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст, миллаташ тоҷик.

Таҳсилот:

Маълумот оӣ, Донишгоҳи Шарқии Миёназамини Ҷумҳурии Туркии Кипри Шимолро бо ихтисоси бонкдорӣ ва молия, Магистратураи Институти миллии оӣ оид ба фанҳои сиёсиро (Ҷопон) бо ихтисоси идоракунии давлатӣ хатм намудааст.

Фаъолияти меҳнатӣ:

- Соли 2003-2009-иқтисодчии дараҷаи II, иқтисодчии пешбари Идораи назорати бонкӣ ва иҷозатномадиҳии

Бонки миллии Тоҷикистон;

- Солҳои 2009-2010-таҳсил дар Магистратураи Институти миллии оӣ оид ба фанҳои сиёсӣ, Токио, Ҷопон;
- Соли 2010 (11-12)-сариктисодчии шуъбаи назорати ташкилотҳои молиявии ғайрибонкии Идораи назорати бонкӣ ва иҷозатномадиҳии Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2010-2015-сармутахассис, муовини сардори шуъбаи бозрасии дуввуми Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2015-2017-муовини сардори Идораи таҳлил ва иҷозатномадиҳии Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2017-2020-сардори Идораи таҳлили бонкҳои Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2020-2021-муовини директори Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон;
- 18 январи соли 2021, №120 бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муовини Раиси Бонки миллии Тоҷикистон таъйин гардид;
- Доништани забонҳо: англисӣ, русӣ ва туркӣ.
- Оиладор, соҳиби 4 фарзанд.

ЁҚУБЗОДА МИРӢАЁТ МИРОБИД
Муовини Раиси Бонки миллии
Тоҷикистон

ЁҚУБЗОДА МирӢаёт Миробид 14 майи соли 1984 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст, миллаташ тоҷик.

Таҳсилот:

Маълумот оӣ, Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси иқтисодӣ хатм намудааст.

Магистратураи City Business School-и Федератсияи Русия,

Магистратураи фаъолиятҳои идорӣ (MBA) European Distance Learning and Education Association-и Иттиҳоди Аврупо хатм кардааст.

Унвони илмӣ: номзади илмҳои иқтисодӣ.

Фаъолияти меҳнатӣ:

- Солҳои 2007-2010-аспиранти Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2010-2011-коромӯзи шуъбаи микроқарзии ҶСП “Аксесбонк Тоҷикистон”;
- Солҳои 2011-2015-мутахассиси дараҷаи II, иқтисодчии асосии Идораи амалиётҳо бо аъзори хориҷии Департаменти хазинадорӣ Раёсати БДА ҶТ «Амонатбонк»;
- Аз 02.01.2015-сардори Идораи хизматрасониҳо бо мизочони

Департаменти хазинадорӣ Раёсати БДА ҶТ “Амонатбонк”;

- Аз 17.03.2015-сардори Идораи амалиётҳо бо аъзори хориҷии Департаменти хазинадорӣ Раёсати БДА ҶТ “Амонатбонк”;
- Аз 01.09.2015-сардори шуъбаи амалиёти байналмилалӣ Департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби аъзори Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2015-2016-муовини директори Департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби аъзори Бонки миллии Тоҷикистон;
- Аз 03.05.2016-муовини директори Департамент-сардори Идораи танзим ва назорати аъзори Департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби аъзори Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2016-2019-сардори Идораи амалиёт дар бозори озоди Бонки миллии Тоҷикистон;
- Солҳои 2019-2021-сардори Идораи бозори молиявии Бонки миллии Тоҷикистон;
- 18 январи соли 2021, №119 бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муовини Раиси Бонки миллии Тоҷикистон таъйин гардид.
- Донистани забонҳо: тоҷикӣ-форсии дарӣ (модарӣ), русӣ ва англисӣ.
- Оиладор, соҳиби 4 фарзанд

Паёми Пешвои миллат - раҳнамо барои ободии Ватан

18 феввали соли 2021 дар Бонки миллии Тоҷикистон бо роҳбарии Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳолиқзода Ҳоким Ҳикматулло, ҳузури муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҷамолиддин Нуралиев, муовинони Раиси БМТ Фирдавс Толибзода, Мирҳаёт Ёқубзода, Моҳбону Наҳзатзода, сардорони воҳидҳои сохторӣ ва кормандон ҷиҳати омӯзиши Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки 26 январӣ соли 2021 ироа гардид, ҷаласа баргузор шуд.

Чорабиниро Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳоким Ҳолиқзода ифтихор намуда, зикр кард, ки Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии кишварро муайян менамояд, пеш аз ҳама ба сифати раҳнамои мардуми Тоҷикистон дар соли 2021 – соли таҷлили 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон хидмат хоҳад кард.

“Пешвои миллат дар Паёми имсолаи худ дар баробари бахшҳои муҳими кишвар, низомии бонкиро мавриди таҳлили амиқ қарор дода, дар радиҳои дастовардҳои соҳа ҳарчи зудтар ҳаллу фасл кардани як қатор

масъалаҳоро таъкид намуданд. Аз ҷумла, зиёд кардани ҳаҷми қарздиҳӣ ба соҳаҳои иқтисоди миллӣ, низомии фаъоли идоракунии корпоративӣ, кам кардани хавфҳои амалиётӣ ва қарзӣ, коҳиш додани қарзҳои ғайрифайол, афзоиши ҷалби сармоя ба низомии бонкӣ ва таъсиси намоёндагии бонкҳои хориҷӣ ҷиҳати пайдо намудани манбаъҳои иловагӣ барои ҷалби сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ, беҳтар намудани маблағгузорӣ ба соҳаҳои истехсолӣ аз масъалаҳое буданд, ки Президенти кишвар ба онҳо таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуданд”, - иброз намуд Раиси БМТ Ҳоким Ҳолиқзода.

Аз ин рӯ, ҷиҳати иҷрои саривақтӣ ва ҳамаҷонибаи дастури супоришҳои Пешвои миллат Бонки миллии Тоҷикистон Нақшаи чорабиниҳои Бонки миллии Тоҷикистон оид ба иҷрои вазифаҳое, ки дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январӣ соли 2021 “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” мавриди таваҷҷуҳи махсус қарор гирифтанд, таҳия намудааст.

Ҳоким Ҳолиқзода зимни муаррифии Нақшаи чорабиниҳо, иброз дошт, ки нақшаи мазкур аз 14 банд иборат буда, дар он иҷрои тамоми дастури супоришҳои Пешвои миллат ба назар гирифта шудааст. Аз ҷумла, бартараф намудани камбудҳои дар самти ҳаҷми қарздиҳӣ ба соҳаҳои иқтисоди миллӣ, идоракунии корпоративӣ, хавфҳои амалиётӣ ва қарзӣ, қарзҳои ғайрифайол, ҷалби сармоя ба низомии бонкӣ ва таъсиси намоёндагии бонкҳои хориҷӣ, ба талабот мутобик кардани санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор, таъмин намудани раванди идоракунии корпоративӣ дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва тадриҷан афзоиш додани сармояи оинномавии бонкҳо, зиёд кардани пешниҳоди қарзҳои дарозмуддат ба соҳибкорони истехсолӣ ва фаъол намудани низомии рейтингҳои миллӣ барои ташкилотҳои

қарзӣ ва ширкатҳои сугуртавӣ, бо роҳандозии технологияҳои молиявӣ инноватсионӣ васеъ намудани хизматрасониҳои бонкӣ ва дар ин замина, пурра қорӣ қардани амалиёти ғайри-нақдӣ, аз ҷумла аз байн бурдани омилҳои инсонӣ ҳангоми ҳисоббаробаркуниҳои пулӣ бо аҳолии масъалаҳои мебошанд, ки барои ҳалли ҳарчи зудтари онҳо афзалият дода шудааст.

Дар баробари ин, нақшаи омода-мудай Бонки миллии Тоҷикистон таҳия ва ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намудани лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба гузаронидани авф вобаста ба қонунигардонии маблағҳо ва дигар дороиҳои шаҳрвандон, пешниҳод намудани маълумоти зарурӣ оид ба таҳияи лоиҳаи Кодекси андоз дар таҳрири нав бо дарназардошти хусусияти самти фаъолияти низоми бонкӣ, ҷудо намудани қарзу грантҳо ба занон ва оилаҳо, дастгирии ташаббусҳои бонувон ва ҷалби бештари онҳо ба вазифаҳои роҳбарикунанда ва дигар масъалаҳои муҳими дар Паёми Пешвои миллат зикргардида ро фаро гирифтааст.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳоким Холиқзода бори дигар таъкид намуд, ки роҳбарият ва тамоми кормандони низоми бонкии кишвар барои иҷрои пурра ва саривақтии дастури супоришҳои Пешвои миллат ҳамаи имкониятҳо ва зарфиятҳои худро сарф намуда, кӯшиш менамоянд, то боварии Сарвари давлатро сазовор бошанд.

Дар идомаи чорабинӣ сардори шуъбаи тарҷумаи Дастгоҳи роҳбарияти бонк, узви вобастаи АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон Султон

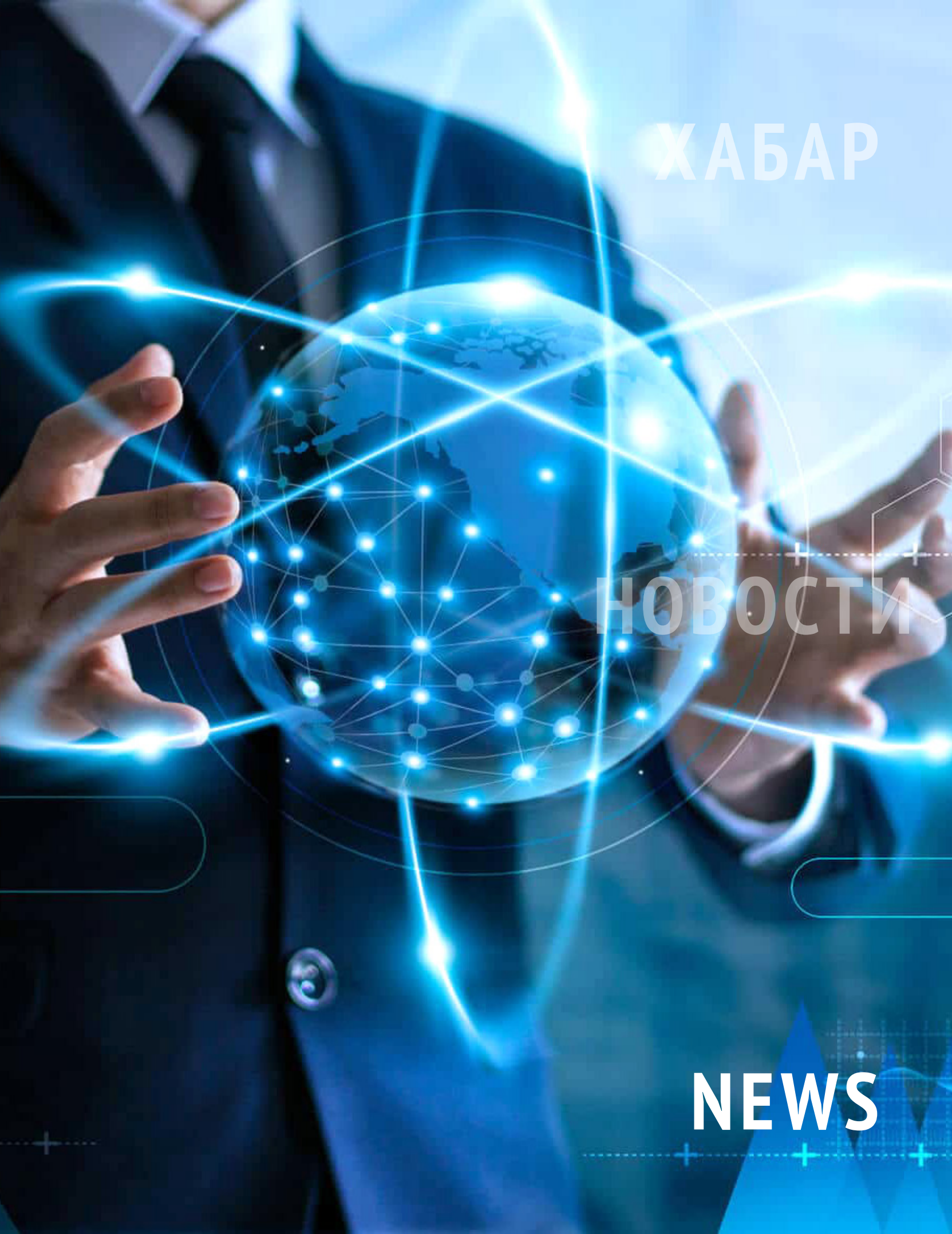
Ҳасан вобаста ба омӯзиши Паёми Президенти кишвар баромад намуда, чанд нуктаи асосии Паёми Пешвои миллатро, ки ба масъалаҳои муҳими миллии бахшида шудааст, ба самъи ҳозирин расонид.

Аз ҷумла, таъкид гардид, ки соли 2020 бо як қатор рӯйдодҳои муҳиму хотирмони худ дар китоби таърихи давлатдорӣ миллии мо сабт гардид. Дар ин сол қашнҳои 5500 – солагии Саразми бостонӣ ва 700 – солагии Камоли Хуҷандӣ бошукӯҳ таҷлил қарда шуда, бо иштироки фаъолони мардуми кишвар ду чорабиниҳои бисёр муҳими сиёсӣ, яъне интихоботи вакилони Маҷлиси намояндагон, маҷлисҳои маҳаллии вакилони халқ ва интихоботи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рӯҳияи баланди ҳамбастагӣ ва ваҳдати миллии баргузор гардид.

Султон Ҳасан бо иқтибос аз суҳанронии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз дошт, ки халқи шарафманди тоҷик нагу номуси ватандорӣ ва ҳисси баланди миллии дорад ва бо чунин ҳислатҳои неку созандаи худ метавонад иқдоми аз имрӯза ҳам бештарро амалӣ қарда, Ватани муқаддаси худро ба кишвари ободу пешрафта ва ҳамқадами ҷаҳони муосир табдил диҳад.

Дар анҷоми ҳамоиш Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳоким Холиқзода бори дигар таъкид намуд, ки Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олӣ дастури раҳнамоест, ки моро ба муттаҳидӣ ва саъю кӯшиши пайваста ба хоштири амалисозии он даъват мекунад ва дар амал татбиқ шудани муқаррароти Паёми мазкур ба пешрафти дастовардҳои назарраси кишвари мо дар ҳамаи соҳаҳо, аз ҷумла низоми бонкии мамлакат дар соли таҷлили қашни фархундаи 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамояд.

**Шуъбаи матбуоти
БМТ.**

ХАБАР

НОВОСТИ

NEWS

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОДҲО

ПРЕЗИДЕНТИ ТОҶИКИСТОН МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ПЕШНИҲОД НАМУДАНД, КИ СОЛИ 2025 СОЛИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲИФЗИ ПИРЯХҲО ЭЪЛОН ВА САНАИ РӢЗИ ҶАҲОНИИ ҲИФЗИ ПИРЯХҲО МУАЙЯН КАРДА ШАВАД

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳанронӣ дар мулоқоти якуми Панели сатҳи баланд оид ба масъалаҳои об ва иқлим дар сиғаи видеоконференсия пешниҳод намуданд, ки соли 2025-ум Соли байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо эълон гардида, санаи Рӯзи ҷаҳонӣ ҳифзи пирияхҳо муайян карда шавад.

Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз доштанд, ки пирияхҳо захираи асосии оби соф мебошанд. Обшавии босуръати онҳо дар баробари зиёдшавии истеъмоли об, ки бо афзоиши аҳоли ва рушди иқтисодӣ вобастагӣ дорад, метавонад ба оқибатҳои бағоят манфӣ оварда расонад.

«Агар дар солҳои шастуми асри гузашта таъминоти об ба сари ҳар як нафар аҳоли дар Осиёи Марказӣ солона ба зиёда аз ҳашт ҳазор метри мукааб баробар шуда бошад, имрӯз ин нишондиҳанда зиёда аз чор баробар кам гардида, дар як сол каме зиёд аз ду ҳазор метри мукаабро ташкил медиҳад. Мутаассифона, обшавии пирияхҳои Арктика ва Антарктида боиси баландшавии сатҳи уқёнуси ҷаҳонӣ гардидааст. Ин омил, дар навбати худ метавонад ба ҳаёт ва нақӯахволии садҳо миллион сокинони Замин, хусусан дар кишварҳои хурди ҷазиранишин

ва минтақаҳои наздизоҳилии онҳо, таҳдид ба бор орад», — илова намуданд Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.

Сарвари давлати Тоҷикистон зикр намуданд, ки ин масъалаи доғи рӯз бояд дар меҳвари таваҷҷуҳи хоси ҷомеаи ҷаҳонӣ ва хусусан пешвоёни сиёсӣ қарор дошта бошад.

«Дар ин қарина ҳамчунин меҳоҳам бори дигар пешниҳоди Тоҷикистонро оид ба таъсис додани Бунёди махсуси байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо, ки метавонад захираҳои молиявиро аз сарчашмаҳои гуногун ҷиҳати пиёда намудани иқдоми зарурӣ ва татбиқи ҳадафҳо дар ин ҷода сафарбар намояд, хотиррасон намоям», — тазаққур доданд Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Бори аввал роҷеъ ба зарурияти таъсиси Бунёди махсуси байналмилалӣ ҳифзи пирияхҳо Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳанӯз соли 2009 аз минбари Конфронси байналмилалӣ оид ба тағйирёбии иқлим дар Копенгаген пешниҳод ироа намуда буданд.

ДАР БОРАИ ҶДММ “ДС СУҒУРТА”

Бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 12 марти соли 2021, таҳти №44 дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғурта” ба Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “ДС суғурта” барои фаъолияти суғурта аз рӯи намудҳои суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрӣ ба муҳлати 5 сол иҷозатнома дода шуд.

15 марти соли 2021 зимни супоридани иҷозатнома дар Бонки миллии Тоҷикистон, раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳоким Холиқзода изҳори боварӣ намуд, ки директори ҶДММ “ДС суғурта” Ашуров Баҳром дар рушди

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОДҲО

бозори суғурта, тақвият бахшидани доираи маҳсулоти муосири суғуртаи ва ба ин васила мусоидат дар таъмини рақобати солим дар бозори суғуртаи кишвар саҳми босазо хоҳад гузошт.

МУЛОҚОТИ ҶАМОЛИДДИН НУРАЛИЕВ БО ҶАНОБИ МЭТТЮ ЛОУСОН

Дар мулоқоти муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҷамолиддин Нуралиев бо Сафири Шоҳигарии Британияи Кабир ва Ирландияи Шимоли ҷаноби Мэттью Лоусон ва роҳбари Дафтари Департаменти рушди байналмилалӣ Британияи Кабир хонум Ҳонор Фланаган, ки 16 феввали соли 2021 баргузор гардид, масоили ҳамкориҳои дучониба дар доираи барномаҳои нав баррасӣ гардиданд.

Дар оғози вохӯри муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҷамолиддин Нуралиев аз робитаҳои дӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Шоҳигарии Британияи Кабир ва Ирландияи Шимоли ёдовар шуда, меҳмононро бо вазъи макроиқтисодӣ дар кишвар ва низомии бонкию суғурта шинос намуд.

Сафири Шоҳигарии Британияи Кабир ва Ирландияи Шимоли ҷаноби Мэттью Лоусон мақсади ташрифи худро роҳандозии ҳамкорӣ дар татбиқи Барномаи дастгирии навоариҳои сиёсати иқтисодӣ (“Policy Innovation Facility”) ибраз намуда, бинобар ба эътидол омадани вазъ дар Тоҷикистон аз татбиқи сиёсати пулию қарзии Бонки миллии Тоҷикистон бо назардошти раванди ҳадафгирии таваррум, нигоҳдоштани сатҳи таваррум дар доираи ҳадаф ва таъмини суботи макроиқтисодӣ изҳори ҳавасмандӣ намуд.

Ҷамолиддин Нуралиев оид ба татбиқи сиёсати босамари пулию қарзӣ бо истифода аз фишангҳои монетарӣ шарҳи мухтасар дода, таъкид намуд, ки новобаста аз таъсири манфии COVID-19 ба иқтисодиёти кишвар, Бонки миллии Тоҷикистон дар натиҷаи тибқи нақшаи зидди-бухронии худ андешидани тадбирҳои қатъӣ, меъёри бозтамвилро тадриҷан поин бурда, меъёри захираҳои ҳатмиро аз рӯи пасандозҳо бо пули милли аз 3 ба 1 фоиз ва бо асъори хориҷӣ аз 9 ба 5 фоиз паст кард, ки дар натиҷа дастрасии манбаъҳои иловагии пардохтпазиро дар ин давраи ҳассос барои ташкилотҳои қарзӣ таъмин намуд. Маҳз тадбирҳои саривақтӣ имкон доданд, ки низомии бонкӣ дар рушди иқтисодиёти кишвар саҳми худро гузошта, ҳаҷми пасандозҳо ва қарзхоро зиёд намоёнд ва меъёри фоизии қарзҳо паст гарданд. Сатҳи долларикунонӣ дар иқтисодиёт коҳиш ёфта, дороиҳои ташкилотҳои қарзӣ афзуданд, ки ин аз таъмини суботи молиявӣ дар кишвар шаҳодат медиҳад, - изҳор намуд Ҷамолиддин Нуралиев.

Сипас, номбурда таваҷҷуҳи Сафири Британияи Кабир ва Ирландияи Шимолиро ба низомии бонкдорӣ исломӣ ва низомии суғурта ҷалб намуда, барои тақвият додани ҳамкорӣ чихати фароҳам омадани заминаи меъёрии ҳуқуқӣ, омода намудани мутахассисони балан-дихтисос бо назардошти таҷрибаи байналмилалӣ самарабахш арзёбӣ намуд.

Сафири Британияи Кабир ва Ирландияи Шимоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаноби Мэттью Лоусон густариши минбаъдаи ҳамкориҳо дар бахши иқтисодӣ, бахусус низомии бонкӣ ва суғуртаро баҳри татбиқи барномаҳои нав хуш

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОДҲО

пазируфта, барои пазириро ва мулоқоти самима ба муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҷамолиддин Нуралиев изҳори сипос намуд.

ҶДММ “ТАШКИЛОТИ СУҒУРТАВИИ БОВАРӢ” СОҶИБИ ИҶОЗАТНОМА ШУД

Бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 2020, тахти №166 дар асоси моддаҳои 6 ва 12 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намунаҳои фаъолият” ва боби 10 Низомнома дар бораи хусусиятҳои иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намунаҳои фаъолият, бинобар тағйир ёфтани маҳалли қойиришавӣ ба Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ташкилоти суғуртавии Боварӣ” барои амалисозии фаъолияти суғуртавӣ аз рӯи намунаҳои суғуртаи ихтиёрӣ тавассути аз нав ба расмиятдарорӣ ба муҳлати 5 сол иҷозатнома дода шуд.

Мутобиқи қарори мазкур Иҷозатномаи ҶДММ “Ташкилоти суғуртавии Боварӣ”, ки бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 10 январи соли 2020 тахти №10 дода шудааст, аз эътибор соқит доништа шуда, Идораи назорати суғуртавӣ уҳдадор аст, дар Феҳристи ягонаи давлатии иштирокчиёни касбии бозори суғурта оид ба тағйироти мазкур сабти дахлдор ворид намояд.

ТАШКИЛОТҲОИ ҚАРЗИИ НИЗОМСОЗ ВА ЭҶТИМОЛӢ МУАЙЯН ШУДАНД

“Рӯйхати ташкилотҳои қарзии низомсоз ва ташкилотҳои қарзии эҳтимолӣ барои соли 2021” бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 22 январи соли 2021 тахти №22, мутобиқи банди 16-и “Қоидаҳои муайян намудани ташкилотҳои қарзии низомсоз” тасдиқ карда шуд.

Аз рӯи натиҷаи фаъолияти солони (аз 01 январ то 31 декабри соли 2020), ба рӯйхати мазкур 3 ташкилоти қарзӣ ҳамчун ташкилотҳои қарзии низомсоз ва 1 ташкилоти қарзӣ ҳамчун ташкилоти қарзии эҳтимолии низомсоз шомил гардиданд.

Қобили қайд аст, ки рӯйхати мазкур ҳамасола як маротиба таҳия гардида, дар сомонии Бонки

миллии Тоҷикистон ва маҷаллаи “Бонқдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” нашр карда мешавад.

Замима

ба қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз “22” январи с. 2021, №22

Рӯйхати ташкилотҳои қарзии низомсоз ва ташкилотҳои қарзии эҳтимолӣ* барои соли 2021

Ташкилотҳои қарзии низомсоз		Меъёри ҷамъбасти
1.	БДА ҚТ “АМОНАТБОНК”	30,53
2.	ҚСК “ОРИЁНБОНК”	21,43
3.	ҚСК “БОНКИ ЭСХАТА”	11,98
Ташкилоти қарзии эҳтимолӣ		
1.	ҚСП ТАҚХ “ИМОН ИНТЕРНЕТШЛ”	6,42

*Ба ташкилотҳои қарзии эҳтимолӣ ташкилотҳое дохил мегарданд, ки аз рӯи баҳодиҳии навбатӣ метавонанд ташкилоти қарзии низомсоз эътироф шаванд.

БОЗХОНДИ ИҶОЗАТНОМАИ ОПЕРАТОРИ НИЗОМИ ПАРДОХТИИ “НАРОДНАЯ”

Бинобар сабаби бозхонд гардидани иҷозатномаи Ҷамъияти саҳомии “Народный банк” аз ҷониби Бонки Россия (№ОД-1174, аз 24.07.2020) барои анҷом додани амалиётҳои бонкӣ, Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон мутобиқи моддаи 14 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низомии пардохтӣ” ва дар асоси моддаи 77-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” (аз 04.02.2021, №25) қарори навбатиро ба тасвиб расонид, ки дар асоси он иҷозатномаи Ҷамъияти саҳомии “Народный банк” барои фаъолияти оператори низомии пардохтии “Народная” бозхонд карда шуд.

БАНК ЭСХАТА ПРЕДЛАГАЕТ ВЫГОДНЫЙ КРЕДИТ В СЕЗОН ПОСЕВА ХЛОПКА

Банк Эсхата поддерживает развитие аграрного хозяйства страны и предлагает кредиты для аграрных хозяйств по выгодным условиям.

В банке отмечают, что хлопок - один из основных источников богатства страны. Поэтому Банк Эсхата предлагает хлопкоробам кредит для

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЎЙДОДҲО

посева и выращивания хлопка.

Желающие могут воспользоваться кредитом от 1 000 сомони до 1 000 000 сомони сроком до 16 месяцев за 2,08% в месяц!

БОНКИ ЭСХАТА

ТИЛЛОИ САФЕД
ТО **1 000 000**
СОМОНИ

www.eskhata.tj

На основную сумму предлагается льготный период до 10 месяцев и до 4 месяцев на погашение процентов по кредиту.

Соберите богатый урожай белого золота с кредитной поддержкой Банка Эсхата!

КУДРИН ДАЛ ПРОГНОЗ СИТУАЦИИ С ДОЛЛАРОМ В БЛИЖАЙШИЕ ДЕСЯТИЛЕТИЯ

Глава Счётной палаты России Алексей Кудрин спрогнозировал сохранение ведущей роли доллара в мировой экономике в ближайшие десятилетия.

По его словам, доллар пока сохранит ведущую роль, хотя США уже фактически уступили Китаю место первой по величине мировой экономики.

«Американская валюта как мировая резервная валюта будет превалировать ещё долго, не менее 30—40 лет она будет оставаться основной. Китайская валюта не станет мировой резервной валютой, потому что Китай пока не обеспечивает свободу движения капитала», — цитирует его РИА Новости.

По мнению Кудрина, китайская экономика продолжает оставаться «неопределённой вели-

чиной» из-за непрозрачности Китая.

РИСКИ ПРАВОСУДИЯ: ПОЧЕМУ БАНКАМ ЗАПРЕЩАЮТ БЛОКИРОВАТЬ СЧЕТА МОШЕННИКОВ

ЦБ выступил против длительной блокировки счетов для борьбы с мошенничеством

В Центробанке не поддерживают идею замораживать счета по подозрению в мошенничестве, а также раскрывать данные злоумышленников жертвам. Представитель ЦБ объяснил такую позицию тем, что это «юридически неправильные конструкции», однако эксперты считают, что дело в риске злоупотреблений блокировками.

Банк России выступает против предложения банков блокировать счета клиентов на длительный период в целях борьбы с мошенничеством, рассказал первый замглавы департамента информационной безопасности регулятора Артем Сычев в интервью РИА «Новости». Наряду с этим в ЦБ не одобряют идею передавать данные злоумышленников жертвам.

Ранее Ассоциация банков России (АБР) предложила замораживать на 25 дней счета потенциальных мошенников и передавать их персональные данные жертвам, чтобы у тех было больше шансов вернуть украденные деньги.

По словам Сычева, такие меры — «юридически неправильные конструкции», которые могут создать дополнительные риски.

«Мы не согласны с желанием ряда банков блокировать счета клиентов на длительный период. Мы также не одобряем идею передавать данные по клиенту, через которого пытались вывести деньги, непосредственно клиенту, которого пытались ограбить», — заявил чиновник.

При этом он согласился с тем, что меры по борьбе с выводом похищенных денег требуют усовершенствования, и добавил, что ЦБ ведет постоянный диалог с банками, чтобы найти возможные варианты.

Маводи бахш дар асоси маълумотҳои шабакаи Интернет, Шӯъбаи матбуот ва маҷаллаи «БТЧ»-и БМТ омода карда шудаанд

Таваҷҷуҳи бештар ба баланд бардоштани эътимодноки ва боварии аҳоли ба низоми банкӣ ва ҷалби сармоя равона карда мешавад

Чаласаи васеи роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон таҳти раёсати раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким ва ширкати Ёрдамчи Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои иқтисодӣ Ҳикматуллозода Неъматулло 21 январи соли 2021 бо роҳбарони ташкилотҳои қарзии молиявӣ, Ассотсиатсияи банкҳои Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои маблағгузори хурди Тоҷикистон ва сохторҳои калидии Бонк баргузор гардид, ки дар он вазъи низоми банкӣ дар соли 2020 ҷамъбаст гардида, нақшаҳои барои соли 2021 мавриди баррасӣ қарор дода шуданд. Дар кори ҷаласаи ҷамъбасти муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Нуралиев Ҷамолиддин, муовинони

Раиси БМТ Накҳатзода Моҳбону, Толибзода Фирдавс, Ёқубзода Мирҳаёт ширкат варзиданд.

Зимни ифтитоҳи кори ҷаласа раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким изҳор намуд, ки Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади татбиқи босамари сиёсати пулию қарзӣ, солимгардонии низоми банкӣ, мусоидат намудан ба таъмини суботи молиявӣ ва рушди устувори иқтисодиёти миллӣ як қатор тадбирҳои заруриро амалӣ намуда, ҷиҳати боз ҳам вусъат додани корҳои дар ин самт дар соли 2020 чораҳои таъхирнопазир андешид.

Номбурда таъкид кард, ки соли 2020 хурӯҷи пандемияи коронавирус (COVID-19) ба самтҳои муҳталифи иқтисодиёти ҷаҳон, зиёдшавии

таъсири омилҳои беруна - ҷорӣ шудани ҳолатҳои карантинӣ дар баъзе давлатҳои ҳамсоя, маҳдуд гардидани равобити марзӣ, коҳиш ёфтани муомилоти тижоратӣ ва ғайра ба низоми банкӣ кишвар низ таъсири манфӣ расонида, фаъолияти онро то андозае ҳалалдор намуданд.

- Новобаста аз ин, - гуфт Холиқзода Ҳоким, - баъди андешидани тадбирҳои зарурӣ ҷиҳати дастгирии пардохтпазирии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар муқобили таъсири хавфҳои эҳтимолӣ аз пандемияи коронавирус (COVID-19), коҳиш додани хароҷоти иловагӣ ва арзиши қарзҳои ба иқтисодиёт пешниҳодшаванда, тағйир додани меъёри захираҳои ҳатмии ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз рӯи пасандозҳо ва уҳда-

дориҳои дигари ба онҳо монанд, шароити мусоид фароҳам гардид ва дар чунин як давраи душвор низоми бонкии кишвар тавонист дар самти дастгирии иқтисоди ҷумҳурӣ саҳм гузорад. Бо вучуди мушкилиҳои мавҷуда, Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои самтҳои асосии сиёсати пулию қарзӣ ва устувории низоми бонкии кишвар дар ҳамкорӣ бо мақомоти дахлдор тамоми чораҳои заруриро андешида, раванди ислоҳоти соҳаи бонкдориро бо мақсади баланд бардоштани рушди иқтисодию иҷтимоии кишвар идома медиҳад.	давлатҳои иқтисодашон пешрафта бо тақия ба захираҳои байналмилалӣ ва хавфҳои қурбии ин кишварҳо асоснок шудаанд, ба аҳли толор пешниҳод намуд. Аз ҷумла, диққати ҳозиринро ба дурусту беҳтар ба роҳ мондани идоракунии хавфҳо, мукамал намудани низоми идоракунии дороиҳо ва уҳдадориҳо, риояи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Бонки миллии Тоҷикистон, пешниҳоди ҳисоботҳои саҳеҳ, баланд бардоштани сатҳи миёнаравии молиявӣ ва ғайра ҷалб намуд.	дастовардҳои ноилгардида ва омилҳои таъсиррасон ба низоми бонкӣ дар давраи ҳисоботӣ, махсусан ба масъалаи меъёри кифоятии сармояи ташкилотҳои қарзии молиявӣ, сатҳи даромаднокии дороиҳову сармоя ва хоҳишдиҳии қарзҳои ғайрифавол, уҳдадориҳои низоми бонкӣ, пардохтпазирӣ, сатҳи сифати сандуқи қарзӣ, меъёри фоизӣ, сатҳи миёнаравии молиявӣ ва дигар нишондиҳандаҳои низоми бонкӣ равона кард.
Дар робита ба ин, раиси Бонки миллии Тоҷикистон изҳор дошт, ки натиҷаи фаъолияти молиявии ташкилотҳои қарзии молиявии кишвар дар соли 2020 бо фоида ҷамъбаст шуд, ки нишондиҳандаи бадастомада нисбат ба соли 2019 ба андозаи 24 фоиз зиёд мебошад. Ба ғайр аз ин, Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар маҷмӯъ ба маблағи умумии 609,8 млн. сомонӣ андозҳо ба буҷети давлатӣ пардохт намуданд, ки нисбат ба соли гузашта 2,7 % зиёд аст.	” ... имсол, яъне соли 2021 барои Ҷумҳурии Тоҷикистон соли таърихӣ ба ҳисоб меравад, зеро ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шукуҳу шаҳомати хоса таҷлил мегардад.	Дар ҷараёни ҷаласаи ҷамъбасти роҳбарони идораю департаментҳои БМТ, аз қабилӣ сардори Идораи суботи молиявӣ Н.Қурбоналиева, муовини директори Департаменти идораи захираҳои байналмилалӣ ва сиёсати қурби асҳор О.Абдусаломов, муовини директори Департаменти мониторинги молиявӣ Ф.Билолов, муовини сардори Идораи низоми пардохт Ҷ.Аминҷонов, муовини директори Департаменти технологияҳои иттилоотӣ Д.Ғаниев ва муовини сардори Идораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявӣ Ҳ.Бозоров оид ба устувории молиявии низоми бонкӣ ва хавфи таҷаммуъ, дар бораи вазъи бозори дохилии асҳор, аз рафти иҷрои талаботи қонунгузорӣ дар самти муқовимат ба қонунгардонии даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда ва маблағгу-
Сипас, муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҷамолиддин Нуралиев шарҳи мухтасарро оид ба ислоҳот ва тадбирҳои дар ин давра амалишуда, ки бо назардошти таҳлилу омӯзиши вазъи иқтисодии	ба ҷамъбасти фаъолияти низоми бонкии кишвар дар соли 2020 ва нақшаҳо барои соли 2021 муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс бо рӯнамои муфассал суханронӣ намуд. Мавсуф диққати аҳли нишастро ба	

зории терроризм дар низоми бонкии кишвар, оид ба вазъи низоми пардохт ва бозори кортҳои пардохтӣ, инфрасохтор ва динамикаи афзоиши онҳо, дар бораи вазъи низомҳои автоматишудаи низомҳои иттилоотии ташкилотҳои қарзии молиявӣ, таъмини амнияти иттилоот ва хавфҳои асосӣ, оид ба ҳолати қабул ва баррасии муроҷиати шахрвандон бо мақсади ҳифзи ҳуқуқи истифодабарандагони хизматрасониҳои низоми бонкӣ ва ҳалли муроҷиатҳо бо шарҳҳои мухтасар дар назди аҳли нишаст суҳанронӣ намуданд.

Рохбарони ташкилотҳои қарзии молиявии кишвар - раиси Раёсати БДА ҚТ "Амонатбонк" С.Икромӣ, муовини якуми раиси ҚСК "Ориёнбонк" Ш.Исматуллоев, раиси Раёсати ҚСП Бонки "Арванд" Ш.Содиқова дар бахши муҳокима баромад намуда, андешаҳои худро оид ба масъалаҳои дар ҷаласаи чамъбасти баррасигардида баён дошта, изҳор карданд, ки дар соли 2021 тамоми кӯшиш ва талошҳои худро барои беҳтар кардани нишондиҳандаҳои молиявӣ ва сахмгузоштан дар иқтисодиёти кишвар равона хоҳанд кард.

Дар ҷараёни суҳанронии худ дар назди иштирокдорони ҷаласаи чамъбасти Ёрдмачии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои иқтисодӣ Неъматулло Ҳикматуллозода махсус қайд намуд, ки

сиёсати пулию қарзии ҷумҳурӣ яке аз самтҳои асосии сиёсати давлат ба ҳисоб меравад, бинобар ин, таваҷҷуҳи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон низ барои зиёд кардани ҳаҷми қарздиҳӣ ба иқтисодиёт махсус мебошад. Номбурда таъкид кард, ки новобаста аз таъсири омилҳои берунӣ ва хавфҳои мавҷуда дар вазъияти душвори соли 2020, низоми бонкӣ фаъолият кард ва дар ин давра ба дастовардҳо низ ноил гардид. Вале, дар баробари ин, зарур аст, ки ҷиҳати фароҳам овардани шароит ва имконияти бештар дар бахши қарздиҳӣ ба соҳаҳои иқтисодиёт, бахусус дастгирии соҳибкории ватанӣ дар самти истеҳсоли молҳои воридотивазкунанда ва ба содирот нигаронидашуда, татбиқи сиёсати пулию қарзӣ, идоракунии корпоративӣ, фаъолнокии бахши

воқеӣ, бахусус истеҳсолот таъмин гардида, таваҷҷуҳи бештар ба ҷалби сармоя равона карда шавад.

Ёрдмачии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои иқтисодӣ Неъматулло Ҳикматуллозода иброз намуд, ки имсол, яъне соли 2021 барои Ҷумҳурии Тоҷикистон соли таърихӣ ба ҳисоб меравад, зеро ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шукуҳи шаҳомати хоса таҷлил мегардад. Дар баробари дигар соҳаҳои иқтисодиёти кишвар, низоми бонкии ҷумҳурӣ низ ба ифтихори ин санаи таърихӣ бояд ба дастовардҳои назаррас ноил гардад ва дар нишондиҳандаҳои бузурги умумидавлатӣ сахми худро гузорад.

Дар қисмати чамъбасти ҷаласа Холиқзода Ҳоким, раиси Бонки миллии Тоҷикистон аз таваҷҷуҳ ва дастгирии ҳамаҷонибаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбати низоми бонкӣ ва дастуру ҳидоятҳои беназирашон барои инкишофи бомароми иқтисодиёти кишвар изҳори сипос намуда, ибраз дошт, ки низоми бонкии кишвар фаъолияти худро ба рушди самтҳои афзалиятноки кишвар, бахусус барои ноил гаштан ба ҳадафи чоруми стратегии мамлакат – саноатикунони босуръати кишвар равона намудааст. Қайд гардид, ки дар баробари ҷой доштани тамоюли мусбии баъзе нишондиҳандаҳои низоми бонкӣ, ташкилотҳои қарзии молиявиро зарур аст, ки барои беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои бонкӣ, ҷорӣ кардани	ташкилотҳои қарзии молиявиро мебояд, ки ҷиҳати ҷалби сармояи дохиливу хориҷӣ ва паст кардани фоизи қарзҳо чораҳои зарурӣ андешанд. - Бонки миллии Тоҷикистон, - гуфт Холиқзода Ҳоким, - мониторинги доимии фаъолияти низоми бонкиро идома дода, бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолият ва боварию эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ ислоҳоти сохторӣ ва солимгардониро дар соли 2021 давом медиҳад. Дар баробари ин, диққати иштирокдорони ҷаласаро ба он ҷалб намуд, ки дар соли 2021 самтҳои афзалиятноки фаъолияти низоми бонкӣ чунин хоҳанд буд:	сифати хизматрасониҳо ва ҷорӣ намудани хизматрасониҳои муосири бонкӣ; • андешидани тадбирҳо барои зиёд намудани ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ; • андешидани чораҳои зарурӣ барои кам кардани сатҳи қарзҳои ғайрифайол ва пешгирии баландшавии хавфи қарзӣ; • корбарӣ дар самти ҷалби бештари сармоягузориҳо ба низоми бонкӣ ва мустақкам намудани заминаи сармоявии бонкҳо. Раиси Бонки миллии Тоҷикистон бори дигар таъкид намуд, ки низоми бонкии кишвар ҳамчун соҳаи муҳим дар рушди иҷтимоиву иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, фаъолияти он ба самтҳои афзалиятноки кишвар ва манфиатҳои ҷомеа равона карда шудааст. Бинобар ин, низоми бонкии ҷумҳурӣ барои бо маблағҳои қарзӣ таъмин намудани соҳаҳои воқеии иқтисодиёт, бахусус соҳибкории хурду миёна, истеҳсолкунандагони ватанӣ ва баланд бардоштани ғайринокии иқтисодиёти миллий, ки омили асосии ташкили ҷойҳои кории нав ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли мебошад, бояд хизмати шоиста намояд.
хизматрасониҳои нави муосир, беҳтар намудани нишондиҳандаҳои молиявӣ, инчунин зиёд намудани ҳаҷми қарздиҳӣ ба соҳаҳои муҳталифи иқтисодиёт, аз ҷумла ба бахшҳои истеҳсоли, чораҳои таъхирнопазир андешаи шаванд. Ҳамзамон,	• баланд бардоштани эътимоднокии ва боварию аҳоли ба низоми бонкӣ; • баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии корпоративӣ; • баланд бардоштани	А. Қурбонов, маҷаллаи “БТҶ”.

Рушди бозори суғурта фазои мусоиди сармоягузорию барои пешрафти бахши воқеии иқтисодиёт фароҳам меорад

Низоми мукаммали танзиму назорат барои рушди бахши суғурта ба хоҳири ҳифзи манфиатҳои суғурташавандагон ва суғуртакунандагон, инчунин барои мусоидат дар таъмини суботи низоми молиявии кишвар зарур ва муҳим арзёбӣ мегардад. Соҳаи суғурта мисли дигар бахшҳои низоми молиявӣ дар ҷавоб ба тағйирёбиҳои иҷтимоӣ, технологӣ, иқтисодӣ ва глобалӣ тағйир ёфта истодааст. Вобаста ба ин, низомҳо ва амалияи назорати суғурта низ бояд такмил ёбанд, то ки ба стандартҳои байналмилалӣ ҷавобгӯ бошанд.

*Мусоҳиба бо муовини Раиси
Бонки миллии Тоҷикистон
Моҳбону Наҳзатзода Қиромиддин*

– Тавре маълум аст, то соли 2017 танзим ва назорати фаъолияти бахши суғурта дар салоҳияти Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дошт. Сабаби вогузор кардани ин масъулият ба зиммаи Бонки миллии Тоҷикистон дар чист?

– Соли 2013 аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ “Ҳисобот оид ба мушкилоти асосии бахши суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба тасвиб расид, ки он мушкилоти бахши суғуртаро дар кишвар нишон дода, зарурати ислоҳот дар онро тақозо менамуд. Дар ҳисоботи Бонки Ҷаҳонӣ (тибқи талабот ва муқаррароти Принципҳои асосии суғуртакунӣ, ки аз ҷониби Ассотсиатсияи байналмилалӣ мақомоти назорати суғуртавӣ омода гардидааст) ба мақсад мувофиқ шуморида шуд, ки Хадамоти давлатии назорати суғурта ба ҳайси сохтори

алоҳида фаъолият барад ё ба сохтори Бонки миллии Тоҷикистон гузаронида шавад. Инчунин, бо мақсади иҷрои муқаррароти Протоколи ҷаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бехтар намудани фазои сармоягузорӣ аз 7 июли соли 2014, №1с/22-3 дар назди Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон Гурӯҳи кории байниидоравӣ чиҳати таҳлил намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта таъсис дода шуд.

Дар робита ба ин, аз ҷониби Вазорати рушди иқтисод ва савдо бо дарназардошти пешниҳодҳои Гурӯҳи корӣ ва тавсияҳои Бонки Ҷаҳонӣ Гузориш “Оид ба рушди бозори суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: таҳлил ва тавсияҳо” омода гардид ва ба Шӯрои машваратӣ пешниҳод карда шуд. Дар

гузориши мазкур яке аз пешниҳодҳо ба сохтори БМТ гузаронидани Хадамоти давлатии назорати суғурта маҳсуб меёфт.

Минбаъд, ҷиҳати иҷрои банди 1 Протоколи чаласаи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар асоси тавсияҳои Гузориш “Оид ба рушди бозори суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: таҳлил ва тавсияҳо”, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Нақшаи чорабиниҳо оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар баҳши суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” (аз 31.12.2014, №788) қабул гардид, ки банди 4-и он тақмили сохтори назорати суғуртавино тавассути ба салоҳияти Бонки миллии Тоҷикистон гузаронидани Хадамоти назорати давлатии суғурта пешбинӣ менамуд.

Ҳамин тариқ, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2016, №408 “Дар бораи масъалаҳои Хадамоти давлатии назорати суғуртавино” ва тибқи Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13 марти соли 2017, №851 “Дар бораи ба Бонки миллии Тоҷикистон вогузор кардани ваколати назорати суғуртавино” масъалаҳои танзиму назорати фаъолияти баҳши суғурта ба зиммаи Бонки миллии Тоҷикистон вогузор карда шуд.

Қобили қайд аст, ки ин амал ғайримукаррарӣ набуда, дар аксари кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ, мамлакатҳои Аврупои ва ИМА назорат ва танзими баҳши суғурта (ҳамчун яке аз қисмҳои таркибии низоми молиявӣ) дар баробари назорати низоми бонкӣ, аз тарафи бонкҳои марказӣ амалӣ карда мешаванд, зеро онҳо натавонанд ба вазъи иҷтимоии ҷомеа ғайрибаҳо мебошанд, балки дар таъмини суботи низоми молиявӣ низ нақши муҳим доранд.

– Бо мақсади рушди низоми суғурта ҷиҳати татбиқи дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар қараёни мулоқот бо кормандони мақомоти молия, андоз, гумрук, сармоягузорӣ ва бонкҳо дода шуда буданд, аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон чӣ иқдомҳо роҳандозӣ гардидаанд?

– Низоми суғурта, пеш аз ҳама, ҳамчун ҳимоятгар ва дастгири манфиатҳои шахсонӣ воқеӣ

ва ҳуқуқӣ дар самти таъмини беҳатарии ҳаёт, саломатӣ ва молу мулк ба ҳайси унсуре асосии иҷтимоӣ баромад карда, ба ин васила дар равона сохтани маблағҳо ба иқтисодиёт, беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва пешрафти баҳши воқеии иқтисодиёти ҳар як мамлакат, аз ҷумла кишвари мо, мусоидат менамояд. Бесабаб нест, ки муҳим будани низоми суғурта ба ҳайси яке аз қисмҳои асосии низоми молиявии кишвар таҳти диққати доимии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, бахусус тавачҷуҳи махсуси Роҳбарияти олии мамлакат қарор дорад.

Айни замон аз ҷониби 18 ташкилотҳои суғуртавино ба аҳоли дар доираи зиёда аз 80 намуди суғурта хизматрасонӣ ба роҳ монда шуда, доираи маҳсулоти суғурта марҳила ба марҳила васеъ гардида истодааст.

Ин гуфтаҳо ба он асос меёбанд, ки қаблан дар суҳанронии худ дар вохӯрӣ бо кормандони соҳаи молия, андоз, гумрук ва бонкдорӣ кишвар, ки 10 майи соли 2019 доир гардида буд, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, бори дигар ба рушди низоми суғурта тавачҷуҳи махсус зоҳир карда, Бонки миллии Тоҷикистонро ҳамчун мақоми ваколатдор барои таҳия ва тақмили заминаи меъёрии ҳуқуқии низоми суғурта, назорати фаъолияти ширкатҳои суғуртавино, ғайр қардонидани бозори намудҳои суғуртаи ихтиёрий ва пешниҳоди хизматрасонии сифатан нав ва амалӣ кардани тадбирҳои мушаххас вазифадор намуданд.

Бояд гуфт, ки бо мақсади рушди низоми суғурта Ассотсиатсияи миллии ташкилотҳои суғуртавино Тоҷикистон таъсис ёфтааст, ки ташкилотҳои суғуртавино ба он шомил шуда, дар ҳамкорӣ бо он метавонанд манфиатҳои худро ҳимоя намоянд ва баҳри рушди бозори суғурта чораҳои зарурӣ андешанд. Ассотсиатсия дар навбати худ бояд,

барои ҷалби суғуртакунандагон шароити мусоид фароҳам оварда, манфиатҳои онҳоро дар низоми молиявӣ ва муносибатҳои иқтисодияшон ҳимоя кунад.

Дар робита ба ин, бо мақсади иҷрои банди 65-и “Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иҷрои дастури супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар мулоқот бо кормандони мақомоти молия, андоз, гумрук, сармоягузорӣ ва бонкҳо 10 майи соли 2019 баён доштанд”, чиҳати такмили заминаи меъёриҳои ҳуқуқии низоми бонкӣ ва суғурта, вобаста ба соҳаи суғурта қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи андозаи ҳадди ақали сармояи (фонди) оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни)” аз 31 март соли 2020, №211 ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи ҳатмии ҷавобгариҳои гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт” аз 7 августи соли 2020, №1719 қабул гардид.

Ҳамзамон, такмилдиҳии як зумра санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз қабили Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ”, “Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва “Кодекси мурофиаи ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон” идома дорад.

Инчунин, дар асоси дастури супоришҳои дар мулоқоти болозикр додашуда, Бонки миллии Тоҷикистон “Нақшаи стратегии ислоҳоти низоми бонкӣ ва суғурта барои солҳои 2020-2023”-ро таҳия намуд, ки бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон тасдиқ гардид ва ҳуҷҷати мазкур ҷабҳаҳои муҳими рушди низоми бонкӣ ва суғуртаи кишварро барои давраи миёнамуҳлат дар бар мегирад.

– Дар мавриди фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ вобаста ба саҳеҳияти пешниҳоди ҳисоботҳо, кам будани намудҳои суғурта, таваҷҷуҳи аҳоли ба низоми суғурта тайи солҳои охир чӣ гуфта метавонед?

– Дар робита ба дурустии ҳисоботҳо метавон гуфт, ки аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон қисми зиёди шаклҳои пешниҳоди ҳисоботҳои

ташкилотҳои суғуртавӣ ба таври электронӣ таҳия гардидаанд ва қисми дигарашон дар марҳилаи коркард қарор доранд. Дар самти боз ҳам мукамал намудани раванди ҳисоботдиҳии ташкилотҳои суғуртавии ватанӣ Бонки миллии Тоҷикистон бо Бонки рушди Осиё дар доираи кумаки техникии ҳамкориҳоро ба роҳ монда, чиҳати қорӣ намудани шаклҳои ҳисоботи муосири ба талаботи замон ҷавобгӯ, истифодаи технологияҳои муосир ва автоматикунонии минбаъдаи ҳисоботҳо корҳо оғоз гардидаанд.

Дар мавриди таваҷҷуҳи кам доштани аҳоли нисбат ба хизматрасониҳои бозори суғуртавӣ ҳамин нуктаро қайд кардан бамаврид аст, ки дар ҷаласаҳо ва ё вохӯриҳои Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои суғуртавӣ масъалаи мазкур ҳамеша пайгири карда шуда, ба онҳо мунтазам тавсияҳо дода мешаванд, ки чиҳати ба роҳ мондани корҳои таблиғоти ташвиқотӣ ва коркарди маҳсулоти нави суғуртавӣ барои ҷалби аҳоли тадбирҳои зарурӣ андешанд.

Илова бар ин, аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои суғуртавии ватанӣ видеороликҳо ва маҳсулоти дигари таблиғотӣ оид ба хизматрасониҳои суғуртавӣ ва аҳамияти суғуртакунонӣ таҳия гардида, пайваста тариқи шабакаҳои телевизионӣ ва радиой ба аҳоли расонида мешаванд. Инчунин имрӯз ҳар як ташкилоти суғуртавӣ сомонӣ худро дорад ва дар шабакаҳои иҷтимоӣ таблиғот ва ташвиқотро чиҳати бурдани корҳои фаҳмондадиҳӣ бо аҳоли ва баланд бардоштани маърифати молиявӣ ба роҳ мондааст. Айни замон аз ҷониби 18 ташкилотҳои суғуртавӣ ба аҳоли дар доираи зиёда аз 80 намуди суғурта хизматрасонӣ ба роҳ монда шуда, доираи маҳсулоти суғурта марҳила ба марҳила васеъ гардида истодааст.

– Моҳи августи соли 2020 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи ҳатмии ҷавобгариҳои гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт” қабул гардид. Зарурати таҳияи ин санади меъёрии ҳуқуқӣ аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон дар чӣ зоҳир мегардад?

– Бояд қайд кард, ки суғуртаи ҳатмии ҷавобгариҳои гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт ҳанӯз соли 1996 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи

давлатии ҳатмии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт” (аз 10.06.1996, №264) ба танзим дароварда шуда, тӯли 24 сол аст, ки ин намуди суғуртаи ҳатмӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқ мегардад. Бо назардошти он ки қарори мазкур ба пуррагӣ талаботи муосири низоми суғуртаро ҳамаҷониба фаро гирифта наметавонист, қабули санади меъёрии ҳуқуқии нав бо дарназардошти таҷрибаи байналмилалӣ дар ин самт зарур буд.

Ин далел бар он собит мегардад, ки қаблан Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо кормандони соҳаи молия, андоз, гумрук ва бонкдорӣ кишвар, ки 10 майи соли 2019 доир гардид, бори дигар ба рушди низоми суғурта таваҷҷуҳи махсус зоҳир карда, Бонки миллии Тоҷикистонро ҳамчун мақоми ваколатдор барои таҳия ва тақмили заминаи меъёрии ҳуқуқии низоми суғурта, назорати фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ, фаъл гардонидани бозори намудҳои суғуртаи ихтиёрӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои сифатан нав ва амалӣ намудани тадбирҳои мушаххас вазифадор намуданд.

Зарурати таҳия ва қабули санади меъёрии ҳуқуқии мазкур иҷрои талаботи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунгузории соҳа вобаста ба тақмилдиҳии санадҳои меъёрии ҳуқуқии марбут ба фаъолияти суғуртавӣ буда, ...

Бинобар ин, бо мақсади мутобиқ намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ба стандартҳои байналмилалӣ ва ба пуррагӣ фаро гирифтани талаботи муосири низоми суғурта дар кишвар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи ҳатмӣ чавобгарии гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт” 7 августи соли 2020 қабул гардид, ки тибқи муқаррароти он фаъолияти ташкилотҳои

суғуртавӣ дар доираи суғуртаи ҳатмӣ чавобгарии гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт ба танзим дароварда мешавад.

Мақсад аз қабули ин Қонун таъмини кафолати амалишавии саривақтии пардохти суғуртавӣ, ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии ҷабрдидагон ва ғоидагирандагон ҳангоми расонидани зарар дар натиҷаи ҳодисаи роҳу нақлиёт зимни истифодабарии воситаҳои нақлиёт мебошад.

Зарурати таҳия ва қабули санади меъёрии ҳуқуқии мазкур иҷрои талаботи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунгузории соҳа вобаста ба тақмилдиҳии санадҳои меъёрии ҳуқуқии марбут ба фаъолияти суғуртавӣ буда, пеш аз ҳама, бо мақсади кафолати амалишавии саривақтии пардохти суғуртавӣ, ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии ҷабрдидагон ҳангоми расонидани зарар дар натиҷаи ҳодисаи роҳу нақлиёт зимни истифодабарии воситаҳои нақлиёт, аз байн бурдани инҳисор (монополия), нокифоя будани танзими суғуртаи ҳатмӣ чавобгарии гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёт ва зарурати мукамал намудани заминаи ҳуқуқии ин намуди суғуртаи ҳатмӣ, ба роҳ мондани рақобати солим дар бозори суғуртаи ҷумҳурӣ, истифодаи таҷрибаи пешрафта ва дар доираи як санади меъёрии ҳуқуқии мукамал матраҳ гардидани он мебошад.

– Тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 июни соли 2011 ҳадаи ақали сармояи оинномавии пардохтшаванда барои ташкилотҳои суғуртавии ғайридавлатӣ на камтар аз 500 ҳазор сомонӣ муқаррар шудааст. Бархе аз коршиносони бахши иқтисод маблағи зикршударо барои таъмини қобилияти пардохтпазирии ташкилотҳои суғуртавӣ нокифоя меҳисобанд. Шумо дар ин масъала чӣ назар доред?

– Бо мақсади ҷалби бештари сармоя ба бозори суғурта, баланд бардоштани сатҳи пардохтпазирии ташкилотҳои суғуртавии кишвар сарфи назар аз шакли моликиятшон ва таъмини рақобат дар бозори хизматрасониҳои суғуртавӣ масъалаи таҷдиди назар намудани талабот нисбат ба сармояи (фонди) оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ пеш омад. Вобаста ба ин, Бонки миллии Тоҷикистон лоиҳаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи андозаи ҳадаи ақали

сармояи (фонди) оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ)»-ро таҳия намуд, ки он аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 31 март соли 2020, таҳти №211 мавриди амал қарор дода шуд.

Тибқи талаботи қарори мазкур андозаи сармояи (фонди) оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) вобаста ба шаклҳо ва соҳаҳои суғурта ба таври зайл муқаррар гардидааст:

- барои ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ на кам аз 10 млн. сомонӣ;
- барои ташкилотҳои суғуртавии ғайри-давлатӣ, ки дар баробари соҳаҳои дигари суғурта ба шакли «суғуртаи ҳатмӣ» машғул мебошанд, на кам аз 10 млн. сомонӣ;
- барои ташкилотҳои суғуртавии ғайри-давлатӣ, ки танҳо ба соҳаҳои «суғуртаи умумӣ» ва «суғуртаи ҳаёт» машғул мебошанд, на кам аз 5 млн. сомонӣ;
- барои ташкилотҳои суғуртавии ғайри-давлатӣ, ки танҳо ба соҳаи «суғуртаи умумӣ» машғул мебошанд, на кам аз 2 млн. сомонӣ;
- барои ташкилотҳои азнавсуғуртакунии давлатӣ ва ғайридавлатӣ на кам аз 50 млн. сомонӣ.

Ҳамин тариқ, қабули қарори мазкур барои татбиқи гузаштан аз сиёсати миқдорӣ ба сифатии Бонки миллии Тоҷикистон мусоидат намуда, фаъолияти ташкилотҳои суғуртавиеро, ки дар бозори суғурта саҳми ночиз доранд пардохтнопазиранд, аз байн мебарад ва рақобати солихро бо иштироки ташкилотҳои суғуртавии аз нигоҳи молиявӣ устувор ва фаъол таъмин менамояд.

– Бонки миллии Тоҷикистон бо ташкилотҳои суғуртавӣ ва ҳифзу ҳуқуқи манфиатҳои онҳо самтҳои ҳамкориро дар кадом сатҳ ба роҳ мондааст?

– Тибқи талаботи банди 1 моддаи 9 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” бо мақсади ҳамоҳангсозии фаъолият, муаррифӣ ва ҳимояи манфиатҳои умумии аъзоёни худ дар назди мақомотҳои дахлдори давлатӣ ва шахсони ҳуқуқӣ аз 10 декабри соли 2018 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Ассотсиатсияи миллии ташкилотҳои суғуртавии Тоҷикистон таъсис дода шудааст. Дар ҷаласаҳои кори Бонки

миллии Тоҷикистон дар қатори иштирокчиёни касбии бозори суғурта, Ассотсиатсияи миллии ташкилотҳои суғуртавии Тоҷикистон низ иштирок мекунад ва ҷиҳати ба Ассотсиатсияи мазкур шомил шудани ташкилотҳои суғуртавӣ ҳамеша тавсияҳои судманд дода мешавад. Дар ҳалли масъалаҳои бархурди соҳаи фикри андешаҳои онҳо ба инобат гирифта шуда, ҳамкориҳои судманд бо ассотсиатсия ҷиҳати пешрафти соҳа ба роҳ монда шудааст.

– Баъзан соҳибони воситаҳои нақлиёт аз мавҷудияти монеаҳои сунъӣ дар раванди дастрасӣ ба ҷуброни зарар ҳангоми садамаҳои нақлиётӣ шиква мекунанд. Барои содда намудани раванди ин муқаррарот ягон имконият ва имтиёз фароҳам оварда шудааст?

– Тибқи талаботи моддаи 19 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” далели руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ дар асоси ҳуҷҷатҳои дахлдор ва дигар маълумот, ки бозғатимодии онҳо муътамад буда, боиси шубҳа наметарсад, бо қарори суд ва дигар мақомоти дахлдор, инчунин дар ҳолатҳои зарурӣ дар асоси ҳулосаи дахлдори эксперти муқаррар карда мешавад. Асосноккунии ҳодисаи суғуртавии руҳдода ва зарари расонидашуда бо гирифтани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳодисаи мазкур аз мақомоти дахлдор ба зиммаи ҳуди суғурташаванда вогузор карда шудааст. Ҳангоми руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ суғурташаванда ҳуқуқи аз ташкилоти суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) талаб намудани маблағи суғуртавии дахлдор (ҷуброни суғуртавӣ) ва иҷрои уҳдадорӣҳои дигарро пайдо мекунад, ки онҳоро шартномаи суғурта ё қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст.

Бояд ёдовар шуд, ки аксари садамаҳои нақлиётӣ, ки дар роҳҳои автомобилгарди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вуқӯъ мепайванданд, бе иштироки кормандони Бозрасии давлатии автомобилӣ аз ҷониби ҳуди иштирокчиёни садама ҳаллу фасл мегарданд. Ҳангоми муроҷиат намудан ба ташкилоти суғуртавӣ аз онҳо ҳуҷҷати тасдиқкунандаи руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ талаб карда мешавад, ки дар ин ҳолат суғурташавандагон дар пешниҳоди он ба мушкили дучор меоянд.

Барои аз байн бурдани чунин ҳолат ҳангоми дучор шудан ба ҳодисаи роҳу нақлиёт бояд ба

таври ҳатмӣ ба Бозрасии Давлатии Автомобилӣ (БДА) ва ташкилотҳои суғуртавии хизматрасон муроҷиат намуд.

Тибқи муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи ҳатмии ҷавобгарии граждани ҳуқуқи соҳибони воситаҳои нақлиёт” пардохти суғуртавӣ аз тарафи суғуртакунанда дар муддати 5 рӯзи корӣ аз рӯзи пешниҳоди ҳуҷҷатҳои зарурӣ, ки қонуни мазкур пешбинӣ намудааст, амалӣ карда мешавад. Дар ҳолати ғавти ҷабрдида бошад, тибқи аризаи аз ҷониби ғоидагиранда воридгардида ва дар асоси маълумотномаи муассисаи тиббӣ доир ба ҳодисаи мазкур, суғуртакунанда уҳдадор аст, ки панҷох ғоиизи маблағи пардохти суғуртавиرو дар муҳлати як рӯзи корӣ пардохт намояд. Маблағи боқимондаи пардохти суғуртавӣ пас аз пешниҳод намудани шаҳодатномаи вафот дар муҳлати як рӯзи корӣ пардохт карда мешавад.

Аз соли 2017 инҷониб сомонаи Бонки миллии Тоҷикистон нашри нишондиҳандаҳои омории низоми суғуртаро ба роҳ мондааст, ки ҳамагон ба он дастрасии бевосита доранд.

Ба ғайр аз ин, дар назди Идораи ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявии Бонки миллии Тоҷикистон телефони боварӣ ва суроғи электронӣ амал мекунад, ки суғурташавандагон (ғоидагирандагон) метавонанд ҳангоми риоя нагардидани ҳуқуқи манфиатҳои худ муроҷиат намоёнд. Дар навбати худ шикоятҳо аз ҷониби Бонки милли баррасӣ гардида, барои ҳал намудани онҳо тадбирҳои зарурӣ андешида мешаванд.

– Лутфан бигӯед, ки феълан ташкилотҳои суғуртавӣ бо мақсади баланд бардоштани пардохтпазирӣ барои зиёд намудани фонди оинномавии худ аз ҳисоби ғоидаи бадастомада ва сармоягузорӣ намудани маблағҳои муваққатан озоди худ ба иқтисодиёт чӣ

тадбирҳо меандешанд? Оё дар ин ҷода мушкилот вучуд дорад?

– Бале, то андозае мушкилот дар бозори суғурта вучуд дорад. Дар баробари ин, ташкилотҳои суғуртавие мавҷуданд, ки вобаста ба натиҷаи ғаволият ҳамасола сармояи оинномавии худро зиёд менамоёнд. Қисме аз онҳо бо истифода аз имкониятҳои мавҷуда бо ин мақсад тадбирҳои зарурӣ андешида истодаанд.

Вобаста ба ин, Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади баланд бардоштани пардохтпазирӣ, ҷойгиркунии самараноки воситаҳои пулӣ ва ҷобаҷогузориҳои ғоидаҳои захиравии суғуртавӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқи дахлдорро таҳия намуда истодааст, ки минбаъд онҳо барои аз байн бурдани мушкилоти мазкур мусоидат менамоёнд.

Бояд қайд намуд, ки тибқи маълумотҳои омории дар давоми 6 моҳи соли 2020 дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ дар маҷмӯъ 401,0 млн. сомони ро ташкил дода, аз ин ҳисоб 229,7 млн. сомонӣ ба баҳши воқеии иқтисодиёти ҷумҳурии ҳамчун сармоягузорӣ равона гардидаанд, ки 57 ғоиизи ҳаҷми умумии дороиҳоро ташкил медиҳад.

Қайд кардан бамаврид аст, ки дар давраи ҳисоботӣ аз ҳаҷми умумии дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ 8,2 ғоиизи он ҳамчун пасандозҳо ба низоми бонкӣ сармоягузорӣ карда шудаанд.

– Бо мақсади таъмини шаффофияти бозори суғурта ва тақвият баҳшидани танзими соҳаи суғурта баҳисобгирии омории ва инъикоси нишондиҳандаҳои ғаволият хеле муҳим мебошад. Мутаассифона, айни замон дар баҳши суғурта маҷмӯаҳои махсуси омории, ки аз ҷониби мақомоти масъули омории кишвар роҳандозӣ гардад, вучуд надоранд. Дар ин самт ягон иқдомгузорӣ ба нақша гирифта шудааст?

– Ташкилотҳои суғуртавӣ шаклҳои ҳисоботиро ҷиҳати баҳисобгирии омории ва инъикоси нишондиҳандаҳои ғаволият вобаста ба соҳаи суғурта, ки бо фармони Директори Агентии омории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 июли соли 2013, №31 тасдиқ гардидааст, ҳар нимсола ва солона нишондиҳандаҳои мазкурро тибқи тартиботи ҷойдошта ба сохторҳои Агентии мазкур пешниҳод менамоёнд. Нашри маҷмӯаҳои махсуси омории ва маҷмӯӣ ба салоҳияти худӣ Агентии мазкур дахл доранд. Аммо, дар ҳолати

зарури Бонки миллии Тоҷикистон омода аст, ки ҳангоми аз ҷониби Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ мондани наشري чунин ҳисоботҳои омории ҳамкориҳои судмандро ба роҳ монад. Ҳамзамон, Бонки миллии Тоҷикистон бо мақомоти мазкур ҷиҳати ворид намудани маълумотҳои омории низоми суғурта дар доираи лоиҳаи “Барномаи корҳои омории барои соли 2021” корбарӣ карда истодааст.

Дар доираи тадбирҳои андешидашуда Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати таъмини шаффофияти фаъолияти низоми суғурта ва таъмини рақобати солим дар бозори суғурта шуруъ аз нимсолаи дуюми соли 2020, ҷопи ҳисоботҳои ташкилотҳои суғуртавино оид ба дороиҳо, уҳдадорӣҳо ва дигар нишондиҳандаҳои муҳим дар наشري худ - маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” оғоз намудааст. Илова бар ин, аз соли 2017 инҷониб сомонаи Бонки миллии Тоҷикистон наشري нишондиҳандаҳои омории низоми суғуртаро ба роҳ мондааст, ки ҳамагон ба он дастрасии бево-сита доранд.

Дар баробари ин, баҳри ҳимояи ҳуқуқи истеъ-молкунандагони низоми суғурта ва баланд бардоштани маърифати молиявии истифода-барандагони хизматрасониҳои бозори суғурта мавзӯҳои ба ин бахш дахлдор дар маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” ба нашр расида истодаанд. Татбиқи ин тадбирҳо аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳоли ва ба ин васила дастрасӣ пайдо кардани аҳоли ба хизматрасониҳои бонкӣ ва суғурта ба рушди низоми молиявӣ мусоидат мекунад. Аммо барои расидан ба мақсадҳои ниҳой бояд доираи ҳамкорӣ дар сатҳи умумимиллӣ сурат гирифта, бо шарикӣ Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати илм ва маориф, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли бо шарикони ҳамкори байналмилалӣ саъю талоши бештар зарур аст.

– Бешубҳа, рушди дилхоҳ соҳа дар навбати аввал аз мутахассисони кордону баландихтисос вобаста аст. Дар робита ба ин, оё аз сатҳи омода намудани кадрҳои соҳа қаноатманд ҳастед? Ва барои омода намудани кадрҳои баландихтисос бо муас-сисаҳои таҳсилоти олии кишвар ҳамкорӣ ба

роҳ монда шудааст?

–Дар самти таъмин будани соҳаи суғурта бо кадрҳои баландихтисос чун дар дигар соҳаҳо мушкилот вучуд дорад. Айни замон бахши фаъо-лияти суғуртавӣ бо кадрҳои баландихтисос аз қабili адҷастер, актуарий ва сюрвейери суғур-тавӣ таъмин нест, ки ин ба рушди инфрасохтори бозори суғурта, баҳогузори хавфҳои мавҷуда ва ба дурустии арзёбии зарари ҳолати суғуртавии ташкилотҳои суғуртавӣ таъсири манфӣ мерасонад.

Бонки миллии Тоҷикистон барои ҷалби мута-хассисони ботачриба пайваста озмунҳо баргузор менамояд, аммо тавре таҷриба нишон медиҳад, кадрҳои пешниҳоднамудаи бозори меҳнат ба тала-ботҳои муосир ҷавобгӯ намебошанд.

Қобили қайд аст, ки Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади такмил додани савияи дониш ва маҳорати касбии кормандони худ онҳоро аз рӯйи имкониятҳои мавҷуда барои таҷрибаомӯзӣ ба кишварҳои хориҷа мефиристад.

Дар ин раванд, Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади татбиқи сиёсати самараноки кадрӣ, низоми ҳавасмандгардонӣ ва азнавтайёркунии кадрҳои баландихтисос дар бахши суғурта ҳамко-риҳои судмандро дар сатҳи Иттиҳоди давлатҳои мустақил ва дар доираи Шӯрои байнидавлатии роҳбарони мақомотҳои назоратии суғуртавии давлатҳо - иштирокчиёни ИДМ бо Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон роҳандозӣ кардааст, ки он ҳамчун муассисаи асосии таълимӣ (базавӣ) дар ин самт аз тарафи Шӯрои ИДМ эътироф шудааст.

Зикр кардан бамаврид аст, ки низоми суғурта дар ҷаҳони муосир яке аз самтҳои муҳими иқти-соди кишварҳо ба шумор рафта, имрӯз босуръат рушд дорад, баҳусус дар самти пешниҳоди хизма-трасониҳои нав ба нави суғуртавӣ талаботро ба мутахассисони ботачрибаю кордон зиёд кардааст. Бинобар ин, барои сазовор шудан ба боварии мардум ва ноил гаштан ба натиҷаҳои назаррас моро водор месозад, ки фаъолиятро дар ин самт тақвият бахшем, ба он мушкилиҳову нуқсонҳо ва омилҳои коррупсиониву монополияи солҳои дароз дар низоми суғуртаи кишвар вучуддошта, хотима бахшем.

Мусоҳиб:
М. Ҳасанова,
сардори Шӯбаи матбуоти БМТ.

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			❏ ДОРОИҲО	
НОМҒЌИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	4 969 573 942	4 161 090 177	808 483 765	19,4%
ҚСК "ОРИЁНБОНК"	4 034 229 262	3 167 932 585	866 296 677	27,3%
ҚСК "БОНКИ ЭСХАТА"	2 443 976 598	2 105 190 954	338 785 644	16,1%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	991 308 303	875 891 719	115 416 584	13,2%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	860 310 408	708 068 508	152 241 900	21,5%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	734 001 985	559 293 215	174 708 770	31,2%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	685 307 127	401 792 771	283 514 356	70,6%
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	566 196 912	469 918 557	96 278 355	20,5%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҶИЭ	415 835 147	319 990 914	95 844 233	30,0%
ҚСК "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	408 636 965	232 719 450	175 917 515	75,6%
ҚСК "АЛИФ БОНК"	338 133 843	0	338 133 843	
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	200 700 801	192 544 209	8 156 592	4,2%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	160 841 342	133 200 686	27 640 656	20,8%
ҚСК "ТАВҲИДБОНК"	138 097 949	113 485 754	24 612 195	21,7%
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	79 734 513	85 689 050	-5 954 537	-6,9%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	47 325 039	66 756 227	-19 431 188	-29,1%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			📊 ҶУДДАДОРИҶО	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	4 511 648 633	3 732 242 107	779 406 526	20,9%
ҚСК "ОРИЁНБОНК"	3 114 334 982	2 406 143 209	708 191 773	29,4%
ҚСК "БОНКИ ЭСХАТА"	1 993 431 211	1 715 382 317	278 048 894	16,2%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	846 679 141	739 225 663	107 453 478	14,5%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	734 183 239	597 720 080	136 463 159	22,8%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	621 637 253	452 546 751	169 090 502	37,4%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	564 829 984	279 870 647	284 959 337	101,8%
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	458 876 869	383 398 158	75 478 711	19,7%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҚИЭ	356 221 675	266 563 325	89 658 350	33,6%
ҚСК "АЛИФ БОНК"	281 524 854	0	281 524 854	
ҚСК "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	234 254 225	132 555 957	101 698 268	76,7%
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	126 012 967	121 522 598	4 490 369	3,7%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	106 829 480	79 383 496	27 445 984	34,6%
ҚСК "ТАВҲИДБОНК"	49 170 702	28 250 926	20 919 776	74,0%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	28 637 752	23 475 959	5 161 793	22,0%
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	23 339 561	29 611 238	-6 271 677	-21,2%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			■ САРМОЯ	
НОМҒЌИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСҚ "ОРИЁНБОНК"	919 894 280	761 789 376	158 104 904	20,8%
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	457 925 309	428 848 070	29 077 239	6,8%
ҚСҚ "БОНКИ ЭСХАТА"	450 545 387	389 808 637	60 736 750	15,6%
ҚСҚ "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	174 382 740	100 163 493	74 219 247	74,1%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	144 629 162	136 666 056	7 963 106	5,8%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	126 127 169	110 348 428	15 778 741	14,3%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	120 477 143	121 922 124	-1 444 981	-1,2%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	112 364 732	106 746 464	5 618 268	5,3%
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	107 320 043	86 520 399	20 799 644	24,0%
ҚСҚ "ТАВҲИДБОНК"	88 927 247	85 234 828	3 692 419	4,3%
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	74 687 834	71 021 611	3 666 223	5,2%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҶИЭ	59 613 472	53 427 589	6 185 883	11,6%
ҚСҚ "АЛИФ БОНК"	56 608 989	0	56 608 989	
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	56 394 952	56 077 812	317 140	0,6%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	54 011 862	53 817 190	194 672	0,4%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	18 687 287	43 280 268	-24 592 981	-56,8%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			☐ ҚАРЗҲО	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСҚ "ОРИЁНБОНК"	3 571 589 606	2 812 600 792	758 988 814	27,0%
ҚСҚ "БОНКИ ЭСХАТА"	1 556 504 857	1 460 789 916	95 714 941	6,6%
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	684 739 924	708 026 096	-23 286 172	-3,3%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	454 700 352	303 908 927	150 791 425	49,6%
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	412 635 773	384 636 029	27 999 744	7,3%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	389 970 399	376 273 550	13 696 849	3,6%
ҚСҚ "АЛИФ БОНК"	220 318 367	0	220 318 367	
ҚСҚ "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	174 271 520	95 376 709	78 894 811	82,7%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	157 250 455	111 010 686	46 239 769	41,7%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	75 358 083	54 239 757	21 118 326	38,9%
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	63 753 708	63 933 444	-179 736	-0,3%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	26 505 827	54 304 980	-27 799 153	-51,2%
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	17 496 918	21 123 120	-3 626 202	-17,2%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҶИЭ	16 496 658	18 993 302	-2 496 644	-13,1%
ҚСҚ "ТАВҲИДБОНК"	11 852 950	726 287	11 126 663	1532,0%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	2 379 907	9 063 342	-6 683 435	-73,7%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			ПАСАНДОЗҲО	
НОМҒЌИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	3 775 705 668	3 405 876 285	369 829 383	10,9%
ҚСК "ОРИЁНБОНК"	1 815 834 839	1 590 817 151	225 017 688	14,1%
ҚСК "БОНКИ ЭСХАТА"	1 151 681 597	963 669 353	188 012 244	19,5%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	753 025 996	630 899 661	122 126 335	19,4%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	522 746 509	317 830 132	204 916 377	64,5%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	472 950 287	260 754 871	212 195 416	81,4%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	320 642 343	277 770 231	42 872 112	15,4%
ҚСК "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	182 039 587	89 021 705	93 017 882	104,5%
ҚСК "АЛИФ БОНК"	137 816 762	0	137 816 762	
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	106 902 687	94 307 760	12 594 927	13,4%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	62 297 738	69 917 183	-7 619 445	-10,9%
ҚСК "ТАВҲИДБОНК"	37 474 719	18 623 035	18 851 684	101,2%
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	15 142 600	17 302 674	-2 160 074	-12,5%
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	11 962 570	19 581 233	-7 618 663	-38,9%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҶИЭ	4 178 566	4 344 416	-165 850	-3,8%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	424 055	465 271	-41 216	-8,9%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2020			❑ ФОИДА	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСҚ "ОРИЁНБОНК"	159 968 094	83 646 293	76 321 801	91,2%
ҚСҚ "БОНКИ ЭСХАТА"	77 224 193	58 949 083	18 275 110	31,0%
БДА ҚТ "АМОНАТБОНК"	51 261 191	42 047 211	9 213 980	21,9%
ҚСП "АВВАЛИН БОНКИ МОЛИЯВИИ ХУРД"	12 698 232	18 259 128	-5 560 896	-30,5%
ҚСП "БОНКИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ТОҶИКИСТОН"	12 056 419	13 889 872	-1 833 453	-13,2%
ФИЛИАЛИ БОНКИ "ТИҶОРАТ"-И ҚИЭ	6 185 883	320 927	5 864 956	1827,5%
ҚСҚ "КОММЕРСБОНКИ ТОҶИКИСТОН"	5 969 247	8 202 314	-2 233 067	-27,2%
ҚСП "ХАЛИҚ БОНК ТОҶИКИСТОН"	5 607 023	12 950 354	-7 343 331	-56,7%
ҚСП "СПИТАМЕН БОНК"	5 081 054	11 319 872	-6 238 818	-55,1%
ҚСҚ "АЛИФ БОНК"	4 140 112	0	4 140 112	
ҚСҚ "ТАВҲИДБОНК"	3 692 417	-2 474 203	6 166 620	249,2%
ҚСП "КАФОЛАТБОНК"	3 666 223	1 348 858	2 317 365	171,8%
ҚСП БОНКИ "АРВАНД"	3 344 782	10 150 542	-6 805 760	-67,0%
ҚСП "БОНКИ ПОКИСТОН"	1 262 067	1 749 188	-487 121	-27,8%
ҚСП "БОНКИ РУШДИ ТОҶИКИСТОН"	317 138	17 799 263	-17 482 125	-98,2%
ҚСП "БОНКИ ОСИЁ"	-24 592 979	-3 412 522	-21 180 457	-620,7%

Амалиётҳои ғайринақдӣ 1,9 млрд. сомониро ташкил намуда, 2,2 маротиба афзоиш ёфтанд.

Нишасти матбуоти Бонки миллии Тоҷикистон барои намоёндагони Воситаҳои ахбори оммаи дохиливу хориҷи кишвар оид ба ҷамъбасти натиҷаҳои фаъолияти низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2020 ва вазифаҳо барои соли 2021 рӯзи 10 феввали соли равон баргузор гардид.

Нахуст Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким қабл аз ҷавоб додан ба саволҳои хабарнигорон, оид ба ҷамъбасти натиҷаҳои фаъолияти низоми бонкию суғурта ва амалӣ гаштани сиёсати пайгирона ва самарабахши пулию қарзӣ ва асбӯрӣ баҳри таъмини рушди муътадили ҳаҷми пул дар иқтисодиёт, нигоҳдории сатҳи зарурии нархҳо, суботи молиявӣ ва мусоидат ба рушди устувори иқтисодиёт дар соли 2020 дар назди аҳли нишаст суханронӣ намуд.

Дар нишасти матбуотӣ

”

Маҷмӯи маҳсулоти дохилии кишвар ба 82,5 млрд. сомонӣ баробар шуд ва афзоиши воқеии он бошад, 4,5 фоизро ташкил дод. Афзоиши ММД аз ҳисоби истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ 9,7 фоиз ва кишоварзӣ 8,8 фоиз таъмин гардид.

муовини якуми Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Нуралиев Ҷамолиддин, муовинони Раиси БМТ Толибзода Фирдавс, Накҳатзода Моҳбону, Ёқубзода Мирҳаёт ва роҳбарони сохторҳои калидии Бонки миллии Тоҷикистон ширкат варзиданд.

- Пайомадҳои ғайри-муқаррарӣ ва авҷи пандемия, - гуфт Холиқзода Ҳоким, - дар соли сипаригардида тамоми кишварҳои ҷаҳонро фаро гирифта, ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла ба фаъолияти низоми бонкии он таъсири бевоситаи

худро расонид. Ба ин нигоҳ накарда, Бонки миллии Тоҷикистон бо дастгирии бевоситаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сиёсати пулию қарзии худро бо мақсади мусоидат ва нигоҳ доштани нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ пайги-рона идома дод ва тавонист суботи молиявии низоми бонкиро муътадил нигоҳ дорад.

Нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ

Афзоиши воқеии ММД 4,5 фоизро ташкил намуд

Таъкид карда шуд, ки рушди иқтисодиёт дар соли ҳисоботӣ муътадил арзёбӣ гардида, Маҷмӯи маҳсулоти дохилии кишвар ба 82,5 млрд. сомонӣ баробар шуд ва афзоиши воқеии он бошад, 4,5 фоизро ташкил дод. Афзоиши ММД аз ҳисоби истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ 9,7 фоиз ва кишоварзӣ 8,8 фоиз таъмин гардид.

Таваррум. Сатҳи таваррум дар соли гузашта 9,4 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2019 ба андозаи 1,4 банди фоизӣ зиёд мебошад. Нишондиҳандаи мазкур асосан аз ҳисоби болоравии нархи маҳсулоти хӯрокворӣ -13,0 фоиз, ғайрихӯрокворӣ -5,8 фоиз ва арзиши хизматрасониҳои пулӣ ба аҳоли 4,0 фоиз ба амал омад. Дар ин давра бештар тағйирёбии

нархи маҳсулоти ниёзи аввалия, ки асосан маҳсулоти воридотӣ ва мавсимӣ мебошад, аз қабili орди навъи якум 16,4 фоиз, шакар 40,8 фоиз, рағғани пахта 50,7 фоиз, рағғани офтобпараст 42,6 фоиз, гӯшти гов 6,2 фоиз, тухм 18,9 фоиз, картошка 19,8 фоиз ва сабзӣ 12,8 фоиз, ки дар натиҷаи таъсири омилҳои берунӣ вобаста ба авҷ гирифтани пандемияи коронавирус (COVID-19) ва дар ин замина маҳдуд шудани ҳамлу нақл тавассути сарҳади давлатҳои шарикони савдо ба вуқӯъ пайваست, ба қайд гирифта шуд.

Сиёсати пулӣ

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким иброз намуд, ки бо мақсади коҳиш додани осебпазирии иқтисодиёт аз бӯҳрон, нигоҳ доштани суботи молиявӣ ва дастгирӣ намудани бахши воқеии иқтисодиёти кишвар, Бонки миллии Тоҷикистон

дар соли гузашта меъёри бозтамвилро 2,0 банди фоизӣ паст намуда, дар сатҳи 10,75 фоизи солона нигоҳ дошт. Илова бар ин, чиҳати дастгирӣ намудани иқтисодиёти кишвар дар давраи бӯҳрон, Бонки миллии Тоҷикистон тибқи нақшаи зиддибӯҳронии худ, меъёри захираҳои ҳатмиро аз рӯи пасандозҳо бо пули миллӣ аз 3 ба 1 фоиз ва бо асъори хориҷӣ бошад, аз 9 ба 5 фоиз паст кард, ки дар натиҷа ба соҳаҳои гуногуни иқтисодиёт 241,7 млн. сомонӣ маблағи иловагӣ равона гардид.

Дар баробари ин, бо мақсади таъмини пардохтпазирии ташкилотҳои қарзӣ дар давоми соли 2020 Бонки миллии Тоҷикистон ба ташкилотҳои қарзӣ 40,7 млн. сомонӣ қарзҳои кӯтоҳмуддат ҷудо намуд. Ҳамчунин, дар соли ҳисоботӣ бахри коҳиш додани фишорҳои таваррумӣ ва қурбӣ Бонки миллии Тоҷикистон ба маблағи 14,3 млрд. сомонӣ коғазҳои қиматнок ба фурӯш бароварда, тавассути амалиёти

амонатҳои шабонарӯзӣ аз ташкилотҳои қарзӣ ҳамаҷуза ба ҳисоби миёна 1,2 млрд. сомонӣ ҷалб намуд.

Қурби асър

Дар идомаи суҳанронии худ Холиқзода Ҳоким гуфт, ки тағйирёбии қурби асър дар соли ҳисоботи асосан дар натиҷаи вазъи номуътадили иқтисоди ҷаҳонӣ бинобар идома ёфтани таъсири пандемия, коҳиш ёфтани қурби асари миллии кишварҳои шарикони асосии савдо, камшавии вуруди интиқолҳои пулӣ ва сармояи хориҷӣ ба ҷумҳурӣ, инчунин идома ёфтани касри тавозуни савдои кишвар ба амал омад. Вобаста ба омилҳои зикргардида қурби расмии сомонӣ дар соли гузашта нисбат ба доллари ИМА 16,6 фоиз коҳиш ёфт, ки ин нишондиҳанда нисбат ба соли 2019 13,8 банди фоизӣ зиёд буда, қурби расмии 1 долл. ИМА бошад, ба санаи 31 декабри соли 2020-ум 11,30 сомонӣ муқаррар гардид.

Номбурда диққати аҳли нишастро ба он ҷалб кард, ки Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади коҳиш додани таъсири хавфҳои асари ҷойдошта ва аз байн бурдани фарқияти байни қурби расмӣ ва қурби бозори ғайрибонкии доллари нақди ИМА, ду маротиба тасхеҳи (коррекция) яқдафъаинаи қурби расмии доллари ИМА-ро амалӣ гардонид. Бори аввал санаи 20 марти соли 2020 ба

андозаи то 5,0 фоиз ва бори дуюм санаи 4 ноябри соли 2020 ба андозаи то 9,3 фоиз анҷом дода шуда, фарқияти байни қурби расмӣ ва қурби бозори ғайрибонкии доллари ИМА ба 0,8 фоиз баробар гардид.

Ногуфта намонад, ки новобаста аз коҳиш ёфтани вуруди интиқолҳои пулӣ ба ҷумҳурӣ, Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати таъмин намудани талаботи иқтисодиёт бо асари хориҷӣ тамоми чораҳои заруриро андешида, аз ҳисоби захираҳои байналмилалӣ худ барои қонеъ гардонидани талаботи бозори байнибонкӣ, маблағгузориҳои уҳдадорӣҳои давлатӣ ва ташкилотҳои буҷетӣ, аз ҷумла барои таъмини эҳтиёҷоти ниёзи аввалияи мардум тавассути ташкилотҳои қарзӣ муҳофизатҳои асари анҷом дод.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон иброз дошт, ки дар соли қаблӣ раванди табдил додани тиллои

ғайримонетарӣ ба монетарӣ идома дода шуда, амалиётҳои хариди филизоти қиматбаҳо ва асари хориҷӣ дар бозорҳои дохилию хориҷӣ тақвият ёфт, ки дар натиҷа ба санаи 31 декабри соли 2020 таъминнокии захираҳои умумии хориҷӣ ба 8,5 моҳи воридотӣ расонида шуда, дар муқоиса ба аввали сол ба андозаи 3,2 моҳи воридотӣ зиёд гардид.

Низоми бонкӣ

Қайд карда шуд, ки дар самти беҳтар намудани миёнаравии молиявӣ, таъмини рушд ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои бонкӣ, коҳиш додани қарзҳои ғайрифаъол, ҷалби пасандозҳо ва сармояи хориҷӣ, зиёд намудани маблағгузорӣ ба иқтисодиёт, дастгирии соҳибкории хурду миёна соли гузашта ташкилотҳои қарзии ҷумҳурӣ қорҳои муайянро ба анҷом расонидаанд. Тавре аз ҷамъбасти соли 2020 бармеояд, дар қаламрави кишвар дар

мачмӯъ 69 адад ташкилоти қарзии молиявӣ, аз ҷумла 18 бонки анъанавӣ, 1 бонки исломӣ, 18 ташкилоти амонатии қарзии хурд, 5 ташкилоти қарзии хурд ва 27 фонди қарзии хурд ғаъолият менамоянд. Шумораи филиалҳо бо назардошти марказҳои хизматрасонии бонкии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар соли ҳисоботӣ 1 935 ададро ташкил дода, нисбат ба соли қаблӣ 10 адад зиёд гардидааст. Аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ дар мачмӯъ 1 281 адад банкомат ва 5 710 адад терминалҳои электронӣ ба дорандагони қортиҳои пардохтии бонкӣ хизматрасонӣ намуда истодаанд.

Дороиҳо ва уҳдадориҳо зиёд шуданд

Тавре дар нишасти матбуотӣ зикр гардид, дороиҳои умумии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба санаи 31 декабри соли 2020 маблағи 26,3 млрд. сомонири ташкил дода, нисбат ба ҳамин санаи соли 2019 ба андозаи 19,7 фоиз зиёд шудаанд.

Уҳдадориҳои умумӣ ва сармояи тавозунии ташкилотҳои қарзии молиявӣ бошанд, мувофиқан ба 19,1 млрд. сомонӣ ва 7,2 млрд. сомонӣ баробар шуда, афзоиши онҳо дар муқоиса ба ҳамин санаи соли 2019 мутаносибан 21,5 фоиз ва 15,2 фоизро ташкил дод. Дар соли ҳисоботӣ меъёри кифоити сармоя ва сатҳи пардох-

тпазирӣ дар низоми бонкӣ дар доираи талаботи меъёри муқарраршуда таъмин гардида, даромаднокии дороиҳо ва сармоя нисбат ба соли қаблӣ афзуд.

Нишондиҳандаи боло бори дигар аз зиёд шудани эътимоди аҳоли ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва беҳтар гардидани сатҳи некӯаҳволии мардум гувоҳӣ медиҳад.

Ҳолиқзода Ҳоким таъкид бар он қард, ки меъёри пардохтпазирии қории ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар ҷамъбасти соли 2020 ба 71 фоиз баробар гардида, аз меъёри муқарраргардида 41 банди фоизӣ зиёд мебошад, ки бешубҳа аз солим гардидани пардохтпазирии низоми бонкӣ дарак медиҳад.

Қайд қардан бамаврид аст, ки ба ҳама мушкилоти соли 2020 нигоҳ накарда, ғаъолияти молиявии ташкилотҳои қарзӣ бо ғоида ҷамъбаст гардид ва нисбат ба соли қаблӣ 24 фоиз ё 73 млн. сомонӣ зиёд шуда, дар умум маблағи 375 млн. сомонири ташкил намуд. Дар соли 2020 аз

ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ сармояи қоричӣ ба маблағи 66 млн. долл. ИМА ҷалб қарда шуд. Дар мачмӯъ ташкилотҳои зикршуда ва Бонки миллии Тоҷикистон соли 2020 ба буҷети давлатӣ ба маблағи умумии 610 млн. сомонӣ андоз пардохт намуданд, ки назар ба соли қаблӣ 16 млн. сомонӣ зиёд мебошад.

Пасандозҳо ба 11,4 млрд. сомонӣ баробар шуданд

Соли гузашта бақияи пасандозҳо 11,4 млрд. сомонири ташкил дода, бо пули милли 23,1 фоиз ва бо асъори қоричӣ 10,5 фоиз афзоиш ёфт. Дар мачмӯъ ҳаҷми пасандозҳо нисбат ба ҳамин санаи соли қаблӣ 17,2 фоиз (ба маблағи 1,7 млрд. сомонӣ) афзоиш ёфт.

Ҳамзамон шумораи пасандозҳои ҷалбшуда 5,9 млн. ададро ташкил намуд, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2019 ба андозаи 7,0 фоиз зиёд мебошад. Нишондиҳандаи боло бори дигар аз зиёд шудани эътимоди аҳоли ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва беҳтар гардидани сатҳи некӯаҳволии мардум гувоҳӣ медиҳад.

Ғоизи миёнавазни пасандозҳои муҳлатнок дар низоми бонкӣ бо пули милли ба 9,9 фоиз ва бо асъори қоричӣ ба 5,1 фоиз баробар гардида, ки нисбат ба соли қаблӣ мувофиқан 0,7 ва 1,1 банди ғоизӣ зиёд мебошад.

Қарздиҳӣ 446 млн. сомонӣ афзуд

Новобаста аз коҳишҳои талаботи иқтисодиёт ба қарзҳои бонкӣ, ки бар асари паҳншавии пандемияи короновирус ба қараёни қарздиҳӣ дар семоҳаи дуҷуми соли ҳисоботӣ ба миён омадаю таъсири манфии худро расонида буд, дар соли 2020 ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда 10,0 млрд. сомони ташкил дода, нисбат ба соли қаблӣ 4,7 фоиз ё ба маблағи 446 млн. сомонӣ афзоиш ёфт.

- Бояд зикр намуд, ки афзоиши қарзҳои додашуда дар нимсолаи дуҷуми соли 2020 пас аз бекор кардани маҳдудиятҳои карантин бехтар гардид, - гуфт дар идомаи суханронии худ раиси БМТ. Дар соли сипаригардида аз ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда 41,0 фоиз ё 4,1 млрд. сомонӣ ба соҳибкорони истеҳсолӣ рост меояд. Дар баробари ин, ба соҳаҳои истеҳсолот 29,7 фоиз, савдои хориҷӣ 15,8 фоиз, кишоварзӣ 15,3 фоиз, хизматрасонӣ 12,3 фоиз, саноат 11,6 фоиз, соҳтмон 10,5 фоиз ва дигар соҳаҳо 4,8 фоиз қарзҳо дода шуданд.

Ибраз гардид, ки ҷиҳати боз ҳам бехтар намудани шароити иқтисодию иҷтимоии занон ва оилаҳо, дар соли 2020 аз ҷониби низомии бонкӣ ба 348,5 ҳазор нафар занону бонувон ба маблағи 2,1 млрд. сомонӣ қарзҳо дода шудаанд, ки ин 21 фоизи

ҳаҷми умумии қарзҳои додашударо ташкил медиҳад. Аз ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда, дар соли ҳисоботӣ 63 фоизи онҳо ба қарзҳои хурд рост меояд, ки 6,3 млрд. сомони ташкил дода, нисбат ба соли қаблӣ 4,1 фоиз ё 248 млн. сомонӣ зиёд мебошад.

Дар маҷмӯъ, меёри миёнавазни фоизи қарзҳо бо асҳори хориҷӣ дар соли 2020 нисбат ба соли қаблӣ 2,8 банди фоизӣ, яъне аз 15,9 то 13,1 фоиз ва бо пули миллӣ бошад, 1,5 банди фоизӣ, яъне аз 22,7 то 21,2 фоиз паст гардид. Теъдоди қарзҳои умумии додашуда дар соли 2020 раванди мусбӣ дошта, дар муқоиса ба соли қаблӣ 49,0 фоиз ё 385 ҳаз. адад афзоиш ёфта, ба 1,2 млн. адад баробар шуд.

Дар баробари ин, шумораи умумии ҳамёнҳои электронии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ 1,7 млн. ададро ташкил дода, нисбат ба соли 2019 ...

Низомии пардохт

Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои дастури супоришҳои Пешвои муаззамии миллат,

Президенти кишвар, ки дар Паёмашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон 26 январи соли 2021 ироа гардид, баҳри вусъат додани ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ, ҷорӣ намудани воситаҳои муосири электронии пардохт ва таъмини шаффофият дар фаъолияти низомии бонкӣ мунтазам чораҳои зарурӣ андешида шуда истодааст.

Амалиётҳои ғайринақдӣ 1,9 млрд. сомони ташкил намуданд

Ба диққати рӯзноманигорони дохилию хориҷӣ расонида шуд, ки дар соли 2020 бо истифода аз воситаҳои электронии пардохтӣ 49 млн. адад амалиётҳои ғайринақдӣ ба маблағи 1,9 млрд. сомонӣ гузаронида шуданд, ки ин нисбат ба соли 2019 аз рӯи шумора 40 фоиз ва аз рӯи маблағ 2,2 маротиба афзоиш ёфтаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ шумораи банкоматҳо ва терминалҳои электронӣ дар ҷумҳурӣ мувофиқан 1 281 адад ва 5 710 ададро ташкил намуда, дар муқоиса ба соли 2019 шумораи банкоматҳо 403 адад ва терминалҳои электронӣ 362 адад зиёд шудааст.

Теъдоди қарзҳои пардохтӣ бошад, дар қамъбасти соли ҳисоботӣ 3 248 ҳаз. ададро ташкил дод, ки назар ба соли 2019 ба андозаи 31 фоиз ё 764,0 ҳаз. адад зиёд мебошад. Ҳаҷми умумии амалиёт бо қарзҳои пардохтии бонкӣ

22,5 млрд. сомони ро ташкил намуд, ки нисбат ба соли қаблӣ 79 фоиз ё 10 млрд. сомонӣ зиёд мебошад.

Дар баробари ин, шумораи умумии ҳамёнҳои электронии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ 1,7 млн. ададро ташкил дода, нисбат ба соли 2019 қариб 1,4 млн. адад (4,9 маротиба) афзудааст. Дар давраи ҳисоботӣ тавассути ҳамёнҳои электронӣ 10,7 млн. адад амалиётҳои пардохти ғайринақдӣ ба маблағи 543,1 млн. сомонӣ анҷом дода шудаанд, ки ин нишондиҳандаҳо нисбат ба соли 2019 аз рӯи шумораи амалиёт 8,8 млн. адад (5,7 маротиба) ва аз рӯи ҳаҷми амалиёт 440,8 млн. сомонӣ (5,3 маротиба) зиёд мебошад.

Бозори суғурта рушд мекунад

Ба ҳолати 31 декабри соли 2020 дар бозори суғуртаи ҷумҳурӣ дар маҷмӯъ 18 адад ташкилотҳои суғуртавӣ, аз ҷумла 2 ташкилоти

суғуртавии давлатӣ, 15 ташкилоти суғуртавии ғайридавлатӣ ва 1 маркази дастгирии суғуртаи мутақобила фаъолият менамоянд.

Пардохт ва ҷуброни суғуртавӣ 25 фоиз зиёд гардидаанд

Дар соли ҳисоботӣ дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ 412,4 млн. сомони ро ташкил дода, уҳдадорҳои қабулгардидаи ташкилотҳои суғуртавӣ вобаста ба шаклҳои суғурта бошанд, ба 50,4 млрд. сомонӣ баробар шуданд. Дар ин давра аз ҷониби ташкилотҳои суғуртавӣ 1,7 млн. адад шартномаҳои суғуртавӣ баста шудаанд. Воридоти мукофоти (ҳаққи) суғуртавӣ ба андозаи 0,7 фоиз зиёд гардида, 236 млн. сомони ро ташкил дод, ки дар таркиби он суғуртаи ихтиёрӣ раванди зиёдшавӣ дорад. Пардохт ва ҷуброни суғуртавӣ ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бошад, 19 млн. сомони ро ташкил дода, нисбат ба соли

2019 ба андозаи 25 фоиз зиёд гардидааст. Қайд гардид, ки ташкилотҳои суғуртавӣ соли 2020-ро бо ғайридаи 75,9 млн. сомонӣ ҷамъбаст намуданд, ки ин нисбат ба соли қаблӣ 39,2 фоиз зиёд мебошад.

Намояндагони Воситаҳои ахбори оммаи дохиливу хориҷӣ дар қисмати саволу ҷавоби нишастии матбуотӣ ба масъалаҳои муҳим ва рӯзмарраи низоми бонкии ҷумҳурӣ таваҷҷуҳи хеле зиёд зоҳир намуданд, бинобар ин қисми бештари вақти мулоқотро бахши пурсишу посух дар бар гирифт. Дар ин қисмат намояндагони Воситаҳои ахбори омма ба саволҳои худ дар мавриди тадбирҳои андешидашуда барои пешгирии таъсири пандемияи COVID-19, қарзҳо ба иқтисодиёт, ҳаҷми захираҳои байналмилалӣ, ҳаҷми пули дар муомилотбуда, барориши тангаҳои ҷашнӣ, сатҳи таваррум дар соли ҷорӣ, тағйир ёфтани меъёри бозтамвил, ҷалби сармоя, интиқоли маблағҳо, биткоин ва масоили вобаста ба он, қурби асъор, фоизи қарзҳо ва амонатҳо, дастгирии соҳибкории ватанӣ, тақдири пасандозҳои аҳолии дар бонкҳои масоилдор, зиёд кардани пардохтҳои ғайринақдӣ ва ғайра ҷавобҳои мушаххас ва мукаммал гирифтанд.

**Таҳияи
Абдуғаффор Курбонов,
“БТЧ”.**

МАКРОПРУДЕНЦІАЛЬНА
ПОЛІТИКА

СИЄСАТИ
МАКРОПРУДЕНСІАЛІ

Сиёсати макропруденсиалӣ - воситаи таъмини суботи молиявӣ

Сиёсати макропруденсиалӣ сиёсати муосир буда, шарҳи пурраи он, фишангҳо, таъсири мутақобилаи он бо дигар сиёсатҳои иқтисодӣ ва ҷанбаҳои он ба таври пурра ҳатто дар давлатҳои пешсаф дар ин самт аз худ нашудаанд.

I. МАФҲУМ ВА МОҲИЯТИ СИЁСАТИ МАКРОПРУДЕНСИАЛӢ

Бухронҳои молиявӣ-иқтисодӣ дар ҷаҳон тайи якҷанд солҳои охир бо вучуди пай дар пай идома ёфтани низомҳои сиёсӣ иқтисодӣ, коҳишёбии нархҳои ҷаҳонии ашёи хом, суғустани гардиши савдои байналмилалӣ ва ҳаракати сармоягузориҳо ба таври занҷирӣ ба низомии молиявии кишварҳои алоҳидаи ҷаҳон таъсиргузор буданд. Вобаста ба ин, бонкҳои марказӣ ва мақомоти танзимгар ҷиҳати коҳиш додани оқибатҳои бухронӣ ва таъмини суботи молиявӣ аз механизму воситаҳои анъанавии назорати бонкӣ ва монетарӣ истифода менамуданд, ки он на ҳама вақт натиҷаи самарабахш мебуд. Чунончӣ, пешбурди сиёсати монетарӣ барои ноил гардидан ба ҳадафи ниҳии худ нигаронида шуда, имкониятҳои он барои ҳалли мушкилиҳои бахшҳои алоҳидаи низомии молиявӣ ва маҳдуд кардани хавфҳои низом дар бахши молиявӣ нокифоя мебошад. Дар навбати худ, назорати анъанавии бонкӣ (танзим ва назорати микропруденсиалӣ) барои пешгирии вазъии молиявии ноустувор ва назорати мутобиқати фаъолияти ташкилотҳои қарзии алоҳида ба талаботи муқарраршуда равона шуда, дар маҷмӯъ тавассути он пешгирӣ намудани хавфҳои низомии молиявӣ имконнопазир мебошад.

Дар робита ба ин, дар охири асри XX мафҳуми “сиёсати макропруденсиалӣ” маъмул гардид ва мувофиқи маълумотҳои мутахассисони Бонки байналмилалӣ ҳисоббаробаркуниҳои мафҳуми мазкур соли 1979 дар ҷаласаи Кумитаи Кук (собик Кумитаи базели оид ба назорати бонкӣ) бори нахуст сарҳат дода буд. Механизм ва баъзе аз фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ дар солҳои 90-уми асри XX қарор гирифта, дар давраи бухрони ҷаҳонии молиявии солҳои 2008-2009 ба таври назаррас тақвину ёфтанд.

Сиёсати макропруденсиалӣ сиёсати муосир буда, шарҳи пурраи он, фишангҳо, таъсири мутақо-

билаи он бо дигар сиёсатҳои иқтисодӣ ва ҷанбаҳои он ба таври пурра ҳатто дар давлатҳои пешсаф дар ин самт аз худ нашудаанд.

Сиёсати макропруденсиалӣ маҷмӯи чораҳои эҳтиётӣ мебошад, ки барои коҳиш додани хавфҳои низом дар бахши молиявӣ ва ба ин васила таъмини суботи молиявӣ равона шудааст. Хавфи низом ин эҳтимолияти вайрон гардидани пешниҳоди хизматрасониҳои молиявӣест, ки таъсири худро ба ҳамаи бахшҳои молиявӣ ва ё бахши алоҳидаи он расонида, дар маҷмӯъ ба коҳиш ёфтани иқтисодиёти миллӣ оварда мерасонад.

Қайд кардан бамаврид аст, ки сиёсати макропруденсиалӣ танҳо барои коҳиш додани эҳтимолияти ба вучуд омадани бухронҳои минбаъда равона гардида, масъулияти пурра пешгирӣ намудани онҳоро надорад.

Мақсади асосии сиёсати макропруденсиалӣ ин таъмини суботи молиявӣ буда, барои ноил гардидан ба ҳадафи ниҳии он мақсадҳои фосилавӣ вобаста ба вазъият, хавфҳои ҷойдошта ва хусусиятҳои хоси иқтисодиёт дар низомҳои молиявӣ муайян карда мешаванд. Мувофиқи таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ мақсадҳои фосилавии сиёсати макропруденсиалӣ инҳоро мебошанд:

1. нигоҳ доштани устувории низомии молиявӣ дар муқобили хавфҳо (дохилӣ ва берунӣ), аз ҷумла рукуъи иқтисодиёт бо роҳи ташаккули буферҳои сармоявӣ ва пардохтпазирӣ;
2. пешгирӣ намудани ҳолати ғайрипардохтпазирӣ ва номувофиқати дороиҳо ва уҳдадориҳо;
3. коҳиш додани афзоиши даври иқтисодӣ бо роҳи маҳдуд намудани рушди аз ҳад зиёди қарзидҳӣ;
4. пешгирӣ намудани хатари маънафӣ ва ғ.

Барои расидан ба мақсадҳои сиёсати макропруденсиалӣ аз механизми амалӣ намудани он истифода карда мешавад (расми 1).

Расми 1. Механизми амалӣ намудани сиёсати макропруденсиалӣ

Самаранокии сиёсати макропруденсиалӣ ҳангоми мавҷуд будани заминаи ҳуқуқӣ, доштани пойгоҳи маълумотӣ, мунтазам гузаронидани таҳлил, татбиқи фишангҳо ва мониторинги онҳо эҳсос карда мешавад.

Сиёсати мазкур дар асоси заминаи ҳуқуқӣ ба роҳ монда шуда, ваколати пешбурди он бояд дуруст, дақиқ ва ба таври қонунӣ ба уҳдаи мақоми масъул гузошта шуда бошад. Ин ваколат ба мақоми масъул имкон медиҳад, ки барои ҷавран коҳиш додани хавфи низом чораандеши намояд. Мувофиқи таҷрибаи ҷаҳонӣ бонки марказӣ (миллӣ) ҳамчун мақоми масъул дар таҳия ва татбиқи сиёсати макропруденсиалӣ нақши муассир мебозад.

Татбиқи сиёсати макропруденсиалӣ дар фаъл будани фишангҳои он эҳсос мегардад. Бонкҳои марказӣ барои татбиқи фишангҳои макропруденсиалӣ санадҳои меъёрии ҳуқуқии махсус, ки дар он механизми амалӣ намудани фишангҳои алоҳида оварда шудааст, таҳия намуда, дар асоси он фишангҳои макропруденсиалиро роҳандозӣ менамоянд. Инчунин, барои таҳия ва татбиқи сиёсати макропруденсиалӣ доштани пойгоҳи маълумотие, ки тамоми низоми молиявиро фаро мегирад, бисёр муҳим мебошад. Зеро маҳз дар асоси таҳлилҳои хавфи низом муайян гардида, фишангҳои мувофиқи макропруденсиалӣ интиҳоб ва татбиқ карда мешаванд. Вобаста ба вазъи иқтисодиёт ва пайдо гардидани хавфҳои нав фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ метавонанд

тағйир дода шаванд.

Барои самаранок ва натиҷабахш гузаронидани сиёсати макропруденсиалӣ мониторинги мунтазми натиҷаи истифодаи фишангҳои макропруденсиалӣ ба мақсад мувофиқ мебошад. Дар асоси гузаронидани мониторинги фишангҳои макропруденсиалӣ камбудӣ ва норасоии эҳтимолии фишангҳои истифодашаванда санҷида шуда, нисбати татбиқи беҳтари онҳо чораҳо андешида мешаванд.

II. ФИШАНГҲОИ СИЁСАТИ МАКРОПРУДЕНСИАЛӢ ВА ГУРӯҶБАНДИИ ОНҲО

Фишангҳои макропруденсиалӣ ин воситаҳои мебошанд, ки барои паст кардани хавфҳои низом дар баҳши молиявӣ истифода бурда мешаванд. Аслан, фишангҳои макропруденсиалӣ дар заминаи фишангҳои назорати микропруденсиалӣ асос ёфта, вобаста ба мақсадҳои худ фарқ мекунанд. Фишангҳои назорати микропруденсиалӣ бо мақсади нигоҳ доштани устувории ташкилоти қарзии алоҳида истифода мешаванд, фишангҳои макропруденсиалӣ бошанд, ба низоми молиявӣ ва ё баҳши алоҳидаи он ба хотири нигоҳ доштани суботи молиявӣ қарӣ карда мешаванд.

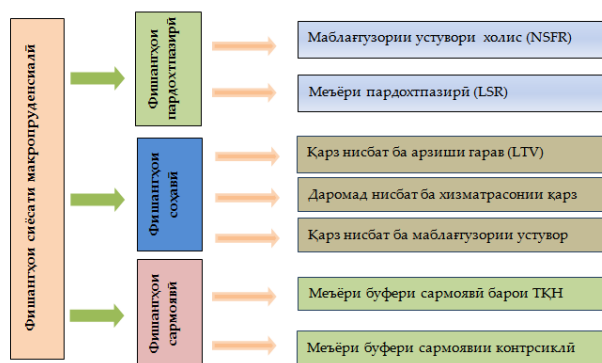
Фишангҳои макропруденсиалӣ дар муқоиса ба фишангҳои назорати микропруденсиалӣ, ки барои ҳамаи ташкилотҳои қарзӣ талаботи якхела доранд, дорои ду хусусияти фарқкунанда мебошанд. Якум, фишангҳои зикршуда барои ташкилотҳои қарзии низомсоз (ТҚН) талаботи иловагӣ пешбинӣ менамоянд. ТҚН ин ташкилоти қарзие, ки аз фаъолияти босуботи он устувории низоми бонкии мамлакат дар маҷмӯъ ва муътадили низоми молиявӣ вобастагӣ дорад. Дуюм, фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ хусусияти даврӣ (контрсиклӣ) доранд. Яке аз хусусиятҳои асосии хавфҳо ин аст, ки гӯё дар давраи рушдёбии иқтисодиёт раванди коҳишёбӣ дошта, дар давраи пастравии он афзоиш меёбанд, аммо, дар ҳақиқат, дар давраи рушдёбӣ хавфҳо ҷамъ шуда, дар давраи пастравии иқтисодиёт бошад, бо мурури замон худро ошкор месозанд. Вобаста ба ин, баъзе аз фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ дар давраи рушдёбии иқтисодиёт бо мақсади коҳиш додани хавфҳо ва кам кардани ҳароҷоти ташкилотҳои қарзӣ дар давраи коҳишёбии иқтисодиёт фаъл карда мешаванд.

Илова бар ин, фишангҳои сиёсати монетарӣ,

фискалӣ, қурби аъсор метавонанд вобаста ба мақсадҳои худ ҳамчун фишангҳои макропруденсиалӣ истифода шаванд. Дилхоҳ фишанге, ки барои коҳиш додани хавфи низом дар баҳши молиявӣ ва мусоидат намудан дар нигоҳ доштани суботи молиявӣ нигаронида шудааст, фишанги макропруденсиалӣ мебошад.

Дар амалия доираи васеи фишангҳои макропруденсиалии сармоявӣ, соҳавӣ, пардохтпазирӣ ва ғайра мавҷуданд, ки онҳо вобаста ба вазъият ва хусусияти хоси баҳши молиявӣ ва мақсадҳои он истифода мегарданд (расми 2).

Расми 2. Фишангҳои маъмули сиёсати макропруденсиалӣ

Фишангҳои сармоявӣ сиёсати макропруденсиалӣ бо мақсади коҳиш додани афзоиши даври иқтисодӣ бо роҳи маҳдуд намудани рушди аз ҳад зиёди қарздиҳӣ, кам кардани зарари ҳолатҳои бухронӣ ва дар маҷмӯъ барои нигоҳ доштани устувории низоми молиявӣ татбиқ карда мешаванд. Меъёрҳои сармоявӣ (буферӣ) ҳамчун фоизи муайян аз дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда муқаррар гардида, ба меъёри кифоятии сармоя илова карда мешаванд. Ба фишангҳои сармоявӣ меъёри буфери сармояи контросиклӣ, меъёри буфери сармоя барои ташкилотҳои қарзии низомсоз ва ғайра дохил мешаванд.

Бояд зикр намуд, яке аз фишангҳои макропруденсиалие, ки дар таҷрибаи ҷаҳонӣ ба таври васеъ истифода бурда мешавад, ин меъёри буфери сармояи контросиклӣ мебошад. Моҳияти фишанги мазкур дар он зоҳир мегардад, ки бонки марказӣ ташкилотҳои қарзиро дар замони хуб будани иқтисодиёт барои ташаккул додани сармоя уҳдадор менамояд ва дар ҳолати коҳишёбии иқтисодиёт, онҳоро барои истифодаи сармояи қаблан ташаккулдода, иҷозат медиҳад. Мақсади асосии

қорӣ кардани буфери сармояи контросиклӣ ин муқобилият намудан ба номуътадилиҳои молиявӣ хусусияти давридошта ва ғайра намудани низоми бонкӣ ҳангоми аз эътидол зиёд шудани ҳаҷми қарздиҳӣ мебошад. Фишанги мазкур аз ҷониби Кумитаи базели оид ба назорати бонкӣ (созишномаи Базели 3) пешниҳод гардида, меъёри он дар ҳудуди аз 0 то 2,5 фоиз аз ҳисоби дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда муқаррар гардида, вобаста аз вазъи иқтисодӣ тағйир дода мешавад. Нишондиҳандаҳои асосӣ барои муайян намудани меъёри мазкур ин қарз нисбат ба Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ мебошад.

Аз ҷониби дигар, фишангҳои соҳавӣ макропруденсиалӣ бо мақсади коҳиш додани хавфи низом дар баҳши махсус ё гурӯҳи алоҳидаи дороиҳо татбиқ мегарданд. Инчунин, фишангҳои мазкур барои назорати афзоиши босуръати қарзҳо дар сатҳи низом ва ё баҳши алоҳида (қарзҳои ипотекаӣ), левереҷ баланд ва зиёдшавии нархи амволи ғайриманқул истифода карда мешавад. Ба гурӯҳи фишангҳои соҳавӣ меъёри қарз нисбат ба арзиши гарав, меъёри даромад нисбат ба хизматрасонии қарз ва ғайра дохил мешавад.

Фишангҳои пардохтпазирӣ бошад, бо мақсади кам кардани хавфи номутобиқати муҳлатнокии дороиҳо ва уҳдадориҳо дар ташкилотҳои қарзӣ ва таъмини устувории онҳо дар ҳолатҳои бухронҳои молиявӣ истифода мегарданд.

III. ПЕШБУРДИ СИЁСАТИ МАКРОПРУДЕНСИАЛӢ ДАР ТАҶРИБАИ БАӢЗЕ ДАВЛАТҲО

Ҷумҳурии Арманистон. Мақсади аввалиндараҷаи Бонки марказии Арманистон (БМА) дар баробари нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳо, инчунин таъмини суботи молиявӣ дар ҷумҳурий муқаррар гардида, бонки мазкур танзимкунандаи азим (мегарегулятор)-и баҳши молиявӣ барои танзими фаъолияти тамоми ташкилотҳои молиявӣ масъул мебошад. Ин ваколат ба бонки марказӣ чиҳати ноил гардидан ба ҳадафи ниҳой, яъне таъмини суботи молиявӣ имкониятҳои ҳамаҷонибаро фароҳам меорад.

Метавон гуфт, ки ҳадафи ниҳой ва фосолави сиёсати макропруденсиалии БМА бо таҷрибаи ҷаҳонӣ шабеҳ буда, механизм ва фишангҳои амалигардии он барои коҳиш додани хавфҳои низом равона шудаанд.

Дар айни замон, дар БМА фишангҳои макро-пруденсиали, ба монанди буфери сармоявии контрасиклӣ, буфери сармоявии захиравӣ (консерватсионӣ), маҳдудиятҳо барои қарзҳои бо амволи ғайриманқул таъминшуда ва талаботи сармоявӣ татбиқ гардида истодаанд. Фишангҳои мазкур соли 2019 тибқи тавсияҳои созишномаи Базели 3 ҷорӣ гардида, бо мақсади баланд намудани иқтидори истодагари низоми бонкӣ ба шокҳо (дохилӣ ва берунӣ) ва таъмини захираҳои молиявӣ ба иқтисодиёт дар ҳолатҳои бухронӣ, кам намудани раванди аз эътидоли зиёди қарзидӣ ва ба ин васила коҳиш

Сиёсати макропруденсиалии БМР бо назардошти хавфҳои низом тавассути фишангҳои буфери сармоявии контросиклӣ шурӯъ аз соли 2016, меъёри иловагӣ ба коэффисиенти хавф (risk weight add-ons) аз соли 2018 ва меъёри пардохт нисбат ба даромад (payment to income ratio) аз соли 2019 амалӣ гардида истодааст.

додани хавфҳои низом равона шудаанд. Илова бар ин, БМА дорои иқтидори ташаккулёфтаи таҳлилии тадқиқотӣ ҷиҳати баҳодихии дақиқи вазъи кунунии иқтисодиёт ва муайянкунии равандҳои пешомад мебошад, ки натиҷаи тадқиқотҳо барои тасмимгирӣ зимни татбиқи сиёсати макропруденсиалӣ аҳамияти бузург доранд.

Русия. Яке аз мақсадҳои Бонки марказии Русия (БМР) таъмини устувории бозори молиявӣ мебошад, ки ин ваколати БМР-ро ҳамчун мақоми танзимкунандаи азими бахши молиявӣ амиқ менамояд.

Сиёсати макропруденсиалии БМР бо назардошти хавфҳои низом тавассути фишангҳои буфери сармоявии контросиклӣ шурӯъ аз соли 2016, меъёри иловагӣ ба коэффисиенти хавф (risk weight add-ons) аз соли 2018 ва меъёри пардохт нисбат ба даромад (payment to income ratio) аз соли 2019 амалӣ гардида истодааст.

Дар таҷрибаи БМР меъёри буфери сармоявии

контросиклӣ дар асоси созишномаи Базели 3, инчунин таҳлилҳои омилӣ бо назардошти азнав-баҳодихии уҳдадориҳои бахши ғайримолиявӣ бо асъори хориҷӣ, ки ба даврияти қарз таъсиррасон аст, муқаррар мегардад.

Меъёри иловагӣ ба коэффисиенти хавф яке аз механизмҳои нави идоракунии хавфҳо аз рӯи дороиҳои алоҳида буда, бо мақсади муайян намудани меъёри кифоятии сармояи ташкилотҳои қарзӣ дар асоси санадҳои меъёрии марбута муқаррар гардида, дар ҳолатҳои афзун гардидани хавфҳо аз рӯи ягон дороиҳо, ин меъёрҳо таҷдиди назар мегарданд.

Меъёри пардохт нисбат ба даромад барои ҳисоби сарбории қарзии қарзгир буда, БМР аз рӯи қарзҳои бетаъмини бо рубли русӣ додашуда, меъёри иловагӣ ба коэффисиенти хавфҳо вобаста аз нишондиҳандаҳои сарбории қарзии қарзгир муқаррар менамояд.

Тағйирёбии фишангҳои БМР аз ҷониби Шӯрои директорон ҳар семоҳа дар асоси осебпазирии низоми молиявӣ, таҳлилҳои хавфҳои эҳтимоли ва баҳодихии устувории ташкилотҳои молиявӣ қарор бароварда мешавад.

Ҷумҳурии Гурҷистон. Тибқи қонуни Бонки миллии Гурҷистон (БМГ) яке аз мақсадҳои он таъмини устуворӣ ва шаффофияти низоми молиявӣ буда, бо ин мақсад тибқи таҷрибаи ҷаҳонӣ сиёсати макропруденсиалиро роҳандозӣ менамояд. Фишангҳои асосии макропруденсиалӣ дар таҷрибаи БМГ ин буфери сармоявӣ, меъёри пардохт нисбат ба даромад, меъёри қарз нисбат ба арзиши гарав, хавфҳои соҳавии баркашидашуда (sectoral risk weights) ва ғайра мебошанд. БМГ бо мақсади муайян намудани таъсирбахшӣ ва самаранокии фишангҳои макропруденсиалӣ таҳлилҳои механизмҳои трансмиссионии онҳоро анҷом медиҳад, ки натиҷаи онҳо барои беҳтар намудани фишангҳо дар давраи пешомад мусоидат менамоянд.

Зикр кардан бамаврид аст, ки дар таҷрибаи БМГ яке аз қисматҳои муҳими татбиқи самаранокии сиёсати макропруденсиалӣ ин таъмини шаффофият ва раванди пешниҳоди ахбор буда, он барои дарки дурусти сиёсати макропруденсиалӣ ва хавфҳои эҳтимоли дар низом, ташкили интизориҳои иштирокчиёни бозори молиявӣ истифода карда мешавад. Вобаста ба ин, БМГ ҳисоботҳои суботи молиявӣ, ки он маълумот оид ба сиёсати пешбинишаванда ва баҳодихии хавфҳо дар бар

мегирад, мунтазам нашр менамояд.

IV. ТАҲИЯИ СИЁСАТИ МАКРОПРУДЕНСИАЛӢ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Баъд аз ворид гардидани тағйиру иловаҳо ба қонуни ҚТ “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” аз 03 августи соли 2018, Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ) дар самти таҳияи сиёсати макропруденсиалӣ ва назорати иҷрои он масъул гардид. Бояд қайд намуд, ки дар самти таҳия ва дар амал татбиқи намудани сиёсати макропруденсиалӣ БМТ фаъолиятро қаблан оғоз намуда, як зумра корхоро дар ин самт анҷом додааст. Аз ҷумла, 25 июни соли 2015 дар БМТ воҳиди сохтории нав Идораи суботи молиявӣ ташкил гардид, ки яке аз мақсадҳои асосии он таҳия ва амалигардонии сиёсати макропруденсиалӣ ба шумор меравад. Ба ғайр аз ин, санадҳои дохилӣ “Асосҳои сиёсати макропруденсиалии Бонки миллии Тоҷикистон” (соли 2016) ва “Роҳнамо оид ба истифодаи меъёрҳои қарз нисбат ба маблағгузорию устувор ва фарқияти онҳо” (соли 2020) ҳамчун заминаи механизми амалӣ намудани сиёсати мазкур таҳия гардиданд.

Моҳи марти соли 2016 дар назди Раёсати БМТ ҳамчун мақоми дохилии машваратӣ Кумитаи суботи молиявӣ таъсис дода шуд, ки фаъолияти он дар самти таъмини суботи низоми молиявӣ, татбиқи самарабахши сиёсати макропруденсиалӣ ва солимгардонии фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ равона гардидааст. Ҳамзамон, ҷиҳати пешгирӣ ва баргараф намудани таъсири манфии хавфҳои эҳтимоли ва бухронҳои молиявӣ ҷаҳонӣ ба иқтисодиёти миллии бо қарори Ҳукумати ҚТ аз 21 июни соли 2018 Шӯрои миллии суботи молиявӣ дар ҚТ таъсис дода шуд.

Бо мақсади амалӣ намудани сиёсати макропруденсиалӣ ва танзиму назорати фаъолияти бонкӣ “Қоидаҳои муайян намудани ташкилотҳои қарзии низомсоз” аз 30 ноябри соли 2018 тасдиқ карда шуд. Мувофиқи санади мазкур ҳар сол дар ҚТ ташкилотҳои қарзии низомсоз муайян карда шуда, маълумот дар бораи онҳо дар воситаҳои ахбори омма нашр мешаванд.

Бояд қайд намуд, ки барои такмили заминаи ҳукуки сиёсати макропруденсиалӣ дар Бонки миллии Тоҷикистон санадҳои дохилӣ аз қабилӣ Роҳнамо “Оид ба меъёрҳои буфери сармоявӣ”, Роҳнамо “Оид ба меъёри қарз нисбат ба арзиши гарав” ва Роҳнамо “Оид ба меъёри даромад нисбат

Бинобар сабаби дар марҳилаи аввали ҷорӣ намудани механизму фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ қарор доштани Бонки миллии Тоҷикистон, омӯзиши таҷрибаи давлатҳои аз ...

ба хизмат-расонии қарз” таҳия гардида истодаанд.

Нихоят, қайд кардан бамаврид аст, ки бинобар сабаби дар марҳилаи аввали ҷорӣ намудани механизму фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ қарор доштани Бонки миллии Тоҷикистон, омӯзиши таҷрибаи давлатҳои аз лиҳози хусусият, сохтор ва раванди инкишофи бахши молиявӣ ба иқтисодиёти Тоҷикистон монанд, аз қабилӣ Арманистон, Гурҷистон, Русия ва дар амал татбиқи намудани ҷиҳатҳои беҳтарини он дар раванди ташкили заминаи сиёсати макропруденсиалии кишвар муҳим арзёбӣ мегардад.

Қурбоналиева Н.М. - иқтисодчӣ

Розиев Ш.А. - иқтисодчӣ

Рӯйхати адабиёт:

1. Key aspects of macroprudential policy, International Monetary Fund, 10 June 2013.
2. Financial Stability Board, International Monetary Fund, and Bank for International Settlements (FSB/IMF/BIS), “Macroprudential Policy Tools and Frameworks” Progress report to the G-20, 27 October 2011.
3. Staff guidance note on macroprudential policy, International Monetary Fund, November 6, 2014
4. Моисеев С.Р. Макропруденциальная политика: цели, инструменты и применение в России, 2011г.
5. Обзор текущих мер макропруденциальной политики. Центральный банк Российской Федерации, квартальный отчет.
6. Кадомцева С. В., Израелян М. А. Макропруденциальное регулирование и разработка системы раннего оповещения о потенциальном возникновении финансовой нестабильности в России. Электронный журнал. Том 7. Выпуск 4.

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ

БАРОИ СОЛИ 2020

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ ДОРОИҶО	
НОМҶӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛӢ"	163 013,4	207 746,9	-44 733,5	-21,5%
ҚСДММ "СПИТАМЕН СУҒУРТА"	101 152,3	95 736,1	5 416,2	5,7%
КВД "ТОҶИКСУҒУРТА"	50 354,9	53 030,0	-2 675,1	-5,0%
КВДС "ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР"	29 807,2	33 441,5	-3 634,3	-10,9%
ҚДММ ТС "БИМА"	24 082,9	25 869,3	-1 786,4	-6,9%
ҚДММ ТС "МУИН"	16 390,8	15 712,0	678,8	4,3%
ҚДММ "СУҒУРТАИ АСРИ 21"	9 551,0	3 839,0	5 712,0	2,5 мар.
ҚДММ "ЭСХАТА СУҒУРТА"	5 480,4	2 902,1	2 578,3	88,8%
ҚДММ ТС "МЕҲНАТ"	2 182,2	2 687,7	-505,5	-18,8%
ҚДММ ТС "ИТМИНОН"	1 934,1	1 559,8	374,3	24,0%
ҚДММ "СУҒУРТАИ ШАРҚ"	1 975,2	1 536,0	439,2	28,6%
ҚСП ТС "КАФИЛ"	1 898,0	1 570,0	328,0	20,9%
ҚДММ ТС "БОВАРИ"	1 360,5	1 962,2	-601,7	-30,7%
ҚДММ "МДСМ"	1 233,5	1 283,7	-50,2	-3,9%
ҚДММ ТС "МЕҲРУБОН"	980,1	627,0	353,1	56,3%
ҚДММ ТС "ТАКАФФУЛ"	500,4	499,8	0,6	0,1%
ҚДММ ТС "Сипаҳр"	438,2	327,9	110,3	33,6%
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	63,1	387,5	-324,4	-83,7%
ҚДММ ТС "Лидер-Иншуранс"	0,0	2 197,2	-2 197,2	-100,0%
Ҳамагӣ	412 398,2	452 915,7	-40 517,5	-8,9%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ УҲДАДОРИҶО	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛӢ"	99 664,0	143 119,7	-43 455,7	-30,4%
КВД "ТОҶИКСУҒУРТА"	43 477,0	46 465,8	-2 988,8	-6,4%
ЧДММ ТС "БИМА"	23 279,8	24 864,8	-1 585,0	-6,4%
КВДС "ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР"	9 859,2	12 123,5	-2 264,3	-18,7%
ЧДММ ТС "МУИН"	5 006,2	10 552,4	-5 546,2	-52,6%
ҚСДММ "СПИТАМЕН СУҒУРТА"	4 156,0	3 783,9	372,1	9,8%
ЧДММ "ЭСХАТА СУҒУРТА"	3 272,4	1 837,7	1 434,7	78,1%
ЧДММ "СУҒУРТАИ ШАРҚ"	1 253,0	816,5	436,5	53,5%
ЧДММ "МДСМ"	1 162,5	1 258,8	-96,3	-7,7%
ЧДММ ТС "МЕҲНАТ"	1 103,9	2 084,7	-980,8	-47,0%
ЧДММ ТС "БОВАРӢ"	855,6	1 295,6	-440,0	-34,0%
ЧДММ "СУҒУРТАИ АСРИ 21"	782,0	-483,1	1 265,1	2,6 мар.
ҚСП ТС "КАФИЛ"	616,0	541,0	75,0	13,9%
ЧДММ ТС "ИТМИНОН"	423,1	322,4	100,7	31,2%
ЧДММ ТС "СИПАҲР"	13,9	19,2	-5,3	-27,6%
ЧДММ ТС "ТАКАФУЛ"	13,5	19,7	-6,2	-31,5%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	13,3	284,6	-271,3	-95,3%
ЧДММ ТС "Меҳрубон"	0,0	627,0	-627,0	-100,0%
ЧДММ ТС "Лидер-Иншуранс"	0,0	120,0	-120,0	-100,0%
Ҳамагӣ	194 951,4	249 654,2	-54 702,8	-21,9%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ САРМОЯ	
НОМҒӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСДММ "СПИТАМЕН СУҒУРТА"	96 996,3	91 952,2	5 044,1	5,5%
ҚСП ТС "СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛИ	63 349,4	64 627,2	-1 277,8	-2,0%
КВДС "ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР"	19 948,0	21 318,0	-1 370,0	-6,4%
ҚДММ ТС "МУИН"	11 384,6	5 159,6	6 225,0	2,2 мар.
ҚДММ "СУҒУРТАИ АСРИ 21"	8 769,0	4 322,1	4 446,9	102,9%
КВД "ТОҶИКСУҒУРТА"	6 877,9	6 564,2	313,7	4,8%
ҚДММ "ЭСХАТА СУҒУРТА"	2 208,0	1 064,4	1 143,6	107,4%
ҚДММ ТС "ИТМИНОН"	1 511,0	1 237,4	273,6	22,1%
ҚСП ТС "КАФИЛ"	1 282,0	1 029,0	253,0	24,6%
ҚДММ ТС "МЕҲНАТ"	1 078,3	603,0	475,3	78,8%
ҚДММ ТС "МЕҲРУБОН"	980,1	500,0	480,1	96,0%
ҚДММ ТС "БИМА"	803,1	1 004,5	-201,4	-20,0%
ҚДММ "СУҒУРТАИ ШАРҚ"	722,2	719,5	2,7	0,4%
ҚДММ ТС "БОВАРИ"	504,9	666,6	-161,7	-24,3%
ҚДММ ТС "ТАКАФФУЛ"	486,9	480,1	6,8	1,4%
ҚДММ ТС "СИПАҲР"	424,3	308,7	115,6	37,4%
ҚДММ "МДСМ"	71,0	24,9	46,1	2,9 мар.
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	49,8	102,9	-53,1	-51,6%
ҚДММ ТС "Лидер-Иншуранс"	0,0	2 077,2	-2 077,2	-100,0%
Ҳамагӣ	217 446,8	203 761,5	13 685,3	6,7%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ВОРИДОТИ МУКОФОТ	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС „СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛӢ	103 184,7	101 811,0	1 373,7	1,3%
ЧДММ ТС „БИМА“	79 303,0	51 250,6	28 052,4	54,7%
КВД „ТОҶИКСУҒУРТА“	26 649,2	32 656,9	-6 007,7	-18,4%
КВДС „ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР“	4 700,9	4 212,0	488,9	11,6%
ҚСДММ „СПИТАМЕН СУҒУРТА“	4 286,2	3 028,0	1 258,2	41,6%
ЧДММ ТС „МУИН“	3 657,7	4 075,9	-418,2	-10,3%
ЧДММ ТС „МЕҲНАТ“	3 448,0	3 378,5	69,5	2,1%
ЧДММ „ЭСХАТА СУҒУРТА“	3 011,8	2 451,4	560,4	22,9%
ЧДММ ТС „МЕҲРУБОН“	2 816,5	4 066,2	-1 249,7	-30,7%
ЧДММ ТС „ИТМИНОН“	1 285,0	1 007,0	278,0	27,6%
ЧДММ „СУҒУРТАИ ШАРҚ“	1 221,9	1 036,1	185,8	17,9%
ЧДММ „СУҒУРТАИ ТОҶИК ВА ЧИН“	925,8	972,4	-46,6	-4,8%
ҚСП ТС „КАФИЛ“	651,0	68,0	583,0	9,6 мар.
ЧДММ „МДСМ“	580,0	611,0	-31,0	-5,1%
ЧДММ ТС „БОВАРӢ“	35,0	11 770,5	-11 735,5	-99,7%
ЧДММ „СУҒУРТАИ АСРИ 21“	34,3	7,1	27,2	4,8 мар.
ЧДММ ТС „Сипаҳр“	25,2	4,7	20,5	5,4 мар.
ЧДММ ТС „Такаффул“	19,3	134,1	-114,8	-85,6%
ЧДММ ТС „Лидер-Иншуранс“	0,0	11 730,9	-11 730,9	-100,0%
Ҳамагӣ	235 835,5	234 272,3	1 563,2	0,7%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ ПАРДОХТ	
НОМҒӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ЧДММ ТС "БИМА"	9 733,6	7 062,5	2 671,1	37,8%
КВД "ТОҶИКСУҒУРТА"	4 911,5	5 158,8	-247,3	-4,8%
ҚСП ТС "СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛӢ	1 710,2	972,8	737,4	75,8%
ЧДММ ТС "МЕҲНАТ"	847,3	191,0	656,3	4,4 мар.
КВДС "ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР"	727,7	448,6	279,1	62,2%
ЧДММ ТС "МУИН"	597,7	469,7	128,0	27,3%
ЧДММ ТС "БОВАРӢ"	200,0	0,0	200,0	100,0%
ЧСДММ "СПИТАМЕН СУҒУРТА"	171,9	65,7	106,2	2,6 мар.
ЧДММ "ЭСХАТА СУҒУРТА"	69,1	6,8	62,3	10,2 мар.
ЧДММ ТС "ИТМИНОН"	63,7	74,3	-10,6	-14,3%
ЧДММ "СУҒУРТАИ ТОҶИК ВА ЧИН"	3,1	8,8	-5,7	-64,8%
ЧДММ "СУҒУРТАИ ШАРҚ"	1,1	367,0	-365,9	-99,7%
ЧДММ ТС "МЕҲРУБОН"	0,00	400,6	-400,6	-100,0%
ЧДММ "СУҒУРТАИ АСРИ 21"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ҚСП ТС "КАФИЛ"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ "МДСМ"	0,0	2,3	-2,3	-100,0%
ЧДММ ТС "Сипаҳр"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Такаффул"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Лидер-Иншуранс"	0,0	49,3	-49,3	-100,0%
ҲамагӢ	19 036,9	15 278,2	3 758,7	24,6%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БАРОИ СОЛИ 2020 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			ШАРТНОМАҶО	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2020	31.12.2019	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС „СУҒУРТАИ АВВАЛИНИ МИЛЛӢ	1 062 788	1 165 743	-102 955	-8,8%
КВД „ТОҶИКСУҒУРТА“	538 846	758 962	-220 116	-29,0%
ЧДММ ТС „БИМА“	29 744	23 959	5 785	24,1%
ЧДММ ТС „МУИН“	26 317	36 992	-10 675	-28,9%
КВДС „ТОҶИКСАРМОЯГУЗОР“	3 200	5 046	-1 846	-36,6%
ЧСДММ „СПИТАМЕН СУҒУРТА“	837	1 702	-865	-50,8%
ЧДММ ТС „ИТМИНОН“	120	165	-45	-27,3%
ЧДММ ТС „МЕҲНАТ“	48	43	5	11,6%
ЧДММ „МДСМ“	19	18	1	5,6%
ЧДММ „СУҒУРТАИ ШАРҚ“	19	12	7	58,3%
ЧДММ „ЭСХАТА СУҒУРТА“	16	7	9	2,3 мар.
ЧДММ „СУҒУРТАИ АСРИ 21“	8	7	1	14,3%
ЧДММ ТС „СИПАҲР“	8	2	6	4,0 мар.
ЧДММ ТС „МЕҲРУБОН“	6	10 096	-10 090	-99,9%
ЧДММ ТС „ТАКАФФУЛ“	5	11	-6	-54,5%
ҚСП ТС „КАФИЛ“	4	4	0	0,0%
ЧДММ „Суғуртаи Тоҷик ва Чин“	3	9	-6	-66,7%
ЧДММ ТС „Боварӣ“	1	3	-2	-66,7%
ЧДММ ТС „Лидер-Иншуранс“	0	793	-793	-100,0%
Ҳамагӣ	1 661 989	2 003 574	-341 585	-17,0%

Исламский банкинг

Развитие исламского банкинга как альтернативного инструмента финансирования

Достаточно интенсивное развитие исламского банкинга вызвано как возрастающим спросом, так и значительным накоплением азиатскими странами финансовых ресурсов. Учитывая то, что финансовые рынки Азии в целом активно развиваются, а между западными компаниями существует конкуренция за привлечение иностранных инвесторов, можно утверждать, что тенденция роста исламских банков сохранится. Это задает предпосылки для более всестороннего анализа деятельности исламских банков, а также выявления возможностей их выхода на финансовые рынки.

В результате глобального кризиса финансовой системы, обусловленного обвалом структурированного финансового рынка, со стороны инвестиционного сообщества существенно возросло внимание к исламской форме финансирования. В современных условиях сегмент исламских финансов в мировом масштабе является одним из быстрорастущих: «на фоне разорения традиционных банков прибыль исламских институтов стабильно возрастает на 15–20% в год, активы – более чем на 20%, а годовой оборот мировых банковских активов ислам-

ского банкинга оценивается в 1.57 млрд долл. – за 2018 год» (источник : www.ifsb.org)

Актуальность темы исламского банкинга возрастает для развития таджикской экономики. Проблемы, связанные с сокращением внешнего финансирования и возникшей глобальной Пандемии (Covid – 19), вызывают необходимость поиска новых или укрепления существующих источников инвестиционного капитала и повышения отдачи от инвестиций.

Следует отметить, что исламское финансирование активно развивается в таких неисламских странах, как Великобритания, Франция,

Швейцария. Помимо стран Европы, в США, Канаде, Австралии, Новой Зеландии и Японии активно развиты фонды социально ответственных инвестиций. Успешно функционируют данные фонды и на развивающихся рынках – в Китае, Бразилии и ЮАР. Это определяет, что присутствие инструментов исламского банкинга на отечественном финансовом рынке представляется очевидным и исследование вопросов, касающихся исламского финансирования, актуально и востребовано, поскольку национальные рынки капитала вступили в интенсивный процесс глобализации и стандартизации.

Исламские банковские структуры необходимо рассматривать как таковые не по природе происхождения их капитала, а по принципам операционной и инвестиционной деятельности, базирующихся на религиозных традициях ислама и положениях исламского права. Такие традиции и нормы подчинены следующим основополагающим тезисам: «взаимопомощь, равное долевое участие в прибылях и убытках, справедливое вознаграждение каждого участника».	проектов развития и венчурного финансирования, а также в операциях с ценными бумагами – при выпуске исламских облигаций (сукук). В соответствии с договором мударабы, убытки от реализации проекта несет банк, возникающих вследствие его халатности или нарушения своих обязанностей в качестве Мудариба. В отличие от мударабы, мушарака – это механизм, подразумевающий управление инвестиционным проектом, как всеми субъектами договора, так и одним участником.	онные банки не могут участвовать в формировании уставного капитала компаний, но исламские банки могут осуществлять такого рода сделки. В практических ситуациях договор мушараки наиболее применяем при финансировании экспортных и импортных операций, ипотечном кредитовании, проектном финансировании и других операциях.
В соответствии с указанными принципами разработаны различные формы «финансирования», выступающие инструментарием деятельности исламских банков. «По мнению экспертов в сфере исламских финансов, модели финансирования, основанные на принципе разделения прибылей и убытков (мушарака и мудараба), являются наиболее предпочтительными с позиции Ислама, соответствуя исламскому праву не только по форме, но и по духу». Мудараба (доверительное финансирование) – сделка, по механизму которой инвестор предоставляет капитал предпринимателю, который его принимает и использует, применяя собственные трудовые ресурсы для зарабатывания прибыли, распределяемой согласно условиям договора между двумя сторонами. Принцип мударабы используется для целей финансирования долгосрочных инвестиционных	... В соответствии с законодательством РТ традиционные банки не могут участвовать в формировании уставного капитала компаний, но исламские банки могут осуществлять такого рода сделки.	Безусловно, между традиционным и исламским методами проектного финансирования имеются как сходства, так и различия. В частности, оба метода подразумевают погашение задолженности перед банком, созданными самим проектом, и распределение рисков между участниками в случае сделки «мушарака». Однако сделка «мудараба» предусматривает наличие, только двух, а не трех и более участников, а также несение убытков и вложение 100% средств только инвестором, а не распределение рисков между сторонами.
долгосрочных инвестиционных	При заключении такого договора два финансовых партнера инвестируют свои капиталы в совместное предприятие для заработка определенной прибыли, делимой между обеими сторонами в соответствии с заранее утвержденной пропорцией, отражающей долю участия каждой стороны в капиталовложении. Однако в соответствии с законодательством РТ традици-	Наряду с проектным финансированием, исламский банкинг предлагает различные ипотечные программы, лизинг (договор иджара), осуществляет выдачу и обслуживание пластиковых карт, проведение расчетно-кассовых и валютно-обменных операций, сделок по покупке-продаже активов (разрешенных) и т.д. Этические принципы ислама не позволяют исламским банкам проводить спекулятивные и ссудные операции, заключать

сделки с высоким риском, а также не вызванные движением товарных потоков (оказанных услуг) транзакции. Это определяет, что такие институты наиболее стабильны в период экономической неопределенности, поскольку в большей степени защищены от высоких рисков, кризисов и просчетов.

Согласно исламскому учению, прибыль нельзя получить, просто вложив денежные средства (капитал) в рост. Заработанный доход признается законным при условии, что по итогам сделки возросло общественное благосостояние, возникла добавленная ценность. Таким образом, объектом операций исламского банкинга выступают не деньги, а реальный актив – товар либо услуга. Необходимо иметь в виду, что авансирование клиентов исламским банком непосредственно денежными средствами также возможно. Для этого деньги следует задействовать как капитал делового предприятия, реализуемого клиентами банка. Кроме того, механизм в деятельности исламских банков и особый принцип внутреннего мониторинга и контроля, согласно которому исламский банк формирует Комитет по исламским финансовым услугам, призванного следить за соответствиями деятельности исламского банка. При этом состав Комитета исключает участие непосредственно акционеров банка, его управленческий персонал, а

также различных спонсоров. Рассмотрев сущность исламского банкинга и принципов, заложенных в такой форме финансирования, можно сделать вывод о том, что исламский банк в принципе не включает в себе функции традиционного банковского института.

Исламские банки, деятельность которых направлена на реальный бизнес и активы, безусловно, благоприятно воздействуют на национальную экономику.

Исламский банк, в отличие от классического коммерческого банка, действует не как кредитное учреждение, а как инвестиционно-сберегательная компания, предоставляющая достаточно широкий спектр банковских услуг. Однако почти каждому исламскому финансовому инструменту соответствует традиционный аналог, который более прост в реализации и требует меньших транзакционных издержек.

Помимо других стран, исламский бантинг в Российской Федерации также развивается. Для примера, Сбербанком России, Invest AD и Технопромэкспортом было

подписано трехстороннее соглашение о планах сотрудничества на Ближнем и Среднем Востоке, а также в странах Северной Африки. Сбербанк и Invest AD выступают в рамках договора организаторами финансирования перспективных инвестиционных проектов Технопромэкспорта, входящего в государственную корпорацию «Ростехнологии», в отрасли нефтегазового сектора, строительства объектов энергетики и инфраструктуры. По экспертной оценке, годовой оборот исламских финансов в Российскую Федерацию в 2019 г. достиг 2 млрд рублей. В страновом разрезе наибольшая активность вложений в экономику России наблюдалась со стороны эмиратских инвесторов и инвесторов из Катар и Кувейта. В отраслевом сегменте максимальная активность отмечена в секторе недвижимости, в строительстве портов и логистике.

Исламские банки, деятельность которых направлена на реальный бизнес и активы, безусловно, благоприятно воздействуют на национальную экономику. Обширный финансовый инструментарий, применяемый в исламском банкинге, может быть смело, задействован в рамках развития приоритетных программ экономического развития, а именно в программе энергосбережения и развития малого и среднего бизнеса.

Многим банкам других стран интересен опыт приме-

нения исламских инструментов финансирования. Экспертами в ходе аналитической работы и различных дискуссий выявлены законодательные, регулятивные, организационные и налоговые барьеры, препятствующие внедрению полноценных механизмов функционирования финансирования по принципам исламского финансирования во всех сегментах финансового сектора. Однако, в Таджикистане многие этапы уже пройдены и реализованы, в рамках которого была проделана огромная работа по формированию законодательной базы и регулирования при поддержке Национального банка Таджикистана, международных экспертов и частного сектора. Таким образом, была выдана лицензия в 2019 году первому полноценному исламскому банку в стране - ОАО «Тавхидбанк», а также в 2020 году некоторым исламским банковским окнам. Фактически, планомерно в стране формируется индустрия исламских финансов в рамках национальной стратегии страны до 2030 года.

Заключение

В завершение следует подчеркнуть, что исламский банкинг, в отличие от классического, наиболее приближен к реальной экономике, поскольку перечень исламских банковских услуг исключает какие-либо условные или виртуальные продукты.

В целом развитие ислам-

ского банкинга на территории Республики Таджикистан имеет целый ряд положительных эффектов, совершенствующих функционирование экономики и финансовых рынков страны, в частности:

- Направленность на реальные активы и реальный бизнес;
- Диверсификация финансовой системы;
- Нарастивание инвестиционного рейтинга, что делает их привлекательными для азиатских инвесторов и обеспечивает тем самым новые финансовые потоки;
- Финансирование приоритетных программ экономического развития;

Удовлетворение потребностей отечественной банковской системы в модернизации финансового рынка для противодействия высокой волатильности курса национальной валюты и долларизации экономики страны.

В то же время, развитие исламских банковских структур тормозят факторы, непосредственно связанные со спецификой их деятельности, а именно:

- Вопросы налогового кодекса, которые ограничивают деятельность и равные права исламских банков наряду с традиционными банками ;
- Риск несоответствия принципам Исламского

банкинга;

- Дефицит специалистов в сфере исламской экономики и финансов;
- Недостаток инструментов хеджирования рисков;
- Сложности с управлением ликвидностью;
- Недостаточно развита финансовая исламская инфраструктура.

Несмотря на некоторые барьеры, отрасль развивается и постепенно сектор надеется в разрешении существующих барьеров по налоговому законодательству и других вопросов. Стоит отметить развитие исламского банкинга в стране целесообразно, прежде всего, для удовлетворения спроса со стороны потенциальных потребителей исламских финансовых продуктов. В связи с ростом рынка труда и самозанятости, включая микро и малый бизнес, более активная деятельность исламских финансовых инструментов обеспечит граждан новыми и справедливыми возможностями ведения бизнеса (участие в бизнесе и справедливом распределении прибыли и убытков).

Х. Миракилов,
член Комитета по
исламским финансовым
услугам ОАО «Тавхидбанк».

EBRD and donors support green investments in Tajikistan

The European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) has organised a financing package of US\$ 4 million to Tajikistan's largest private lender Bank Eskhata (Eskhata) under its Green Economy Financing Facility (GEFF) to support green financing for households and small private-sector companies investing in green technology solutions.

Households and small and medium-sized enterprises across the country, including in villages and remote rural areas, will benefit from Eskhata's loans for climate adaptation technologies and services, such as drip irrigation, rainwater harvesting and storage, sustainable land-management solutions, solar panels and

The GEFF is part of the EBRD's recently announced plan to scale up its climate and environmental finance under the Green Economy Transition (GET) ...

energy-efficient cold-storage facilities. Beneficiaries can identify climate friendly technologies through the Green Technology Selector database, which is supported by the GEFF Tajikistan technical assistance team.

The funding, provided by the EBRD and the Green Climate Fund, will be available in local currency and US dollars in three tranches.

The GEFF is part of the EBRD's recently announced plan to scale up its climate and environmental finance under the Green Economy Transition (GET) approach, according to which the Bank will aim to increase green financing to more than 50 per cent of its annual investment by 2025 while paying particular attention to gender considerations.

In Tajikistan, the GEFF is supporting equal gender access to green finance and is supported by the European Union, the GCF and South Korea.

The GEFF programme operates through a network of more than 145 local financial institutions across 27 countries, supported by more than €4.6 billion of EBRD finance for 190,000 clients to date. These projects have led to annual CO2 emission reductions of more than 8.6 million tonnes so far.

To date, the EBRD has invested €749 million through 136 projects in Tajikistan's economy.

ADB supports enhancement of sustainability of energy sector and road network in Tajikistan

The ADB provides grants to Tajikistan to support enhancement of financial sustainability of energy sector and sustainability of road network.

The Asian Development Bank (ADB) provide US\$178 million in grants to Tajikistan to support enhancement of financial sustainability of energy sector and sustainability of road network in Tajikistan.

Members of the Majlisi Namoyandagon (Tajikistan's lower chamber of parliament) on March 3 voted for ratification of grant agreements signed between the Government of Tajikistan and the Asian Development Bank on projects aimed at accelerating the implementation of ongoing reforms and improve the

”

The reforms include unbundling the vertically integrated power utility Barqi Tojik into three independent companies responsible ...

financial sustainability of the power sector and enhancing the safety and reliability of the national road network in southern Tajikistan.

Presenting the agreements to lawmakers, the Minister of Finance Faiziddin Qahhorzoda noted that the ADB will provide a US\$105 million grant to accelerate

the implementation of ongoing reforms and improve the financial sustainability of the power sector in Tajikistan.

The reforms include unbundling the vertically integrated power utility Barqi Tojik into three independent companies responsible for power generation, transmission, and distribution; restructuring Barqi Tojik's excessive liabilities; establishing a new power sector regulator; adopting a tariff methodology; and setting up a new centralized cash control system among the unbundled entities. As part of the reforms and institutional capacity building, a newly established power distribution company will be operated under a 5-year management contract by an internationally reputable company with experience operating power utilities.

The program will enhance retail electricity metering and low- and medium-voltage distribution networks in Dushanbe, Konibodom, Isfara, Istaravshan and Danghara.

Besides, the ADB will provide a US\$73 million grant to rehabilitate the road from Hukbuk to Kangurt, the minister said.

Author: Asia-Plus.

Низоми санадҳои меъёрии ҳуқуқии батанзимдарорандаи амалиёти асърӣ ва ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи онҳо

*Абдулқайси Саидҷаббор,
Сардори шуъбаи назорати
асъори Идораи танзим ва
назорати асъори ДИЗБ ва
СҚА-и БМТ.*

”

Муҳимтарин шартномаи байналмилалӣ дар соҳаи танзими асър ва назорати асър Моддаҳои Созишномаи Хазинаи байналмилалии асър (ХБА) эътироф карда мешаванд.

*Фаромуз Раҳмонзода,
Мутахассиси пешбари
Идораи танзим ва
назорати асъори ДИЗБ ва
СҚА-и БМТ.*

САНАДҲОИ МЕЪЁРИИ ҲУҚУҚИИ БАТАНЗИМДАРОРАНДАИ АМАЛИЁТИ АСЪРӢ

Сиёсати асърӣ ҳар як кишвар дар қонунгузори асърӣ он муқаррар карда мешавад.

Қонунгузори асърӣ маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқие мебошад, ки тартиби анҷом додани амалиётро аз ҷониби резидентҳо ва ғайрирезидентҳо бо сарватҳои асърӣ дар қаламрави кишвар ва резидентҳои берун аз он танзим мекунад. Он ҳамчунин, меъёрҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки дар созишномаҳои байнидавлатии дуҷониба ё бисёрҷонибаи асър дарҷ гардидаанд, дар бар мегирад.

Санадҳои ҳуқуқӣ ба меъёрӣ ва ғайримаъёрӣ тақсим мешаванд.

Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ санадҳои ҳуқуқии байналмилалии эътирофнамудаи

Тоҷикистон, қонунҳо ва санадҳои зерқонуниро дар бар мегиранд.

Санади ҳуқуқии байналмилалӣ шартномааст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо давлати хориҷӣ (ё давлатҳо) ё бо як созмони байналмилалӣ бастааст ва бо қонунҳои байналмилалӣ танзим карда мешавад.

Шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо принципҳо ва меъёрҳои аз ҷониби умум эътирофшудаи ҳуқуқии байналмилалӣ, қисми таркибии низоми ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд. Меъёрҳои созишномаҳои байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро эътироф намулдааст нисбат ба меъёрҳои қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истиснои Конституция ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабул шудаанд, афзалият доранд ва дар сурати ихтилофи онҳо,

меъёрҳои шартномаҳои байналмилалӣ татбиқ карда мешаванд.

Муҳимтарин шартномаи байналмилалӣ дар соҳаи танзими асър ва назорати асър Моддаҳои Созишномаи Хазиначи байналмилалӣ асър (ХБА) эътироф карда мешаванд. Созишномаи мазкур 22 июли соли 1944 аз ҷониби иштирокчиёни конфронси байналмилалӣ асъорию молиявӣ, ки дар Бреттон Вудс (ИМА) баргузор шуда буд, имзо гардида, 27 декабри соли 1945 эътибор пайдо кардааст. Тоҷикистон аз 27 апрели соли 1993 узви ХБА мебошад.

Бо назардошти ҳадафҳои ХБА, узвият дар ин ташкилот аз ҷониби кишварҳои узв пазируфта шудани як қатор уҳдадорӣҳои назаррасро дар соҳаи танзими асър ва назорати асър ва мутаносибан бо назардошти муқаррароти моддаҳои Созишномаи ХБА дар қонунгузории миллий пешбинӣ мекунад. Ҳамин тавр, мувофиқи фасли 3 моддаи VI-и Созишномаи ХБА, кишварҳои узви ХБА метавонанд чораҳоеро, ки барои танзими ҳаракати байналмилалӣ сармоя заруранд, татбиқ кунанд, аммо ягон давлати узв ҳақ надорад чунин чораҳоро тавре истифода барад, ки ҳисоббаробаркуниҳо аз рӯи амалиётҳои ҷорӣ асърро маҳдуд кунанд.

Дар маҷмӯъ шартномаҳои бисёрҷонибаи байналмилалӣ зикршударо арзёбӣ карда, қайд кардан мумкин аст, ки онҳо либерализатсияи танзими асъори Тоҷикистонро барномарезӣ мекунад ва роҳи пешгирифтаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди иқтисоди бозорӣ ва ҳамгирӣ ба низоми муносибатҳои иқтисодии ҷаҳонӣ ба онҳо пурра мувофиқат мекунад.

Қонунгузории асърӣ ба Конститутутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи танзими асър ва назорати асър", дигар санадҳои меъерӣ - ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин, санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Муносибатҳои асърӣ ба ин ё он дараҷа бо кодексҳо низ танзим карда мешаванд, аз ҷумла:

Кодекси Гражданин (Моддаи 156. Арзишҳои асърӣ); Кодекси Гумрук (Моддаи 445. Вазифаҳои мақомоти гумрук дар соҳаи назорати асър, Моддаи 446. Ваколати мақомоти гумрук дар соҳаи назорати асър); Кодекси Ҷиноятӣ (Моддаи 286. Доду гирифти ғайриқонунӣ бо асъори хориҷӣ, Моддаи 287. Аз хориҷа барнагардонидани воситаҳо ба асъори хориҷӣ); Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Масъалаҳои Қонунгузории асърӣ инчунин, дар қонунҳои зерин баррасӣ шудаанд:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон" (моддаҳои 35, 36, 38, 39, 40 ва ғайра);
- - Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи фаъолияти бонкӣ" (моддаҳои 1, 3, 29, 32 ва ғайра);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба қонунгардонии (расмиқонунии) даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда, маблағгузории терроризм ва маблағгузории паҳнкунии силоҳи қатли ом» (моддаҳои 4, 6 ва ғайра).

Бо мақсади татбиқи вазифаҳои танзими асър, мақомоти танзими асър ваколатдоранд, ки дар доираи салоҳияти худ санадҳои меъерӣ ҳуқуқии барои резидентҳо ва ғайррезидентҳо ҳатмиро бароранд.

Тавре қайд гардид, қонуни асосӣ ва соҳавӣ, ки амалиёти асърро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба танзим мебарорад, ин Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи танзими асър ва назорати асър" ба шумор меравад. Дар ин қонун масъалаҳои зерин муқаррар карда шудаанд:

- заминаи ҳуқуқӣ ва принципҳои танзими асър ва назорати асър дар кишвар;
- ваколатҳои мақомоти танзими асър;
- ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои резидентҳо ва ғайррезидентҳо нисбати соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ сарватҳои асърӣ;
- ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои ғайррезидентҳо нисбати соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ пули миллий ва коғазҳои қиматноки дохилӣ;

- ҳуқуқ ва ўҳдадорихои мақомоти назорати асъор ва агентҳои назорати асъор ва ғ.

Бонки миллии Тоҷикистон ҳамчун мақоми танзим ва назорати асъор дастурамалҳои танзимкунандаи амалиёти аъзориро ба тасвиб мерасонад, ки иҷроии талаботи онҳо барои ташкилотҳои қарзӣ ва резиденту ғайрирезидентҳо ҳатмӣ мебошад. Дар айни замон Дастурамалҳои Бонки миллии, ки амалиёти аъзориро ба танзим мебароранд 7 ададро ташкил медиҳанд. Аз ҷумла:

1. Дастурамали №168 “Дар бораи тартиби истифодаи аъзори хориҷӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон”. Дастурамали мазкур тартиби истифода ва муомилоти аъзори хориҷиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд;
2. Дастурамали №175 “Оид ба меъёрҳои ҳадди ниҳии мавқеи кушодаи аъзори ва тартиби ҳисоби онҳо барои ташкилотҳои қарзии молиявӣ”. Дастурамали мазкур бо мақсади идора намудани хавфҳои аъзори ва танзими бозори дохилии аъзори таҳия шуда, ҳудудҳои мавқеи кушодаи аъзори, тартиби ҳисоб, риоя, пешниҳоди ҳисобот оид ба он ва назорати онро барои ташкилотҳои қарзии молиявӣ, ки тибқи иҷозатномаи Бонки миллии Тоҷикистон ҳуқуқи анҷомдиҳии амалиёти бонкиро бо аъзори хориҷӣ доранд, муқаррар менамояд;
3. **Дастурамали №192 “Дар бораи тартиб ва қоидаҳои анҷом додани амалиёти аъзори -фурӯши мол, иҷроии кор ва хизматрасонӣ бо аъзори хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”. Дастурамали мазкур тартиби аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ (ба истиснои ташкилотҳои қарзӣ) - резидентҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон фурӯхтани мол, иҷроии кор ва хизматрасониро бо аъзори хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд;**
4. Дастурамали №204 “Оид ба тартиби анҷом додани амалиёти интиқоли аз ҷониби шахсони воқеӣ ба кушодани суратҳисоби бонки”. Дастурамали мазкур тартибу қоидаҳои аз ҷониби шахсони воқеӣ анҷом

додани амалиёти интиқоли ба кушодани суратҳисоби бонкиро тавассути бонкҳои ваколатдор муқаррар менамояд;

5. Дастурамали №211 “Дар бораи тартиби анҷомдиҳии амалиёти мубодилавӣ бо аъзори хориҷӣ”. Дастурамали мазкур тартиб ва қоидаҳои ташкил кардан, анҷом додан, ба расмият даровардан, ба ҳисоб гирифтани, ҳисобдорӣ ва ҳисоботдиҳии амалиёти мубодилавӣ бо аъзори хориҷиро дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ муқаррар мекунад;
6. Дастурамали №223 “Оид ба тартиби огоҳ намудан дар бораи анҷоми амалиёти аъзори марбут ба ҳаракати сармоя аз тарафи резидент”. Дастурамали мазкур тартиб ва расмиёти аз ҷониби шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ - резидентҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла бонкҳои ваколатдор огоҳ намудани Бонки миллии Тоҷикистон дар бораи анҷоми амалиёти аъзори марбут ба ҳаракати сармояро муқаррар менамояд;
7. Дастурамали №228 “Дар бораи тартиби муайян ва эълон кардани қурби расмии пули миллии нисбат ба аъзори хориҷӣ”. Дастурамали мазкур тартиби аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон муайян, тасдиқ ва эълон кардани қурби расмии пули миллии – сомонӣ нисбат ба аъзори хориҷиро муқаррар менамояд;
8. Дастурамали №234 “Дар бораи тартиби ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид ва аз Ҷумҳурии Тоҷикистон содир намудани сарватҳои аъзори”. Дастурамали мазкур тартиби аз ҷониби шахсони воқеӣ (резидентҳо ва ғайрирезидентҳо) ва бонкҳои ваколатдор ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид ва аз Ҷумҳурии Тоҷикистон содир ирсол ва ба Ҷумҳурии Тоҷикистон вориду интиқол намудани пули нақди миллии, аъзори нақди хориҷӣ, воситаҳои гардони манзуршаванда ва коғазҳои қиматноки бо пули миллии ва аъзори хориҷӣ дар шакли ҳуҷҷатӣ ифодаёфтара муқаррар менамояд. Ба ғайр аз ин, Бонки миллии Тоҷикистон ба ташкилотҳои қарзӣ дастуру амрномаҳо низ ирсол менамояд.

МАФҲУМҲОИ АСОСИИ ҚОНУНГУЗОРИИ АСЪОРИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Тавре маълум аст, дар ҳолатҳои зарурӣ барои муайян кардани мафҳум ва истилоҳот, ки дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ истифода мешаванд, моддаи алоҳида, ки моҳияти дақиқи ин истилоҳ ва мафҳумҳоро ифода менамояд бахшида мешавад. Моддаи якуми Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи танзими асър ва назорати асър" низ аз мафҳумҳое, ки дар он истифода бурда мешаванд, оғоз меёбад. Барои мисол, баъзе мафҳумҳои махсус, ки дар қонунгузори асър (Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи танзими асър ва назорати асър") истифода мешаванд, дида мебароем:

Асър – пули миллии мамлакатҳои хориҷӣ.

Пули милли – сомони, ки як воҳиди он ба 100 дирам баробар аст.

Шартномаи асрӣ – қарордод (аҳд), шартномаҳои таъсисӣ, инчунин дигар ҳуҷҷатҳое, ки дар асос ва ё барои иҷрои онҳо амалиёти асрӣ анҷом дода мешавад.

Танзими асър – маҷмӯи чораҳои ҳуқуқэҷодкунӣ ва ташкилии мақомоти давлатӣ, ки асосҳои меъёрии ҳуқуқиро оид ба соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ сарватҳои асрӣ муқаррар менамоянд.

Назорати асър – маҷмӯи чораҳои меъёрӣ, маъмурӣ ва ташкилие, ки аз ҷониби мақомоти давлатӣ ва ё мақомоти дигари бо қонун ваколатдоршуда бо мақсади таъмини риояи тартиби иҷрои амалиёти асрӣ ва санҷиши онҳо анҷом дода мешаванд.

Сарватҳои асрӣ:

- асри хориҷӣ, қоғазҳои қиматнок ва ҳуҷҷатҳои пардохтии бо асри хориҷӣ ифодаёфта;
- пули милли, қоғазҳои қиматнок ва ҳуҷҷатҳои пардохтии бо пули милли ифодаёфта танҳо ҳангоми бо онҳо анҷом додани амалиёт байни резидентҳо ва ғайрирезидентҳо ва ё байни ғайрирезидентҳоро дар бар мегирад.

Бояд қайд намуд, ки дар қонунгузори феълӣ дар радиои ибораи "сарватҳои асрӣ",

инчунин ибораи "арзишҳои асрӣ" низ истифода мешавад. Масалан, номи моддаи 156 Кодекси граждани маҳз ибораи "арзишҳои асрӣ"-ро пешбини менамояд.

Асър дар асоси кишваре, ки онро баровардааст, ба асри милли ва хориҷӣ тақсим карда мешавад ва дар шакли нақд ё ғайринақдӣ мавҷуд аст. Дар шакли нақд, асър дар шакли банкнотҳо, векселҳои хазинавӣ ё тангаҳо ва дар шакли ғайринақдӣ - дар шакли сабти баҳисобирии маблағҳо дар суратҳисобҳои бонкӣ ва пасандозҳои бонкӣ мавҷуд аст.

Амалиёти асрӣ

- амалиёте, ки бо гузаштани ҳуқуқи молиякӣ ва дигар ҳуқуқҳо ба сарватҳои асрӣ, инчунин бо истифодаи онҳо ҳамчун воситаи муомилот ва пардохт алоқаманд мебошанд;
- ба Ҷумҳурии Тоҷикистон интиқол, ворид ё ирсол намудани сарватҳои асрӣ;
- аз Ҷумҳурии Тоҷикистон интиқол, содир ё ирсол намудани сарватҳои асрӣ;
- кушодани суратҳисобҳои бонкӣ бо асри хориҷӣ.

Бонки ваколатдор – ташкилоти қарзӣ, ки дар асоси иҷозатномаи Бонки миллии Тоҷикистон бо асри хориҷӣ амалиёт анҷом медиҳад. Бояд қайд кард, ки ҳам бонкҳо ва ҳам ташкилотҳои амонатии қарзии хурд бонкҳои ваколатдор бо ҷунин иҷозатнома ба ҳисоб мераванд.

Қонун иштирокчиёни амалиёти асрориро ба резидентҳо ва ғайрирезидентҳо тақсим мекунад. Тақсими ашхос ба резидентҳо ва ғайрирезидентҳо аз рӯи меъёри «муқимӣ», ки дар қонунҳои байналмилалӣ ба расмият шинохта шудааст, асос ёфтааст.

Амалиётҳои асри резидентҳо, сарфи назар аз қаламрави иҷрои онҳо, тибқи қоидаҳои қонунгузори асри Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти назорат қарор мегиранд. Дар мавриди ғайрирезидентҳо, қоидаҳои Тоҷикистон оид ба амалиётҳои асрӣ нисбати онҳо танҳо дар сурате татбиқ карда мешаванд, ки агар онҳо дар қаламрави Тоҷикистон ё бо пули миллии Тоҷикистон амалиёт анҷом диҳанд.

Резидентҳо:

- шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба истиснои шахрвандоне, ки дар мамла-кати хориҷӣ мутобиқи қонунгузори он мамлакат ҷойи истиқомати доимӣ доранд;
- шахрвандони хориҷӣ ва шахсони бешахрванд, ки барои истиқомати доимӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷат доранд;
- шахсони ҳуқуқи мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсисшуда, фили-алҳо, намояндагӣҳо ва воҳидҳои дигари онҳо дар хориҷи кишвар;
- намояндагӣҳои дипломатӣ, консулӣ, тичо-ратӣ ва дигар намояндагӣҳои расмӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷи кишвар;
- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар мақомоти ҳокимияти давлатӣ ҳангоми иштирок дар муносибатҳои бо Қонуни мазкур танзимшаванда.

Қобили қайд аст, ки дар моддаи 11 Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон нишонаҳои резидент ба таври пурра шарҳ дода шудаанд. Мутобиқи моддаи мазкур ба гурӯҳи резидентҳо шахсони зерин дохил карда мешаванд:

1. Шахси воқеие, ки дар давоми ҳар давраи 12-моҳаи пай дар пай гузаранда, ки дар ҳамин соли тақвими ҷорӣ ба охир мерасад, дар ҳақиқат дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар аз 182 рӯз қарор дошта бошад, аз рӯзи 183-юм барои соли ҷорӣ тақвимӣ резиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд -резидент) ба ҳисоб меравад. Агар чунин шахси воқеӣ дар соли гузаштаи тақвимӣ резидент ба ҳисоб рафта бошад, пас он аз 1 январи соли ҷорӣ низ резидент ба ҳисоб меравад.
2. Шахси воқеие, ки дар давоми ҳамин соли тақвими ҷорӣ дар хизмати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад, дар ҳамин соли тақвими ҷорӣ, новобаста ба давомнокии чунин хизмат, резидент ба ҳисоб меравад.
3. Шахсони воқеие, ки шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, шахсони воқеие, ки барои қабул шудан ба шахрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё дар бораи гирифт-

тани иҷозат барои истиқомати доимӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бе қабули шахрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон ариза додаанд, сарфи назар аз мӯҳлати дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон буданашон ва дигар омилҳои муайяннамудаи ҳамин модда, ҳамчун шахсони воқеӣ-резидентон эътироф мешаванд, аз ҷумла:

- - аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷа ба сафари хизматӣ фиристодашуда, аз ҷумла кормандони дипломатия консулӣ ва намоянда-гӣҳои ба онҳо баробаркардашуда, намоян-дагӣҳои тичоратии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ташкилотҳои байналмилалӣ ё байнихуку-матӣ, инчунин аъзои оилаи шахсони воқеии зикргардида;
- - аъзои экипажҳои воситаҳои нақлиёти ба шахсони ҳуқуқӣ ё шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқдошта, ки ҳамлу нақли байналмилалиро анҷом медиҳанд;
- - хизматчиёни ҳарбӣ ва кормандони ғайри-низомии пойгоҳҳои ҳарбӣ, қисмҳои ҳарбӣ, гурӯҳҳо, қисмҳо ва ҷузъи томи ҳарбие, ки берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир шудаанд;
- - шахсоне, ки дар объектҳои воқеӣ берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки моли-кити Ҷумҳурии Тоҷикистон ё резидентҳо ё субъектҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд (аз ҷумла дар асоси шартномаҳои консес-сионӣ), кор мекунанд;
- - хонандагон, донишҷӯён, коромӯзон ва таҷрибаомӯзон, ки бо мақсади таҳсил ва коромӯзӣ дар давоми тамоми мӯҳлати таълим ва коромӯзӣ берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доранд;
- - муаллимон ва кормандони илмӣ, ки бо мақсади таълимдиҳӣ, машварат ё иҷрои корҳои илмӣ дар давоми тамоми мӯҳлати таълим ё иҷрои корҳои номбаршуда берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доранд.

Ғайрирезидентҳо

- шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки резидент намебошанд.

ҶАВОБГАРИИ МАЪМУРӢ БАРОИ РИОЯ НАКАРДАНИ ҚОНУНГУЗОРИИ АСЪОР

Шахсоне, ки муқаррароти санадҳои қонунгузори асёри Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои танзими асърро вайрон кардаанд, тибқи қонунгузорӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Ҷавобгарии маъмурӣ бо Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст. Таркиби ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва намудҳои муҷозот барои содир намудани онҳо дар қадвали 1 оварда шудаанд.

Объекти ҷиноятҳои дар Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ овардашуда, муносибатҳои ҷамъиятии дар раванди муомилоти сарватҳои асърӣ ба вуҷудодада мебошанд.

Субъекти ҷиноят метавонад ҳам резидентҳо ва ҳам ғайрирезидентҳо бошанд, ба шарте ки амалиёти асърӣ бар хилофи қонунгузори Тоҷикистон ва дар қаламрави он анҷом дода шавад.

Ҷониби субъективии ҳуқуқвайронкунии бо гунаҳкорӣ дар шакли қасдан ё хунукназарӣ тавсиф карда мешавад. Дар ин ҳолат уҳдадори исботи гуноҳи шахси ба ҷавобгарӣ кашидашуда ба зиммаи мақомоти назорати асър гузошта мешавад. Охирин бояд исбот кунад, ки резидент (ғайрирезидент) имконият дошт талаботи қонунгузори асър ва санадҳои мақомоти танзими асърро риоя кунад, аммо ӯ барои татбиқи он тамоми чораҳои заруриро наандешидааст.

Мухлати ҷавобгарии маъмурӣ барои вайронкунии қонунгузори асър 6 моҳ аз санаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ мебошад.

Ҷаримаи маъмурӣ бо сомони пардохта мешавад. Табдили асари хориҷӣ, аз рӯи қурби Бонки милли, ки дар рӯзи содир шудан ё ошкор кардани ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ амал мекунад, сурат мегирад.

Қадвали 1. Ҷавобгарии маъмурӣ барои риоя накардани қонунгузори асър тибқи Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ

№ модда	Таркиби қонунвайронкунии	Намудҳои муҷозоти таъиншуда
541	Муомилоти ғайриқонунӣ бо асари хориҷӣ. Барои муомилоти ғайриқонунӣ бо асари хориҷӣ бо роҳи хариду фурӯш, иваз ё истифодаи он ба сифати дигар воситаҳои пардохт, хангоми набудани аломати ҷиноят.	ба шахсони воқеӣ ба андозаи аз 50 (панҷоҳ) то 100 (сад), ба шахсони мансабдор аз 100 (сад) то 200 (дусад) ва ба шахсони ҳуқуқӣ аз 300 (сесад) то 600 (шашсад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо бо мусодираи ашёи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ҷарима таъин карда мешавад.
578	Пешниҳод накардани эълумия (декларатсия) ё нодуруст пешниҳод кардани эълумияи мол ва ё воситаи нақлиёт. Барои эълумия накардан ё нодуруст эълумия кардани интиқоли асари хориҷӣ ё асари милли аз сарҳади ғумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон интиқолшаванда, ки бояд ҳатман ва ба таври ҳатти мавриди эълумиякунӣ қарор гирад.	ба шахсони воқеӣ ба андозаи аз 10 (дах) то 20 (бист), ба шахсони мансабдор аз 20 (бист) то 30 (сӣ) ва ба шахсони ҳуқуқӣ аз 100 (сад) то 200 (дусад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҷарима таъин карда мешавад.
538	Ба қайд нагузоштани суратҳисобҳо ва амонатҳои берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон кушода шаванда. Барои ба қайд нагузоштани суратҳисобҳо ва амонатҳо, ки берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон кушода мешаванд. Барои дар давоми як соли баъди таъини ҷазои маъмурӣ тақрибан содир намудани кирдори пешбиниамудаи қисми якуми ҳамин модда.	ба шахсони воқеӣ ба андозаи аз 5 (панҷ) то 10 (дах), ба шахсони мансабдор аз 30 (сӣ) то 40 (чил) ва ба шахсони ҳуқуқӣ аз 200 (дусад) то 300 (сесад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҷарима таъин карда мешавад. ба шахсони воқеӣ ба андозаи аз 20 (бист) то 30 (сӣ), ба шахсони мансабдор аз 50 (панҷоҳ) то 60 (шаст) ва ба шахсони ҳуқуқӣ аз 300 (сесад) то 400 (чорсад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҷарима таъин карда мешавад.

ҶАВОБГАРИИ ҶИНОЯТӢ БАРОИ РИОЯ НАКАРДАНИ ҚОНУНГУЗОРИИ АСЪОР

Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои вайрон кардани қонунгузории асър ва санадҳои мақомоти танзими асър бо Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст. Ҷавобгарӣ барои ҷиноятҳои марбут ба муомилоти асрорӣ бо моддаҳои: 281 ("Тайёр кардан ё ба муомилот баровардани пул ё қоғазҳои

қиматноки қалбақӣ (сохта)"); 282 ("Тайёр кардан ё ба муомилот баровардани картаҳои сохтаи (қалбақии) кредитӣ ё ҳисоббаробаркунӣ ё дигар асноди пардохт"), 286 ("Додугирифти ғайриқонунӣ бо асрори хориҷӣ"), 287 ("Аз хориҷа барнагардонидани воситаҳо ба асрори хориҷӣ") муқаррар карда шудааст. Таркиби ҷавобгариҳои ҷиноятӣ ва намудҳои муҷозот барои содир намудани онҳо дар қадвали 2 оварда шудаанд.

Қадвали 2. Ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои риоя накардани қонунгузории асър тибқи Кодекси ҷиноятӣ

№ модда	Таркиби қонунвайронкунӣ	Намудҳои муҷозоти таъйиншуда
281	1. Тайёр кардан ё ба муомилот баровардани пул ё қоғазҳои қиматноки қалбақӣ (сохта) 1) Тайёр кардан бо мақсади ба муомилот баровардан ё ба муомилот баровардани билетҳои қалбақии Бонки миллии Тоҷикистон, танга ё қоғазҳои қиматноки қалбақӣ бо асрори Ҷумҳурии Тоҷикистон, асрори хориҷӣ ё қоғазҳои қиматноки қалбақӣ бо асрори хориҷӣ	Бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз панҷ то ҳашт сол ҷазо дода мешавад
	2. Ҳамин кирдор, агар: а) аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешаки; б) ба миқдори калон; в) такроран	Бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз ҳашт то дувоздаҳ сол ҷазо дода мешавад
	Кирдорҳои пешбиниамудаи қисмҳои якум ё дуҷуми ҳамин модда, ки аз ҷониби гурӯҳи муташаккил содир шудааст.	Бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз дувоздаҳ то понздаҳ сол ҷазо дода мешавад.
282	Тайёр кардан ё ба муомилот баровардани картаҳои сохтаи (қалбақии) кредитӣ ё ҳисоббаробаркунӣ ё дигар асноди пардохт 1) Тайёр кардан бо мақсади ба муомилот баровардан ё ба муомилот баровардани картаҳои сохтаи кредитӣ ё картаҳои ҳисоббаробаркунӣ ё дигар асноди пардохт ё дигар ҳуҷҷатҳо, ки асър ё дигар қоғазҳои қиматнок ба шумор намераванд, вале асноди тасдиқунанда, муқарраркунанда ё диҳандаи ҳуқуқ ё уҳдадориҳои молу мулкӣ мебошанд.	Бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз се то панҷ сол ҷазо дода мешавад.
	2. Ҳамин кирдор, агар: а) аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешаки; б) ба миқдори калон; в) аз ҷониби шахси қаблан барои ҳамин ҷиноят ё барои тайёр кардан ё ба муомилот баровардани пул ё қоғазҳои қиматноки қалбақӣ суд шуда; г) аз ҷониби гурӯҳи муташаккил содир шуда бошад.	Бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз панҷ то ҳашт сол ҷазо дода мешавад.
286	Додугирифти ғайриқонунӣ бо асрори хориҷӣ 1) Муомилоти ғайриқонунӣ бо асрори хориҷӣ бо роҳи харидан, фурӯштан, фурӯш, иваз ё истифодаи он ба сифати дигар воситаҳои пардохт, агар дар давоми сол баъд аз додани ҷазои маъмури содир шуда бошад.	бо ҷарима ба андозаи аз дусад то сесаду шаступанҷ нишондиҳанда барои ҳисобҳо ё маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз шаш моҳ то як сол ҷазо дода мешавад.
	2) Муомилоти ғайриқонунӣ бо асрори хориҷӣ бо роҳи харидан, фурӯш, иваз ё истифодаи он ба сифати дигар воситаҳои пардохт, агар арзиши ашёи муомилот ё амалиёти ғайриқонунӣ аз панҷсад нишондиҳанда барои ҳисобҳо зиёд бошад	бо ҷарима ба андозаи аз ҳафтсаду сӣ то як ҳазору наваду панҷ нишондиҳанда барои ҳисобҳо ё маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз чор то шаш сол ҷазо дода мешавад.

	3) Кирдори пебининамудаи қисми дуҷониби ҳамина модда, агар: а) такроран; б) аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешаки; в) ба миқдори калон содир шуда бошад. Эзоҳ: Кирдорҳои дар ҳамина модда номбаршуда ҳамон вақт ба миқдори калон ҳисобида мешаванд, ки агар арзиши ашёи муомилот ё амалиёти ғайриқонунӣ аз ду ҳазор нишондиҳанда барои ҳисобҳо зиёдтар бошад.	бо ҷарима ба андозаи аз як ҳазору дусаду ҳафтоду ҳафт то як ҳазору шашсаду чилу ду нишондиҳанда барои ҳисобҳо ё маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз ҳафт то нӯҳ сол ҷазо дода мешавад.
287	Аз хориҷа барнагардонидани воситаҳо ба асёри хориҷӣ Аз хориҷа ба миқдори калон барнагардондани воситаҳо ба асёри хориҷӣ аз ҷониби роҳбарони корхона, ки мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд ба ҳисобномаи бонки ваколатдори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатман гузаронида шавад Эзоҳ: Дар моддаи мазкур кирдор ҳангоме ба миқдори калон содиршуда шуморида мешавад, ки агар воситаҳои ба асёри хориҷӣ барнагардониданашуда аз андозаи панҷ ҳазор нишондиҳанда барои ҳисобҳо бештар бошад.	Бо ҷарима ба андозаи аз дусаду панҷоҳ то панҷсаду чилу ҳафт нишондиҳанда барои ҳисобҳо ё бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати то се сол бо маҳрум кардан аз ҳуқуқи ишғоли мансабҳои муайян ё машғул шудан ба фаъолияти муайян ба муҳлати то панҷ сол ҷазо дода мешавад.

Рӯйхати адабиёт:

1. Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
2. Кодекси гражданин Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 30.06.с.1999, №802;
3. Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 03.12.с.2004, №62;
4. Кодекси андозаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 17.09.с.2012, №901;
5. Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 31.12.с.2008, №455;
6. Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш. Душанбе, 21.05.с.1998, №574;
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”. ш. Душанбе, 28.06.2011, №722;
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти бонкӣ”. ш. Душанбе, 28.05.2009, №524;
9. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими асър ва назорати асър”. ш. Душанбе, 12.06.2013, №964;
10. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими асър ва назорати асър”/ Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон/ Душанбе – 2015/ 126 саҳ.;
11. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №168 “Дар бораи тартиби истифодаи асёри хориҷӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон”. 2 апрели с. 2009 №522;
12. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №171 “Дар бораи кушодан, аз нав ба расмият даровардан ва бастанӣ суратҳисобҳои бонкӣ аз тарафи ташкилоти қарзии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”. 24 майи с. 2018 №545 “г”;
13. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №192 “Дар бораи тартиб ва қоидаҳои анҷом додани амалиёти асърӣ -фурӯши мол, иҷрои қор ва хизматрасонӣ бо асёри хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”. 19 июни с. 2012 №98 “а”;
14. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №204 “Оид ба тартиби анҷом додани амалиёти интиқоли аз ҷониби шахсони воқеӣ ба кушодани суратҳисоби бонкӣ”. 02.03.с. 2018 №184 “е”;
15. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №211 “Дар бораи тартиби анҷомдиҳии амалиёти мубодилавӣ бо асёри хориҷӣ”. 25 августи с. 2020 №139 “е”;
16. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №223 “Оид ба тартиби огоҳ намудан дар бораи анҷоми амалиёти асёрии марбут ба ҳаракати сармоя аз тарафи резидент”. 17 июли с. 2017 №634 “а”;
17. Дастурамали Бонки миллии Тоҷикистон №234 “Дар бораи тартиби ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид ва аз Ҷумҳурии Тоҷикистон содир намудани сарватҳои асърӣ”. 21.02.с. 2018 №153 “в”.
18. Ярославцева С.В. Валютное регулирование и валютный контроль. Учебный материал. Владивосток - 2006. – 86 с.
19. Сомонаи Бонки миллии Тоҷикистон – www.nbt.tj
20. Сомонаи Хазианаи Байналхалқии Асър – www.imf.org

Залоговое имущество

Проблемы, связанные с реализацией залогового имущества

Одним из признаков деятельности банков Республики Таджикистан в области кредитования является проводимая ими консервативная политика. Об этом свидетельствует тот факт, что банки, как правило, предоставление кредитов связывают с таким обязательным условием, как истребование от заемщиков обеспечения исполнения обязательств по кредитным договорам. Из предусмотренных статьей 354 Гражданского кодекса Республики Таджикистан видов обеспечения исполнения обязательств наиболее распространенным способом, которым пользуются банки, является залог. Из статьи 360 Гражданского кодекса Республики Таджикистан усматривается, что предмет залога может быть любое имущество, в том числе вещи и имущественные права (требования), за исключением

вещей, изъятых из оборота, требований, неразрывно связанных с личностью должника, в частности требований об алиментах, возмещении вреда, причиненного жизни или здоровью, и иных прав, уступка которых другому лицу запрещена законодательными актами.

Следует отметить, что законодательство Республики Таджикистан содержит достаточно эффективный механизм обращения взыскания на предмет залога в случае нарушения заемщиком обязательств по кредитному договору. Вместе с тем, практика его применения свидетельствует о том, что в реальности существуют серьезные проблемы, связанные с процедурой реализации предмета залога, в том числе и в тех случаях, когда банки принимают предмет залога на свой баланс.

Предусмотрены два способа

перехода залогового имущества в собственность залогодержателя

Действующим законодательством предусмотрены два способа перехода залогового имущества в собственность залогодержателя (кредитора):

- в результате добровольной передачи залогодателем;
- в принудительном порядке на основании исполнительной надписи нотариуса или решения суда с согласия залогодержателя оставить за собой залоговое имущество в случае объявления повторных торгов несостоявшимися.

В юридическом аспекте «принятие имущества на баланс залогодержателя» означает юридический факт, свидетельствующий о том, что залоговое имущество становится собственностью залогодержателя со всеми вытекающими последствиями, то есть залогодержатель приобретает полномочия собственника в полном объеме:

- право владения – право на фактическое обладание вещью;
- право пользования – право на извлечение полезных свойств вещи;
- право распоряжения – право на отчуждение вещи.

Если применительно к движимому имуществу право собственности у залогодержателя возникает с момента

фактической передачи залогодателем ему имущества на добровольной основе или в принудительном порядке на основе исполнительной надписи нотариуса или решения суда, то применительно к недвижимому имуществу в соответствии со статьей 8 Закона Республики Таджикистан «О государственной регистрации недвижимого имущества и прав на него» право собственности возникает только с момента регистрации в Едином государственном реестре недвижимого имущества и прав на него.

Законодательство, регламентирующее обеспечение исполнения обязательства по кредитному договору залогом имущества, характеризуется рядом особенностей. Прежде всего, эти особенности характерны для тех случаев, когда предмет залога выступает недвижимое имущество.

Так, частью 4 статьи 33 Закона Республики Таджикистан «О банковской деятельности» предусмотрено, что кредитная организация не вправе владеть недвижимостью, за исключением недвижимости, необходимой для обеспечения своей деятельности и социальных нужд работников, в том числе обеспечение их жильем.

Исходя из этого требования закона, в случае, если недвижимое имущество не используется для обеспечения деятельности кредитной организации и социальных нужд работников, в том числе обеспе-

чение их жильем, принятое на баланс недвижимое имущество подлежит отчуждению. Причем, закон устанавливает ограниченные сроки для избавления от недвижимого имущества.

Так, статьей 262 Гражданского кодекса Республики Таджикистан предусмотрено, что, если по основаниям, допускаемым законом, в собственности лица оказалось имущество, которое в силу закона не может ему принадлежать, это имущество должно быть отчуждено собственником в течение года с момента возникновения права собственности на имущество, если законом не установлен иной срок.

В случае если имущество не будет отчуждено собственником в установленные сроки, то по решению суда, вынесенному по иску уполномоченного государственного органа, оно подлежит принудительной продаже ...

Иной срок реализации установлен для банков. В частности, из части 5 статьи 33 Закона Республики Таджикистан «О банковской деятельности» усматривается, что кредитная

организация обязана продать любую недвижимость, перешедшую в её собственность, при условии неполучения убытков, в кратчайшие сроки (не позднее трёх месяцев), и в любом случае в срок не позже двух лет после ее приобретения.

При этом приведенное положение закона вступает в противоречие с абзацем 4 части 4 статьи 41 Закона Республики Таджикистан «Об ипотеке», которым предусмотрено, что если залогодержатель оставил за собой заложенное имущество, которое по своему характеру и назначению не может ему принадлежать, в том числе имущество, имеющее значительную историческую, художественную или иную культурную ценность для общества, он обязан в течение года произвести отчуждение данного имущества в соответствии со статьей 262 Гражданского кодекса Республики Таджикистан.

С точки зрения правоприменения данное противоречие подлежит разрешению со ссылкой на положения Закона Республики Таджикистан «О банковской деятельности», то есть исходя из предусмотренного им максимального срока отчуждения, составляющего два года.

В случае если имущество не будет отчуждено собственником в установленные сроки, то по решению суда, вынесенному по иску уполномоченного государственного органа, оно подлежит принудительной продаже с передачей собствен-

нику вырученной от продажи суммы, либо передаче в государственную собственность с возмещением собственнику стоимости имущества, определенной судом. При этом вычитаются затраты на отчуждение имущества. Говоря о передаче имущества в собственность государства, следует иметь в виду, что его стоимость будет определяться судом на момент передачи, а, следовательно, может быть значительно ниже той, по которой банк принял его на свой баланс. При таких обстоятельствах существует риск дополнительной потери денежных средств банками.

ОТЧУЖДЕНИЕ ПРИНЯТОГО НА БАЛАНС ЗАЛОГОВОГО ИМУЩЕСТВА ДОЛЖНО БЫТЬ ПРОВЕДЕНО ПУТЕМ ОБЪЯВЛЕНИЯ ТОРГОВ

Необходимо подчеркнуть, что отчуждение принятого на баланс залогового имущества должно быть проведено путем объявления торгов. Банки могут организовать и провести процедуру торгов как непосредственно, так и с привлечением на платной основе профессиональных организаторов торгов. Однако и в том, и в другом случае, это связано с дополнительными расходами для банков.

Размер дохода, который будет получен в результате реализации предмета залога, будет зависеть от сложившихся рыночных цен на момент проведения торгов. При покрытии задолженности по кредитному договору необхо-

димо учитывать, что в случае получения платы за имущество, превышающее задолженность по кредиту, сумма превышения должна быть передана залогодателю.

Результаты проведенного

В случае если в ходе торгов не удастся реализовать залоговое имущество, оно может быть в принудительном порядке изъято у банка и реализовано, либо передано в собственность государства.

анализа позволяют сделать вывод о том, что, несмотря на положительный аспект получения залогового имущества в счет погашения долга по кредитному договору, негативное последствие нарушения заемщиком обязательств по кредитному договору сохраняется. Эти негативные последствия характеризуются следующими признаками:

1. В течение длительного времени от момента истечения срока возврата кредита и до момента поступления платы за проданное залоговое имущество денежные средства будут оставаться изъятыми из операционного оборота

банка и, соответственно, не могут быть использованы для получения прибыли.

2. Процесс реализации принятого на баланс залогового имущества повлечет за собой дополнительные временные и материальные затраты, связанные с организацией и проведением торгов.
 3. Если воспользоваться услугами профессионального организатора торгов, то залоговое имущество до его фактического отчуждения будет продолжать считаться собственностью банка, а, следовательно, не будет приостановлен предусмотренный законом срок отчуждения.
 4. В случае если в ходе торгов не удастся реализовать залоговое имущество, оно может быть в принудительном порядке изъято у банка и реализовано, либо передано в собственность государства. А полученные в результате этих действий денежные средства могут оказаться меньше размера кредитной задолженности, в счет возмещения которой залоговое имущество было принято на баланс банка.
- Залог имущества, в качестве обеспечения исполнения обязательств по кредитному договору, предназначен для того, чтобы в определенной мере гарантировать возврат основной суммы долга и причитающихся процентов за пользование денежными средствами, выданными в кредит.

Решение проблем, связанных с отчуждением залогового имущества, принятого на баланс банка, представляет интерес для банков. Об этом убедительно свидетельствует тот факт, что на сегодняшний день на балансе банков числится большое количество недвижимого имущества, принятого ими на свой баланс в качестве погашения задолженностей по кредитам и процентам.

В этих условиях, на наш взгляд, является актуальным поиск, базирующихся на действующем законодательстве, альтернативных способов реализации залогового имущества, принятого на баланс банков.

ПРЕДЛАГАЕТСЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ВАРИАНТЫ ОТЧУЖДЕНИЯ ЗАЛОГОВОГО ИМУЩЕСТВА, ПРИНЯТОГО НА БАЛАНС БАНКОВ

Произведенный всесторонний анализ позволяет рекомендовать в качестве наиболее приемлемых следующие дополнительные варианты отчуждения залогового имущества, принятого на баланс банков:

Вариант № 1.

Путем заключения договора купли-продажи продать одним лотом все, числящееся на балансе залоговое имущество, одному покупателю с производством оплаты с условием отсрочки или рассрочки платежа.

Вариант № 2.

Путем заключения договора товарного кредита. Данный вид договора предусмотрен статьей 842 Гражданского кодекса Республики Таджикистан, суть которого заключается в том, что банк может передать заемщику на условиях кредитного договора вещи, определенные родовыми признаками.

Как видим, закон содержит отсылочную норму. В частности, это относится к тому, что товарный кредит выдается на условиях кредитного договора.

Применительно к реализации залогового имущества, принятого на баланс банка, в договоре о предоставлении товарного кредита можно указать следующие существенные условия:

По договору товарного кредита в обязанность покупателя входит возвратить кредитору стоимость полученного товара в денежной форме.

- предмет договора, то есть должно быть указано, что кредитор передает товары, определенные родовыми признаками, а заемщик обязуется возвратить стоимость полученного товара;
- перечень передаваемого

товара (для недвижимого имущества должна быть расшифровка по следующим элементам: жилое помещение (нежилое помещение), квадратура, адрес места нахождения);

- товар передается в собственность заемщика;
- товар передается на беспроцентной основе;
- срок погашения кредита (конкретная дата оплаты, оплата с рассрочкой по графику, оплата с отсрочкой);
- может быть отражено условие о возврате товара при наступлении определенных обстоятельств или условиях.

По договору товарного кредита в обязанность покупателя входит возвратить кредитору стоимость полученного товара в денежной форме.

При этом, учитывая, что товар передается в собственность, покупатель может свободно распоряжаться полученным по договору товарного кредита залоговым имуществом, то есть продать его на своих условиях третьим лицам.

Вариант № 3.

Реализовать принятое на баланс залоговое имущество путем заключения договора коммерческого кредита. Данный вид договора предусмотрен статьей 843 Гражданского кодекса Республики Таджикистан. Из содержания названной статьи закона усматривается, что по договору коммерческого

кредита одна сторона передает другой стороне в собственность товары, работы и услуги на условиях предварительной оплаты, отсрочки и рассрочки их оплаты.

Применительно к рассматриваемой проблематике приведенное положение закона предполагает, что банк на основе заключения договора коммерческого кредита может передать в собственность заемщику принятое на баланс залоговое имущество с представлением отсрочки или рассрочки платежа.

Предусмотренное законом условие о передаче в собственность означает, что заемщик по договору коммерческого кредита наделяется правом свободно распоряжаться, в том числе и отчуждать, полученное от банка залоговое имущество.

В практической плоскости заключить договор коммерческого кредита можно в форме договора купли-продажи на условиях предоставления коммерческого кредита.

В договоре в качестве обязательных должны быть отражены следующие условия:

- - продавец обязуется передать покупателю товар (наименование и количество можно отразить в отдельном перечне; для недвижимого имущества должна быть расшифровка по следующим элементам: жилое помещение (нежилое помещение), квадратура, адрес места нахождения);
- - товар передается в собственность покупателя;

- - товар передается на условиях предоставления коммерческого кредита с отсрочкой платежа;
- срок погашения кредита (конкретная дата оплаты с отсрочкой);
- проценты за пользование коммерческим кредитом не выплачиваются.

Для обеспечения эффективности всех предлагаемых вариантов считаем целесообразным создание коммерческой компании, ...

По такому договору отсутствует условие о возврате товара. Все права и обязанности по товару, в том числе и за его сохранность, переходят к покупателю с момента фактической передачи ему товара.

Для обеспечения эффективности всех предлагаемых вариантов считаем целесообразным создание коммерческой компании, которая бы специализировалась на оказании услуг по реализации залогового имущества, принятого банками на свой баланс. Выгода использования именно такой схемы очевидна, так как:

- банки смогут снять со своего баланса имущество, которое для них, по сути, является обузой;
- позволит избежать возможные нарушения, предусмотренные законом, сроков отчуждения залогового имущества, принятого на баланс;

тренных законом, сроков отчуждения залогового имущества, принятого на баланс;

- появится возможность восстановления проблемных кредитов за счет возникающей в результате отчуждения залогового имущества по договорам купли-продажи, торгового и коммерческого кредита дебиторской задолженности.

Таким образом, необходимо отметить, что определение метода управления портфелем проблемных кредитов зависит от многих факторов. Для максимизации финансового результата, получаемого от урегулирования проблемных кредитов путем реализации залогового имущества, следует использовать оптимальный подход для каждого случая. Другими словами, применять взвешенную политику в области управления залоговым имуществом, не позволять появления на балансе банка непрофильных активов, вследствие невозможности реализации банком предоставленного в залог имущества.

Сайисмонов Рахматшо,
заместитель Председателя
Ассоциации Банков
Таджикистана,
к.э.н., доцент,
Валерий Ким,
начальник юридического
Департамента
Ассоциации Банков
Таджикистана.

НАЗАРСАНЧ

НАЗАРСАНЧ

НАЗАРСАНЧ

НАЗАРСАНЧ

Таҳлили маълумоти назарсанҷӣ дар ташкилотҳои суғуртавӣ чиро муайян кард?

Пажӯҳишгоҳи илмӣ–тадқиқотии Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади муайян намудани масъалаи “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 23 то 30 октябри соли 2020 дар байни 13 ташкилоти суғуртавии кишвар назарсанҷӣ гузаронид.

Бояд ибраз дошт, ки тибқи маълумотҳои ҷамъбастии ҷавобҳои додашудаи ташкилотҳои суғуртавӣ оид ба саволи “Дар фаъолияти ташкилоти Шумо ба кадом объектҳои суғуртавӣ бештар диққат дода мешавад (интихоб намоед)?”, муайян гардид, ки ташкилотҳои суғуртавии кишвар дар рафти фаъолияти худ бештар ба объектҳои зерини суғуртавӣ диққати асосиро равона намудаанд:

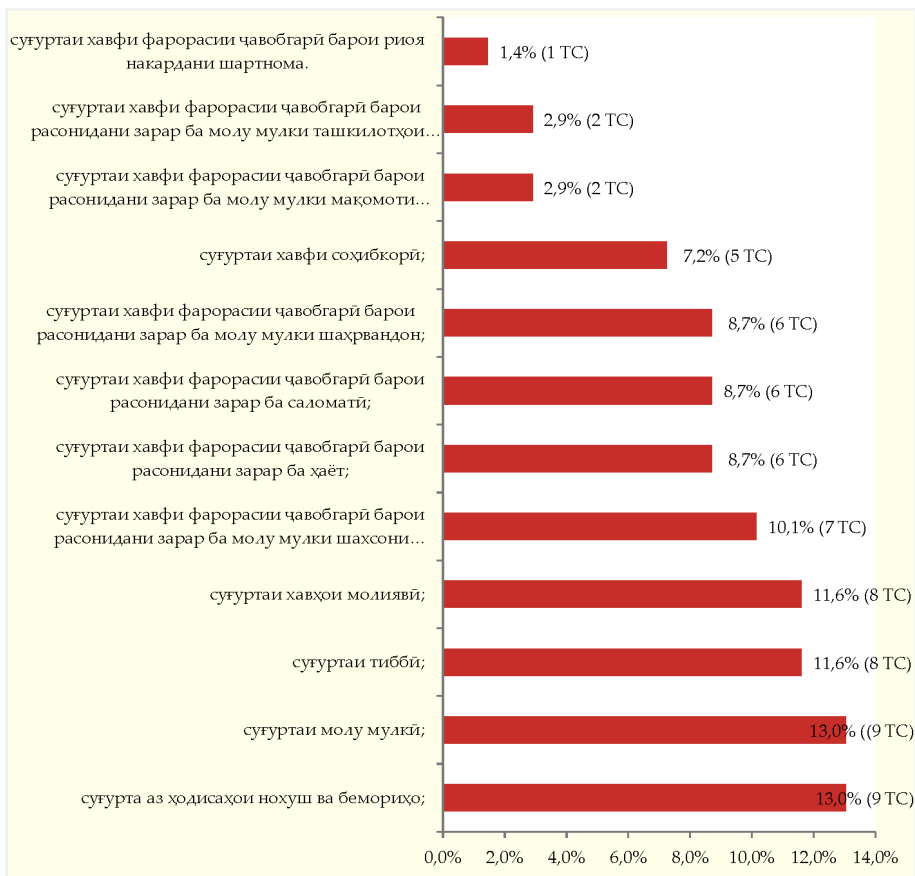

13% - суғурта аз ҳодисаҳои нохуш ва бемориҳо, 13% - суғуртаи молу мулкӣ, 11,6% - суғуртаи тиббӣ, 11,6% - суғуртаи хавфҳои молиявӣ, 10,1% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ

барои расонидани зарар ба молу мулкӣ шахсони ҳуқуқӣ, 8,7% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба ҳаёт, 8,7% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ, 8,7% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба молу мулкӣ шахрвандон, 7,2% - суғуртаи хавфи соҳибкорӣ, 2,9% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба молу мулкӣ ташкилотҳои дигар, 2,9% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба молу мулкӣ мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва 1,4% - суғуртаи хавфи фарорасии ҷавобгарӣ барои риоя накардани шартнома ташкил медиҳанд.

Тавре дар таҷрибаи ҷаҳонӣ дида мешавад, дар маҷмӯъ бозори суғурта ба бозори суғуртаи ҳаёт ва дигар маҳсулотҳои суғуртавӣ ҷудо карда мешавад. Вобаста ба ин, натиҷаи назарсанҷӣ нишон дод, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкилотҳои суғуртавӣ дар фаъолияти худ ҳамагӣ 8,7% бозори суғуртаи ҳаётро фаро гирифтаанд, ҳол он, ки дар Қазоқистон (29,2%), Ўзбекистон (18,2%), ИМА, Ҷопон, Британияи Кабир ва дигар кишварҳо ба ҳиссаи бозори суғуртаи ҳаёт

Диаграммаи 1. Дар фаъолияти ташкилоти Шумо ба кадом объектҳои суғуртавӣ бештар диққат дода мешавад?

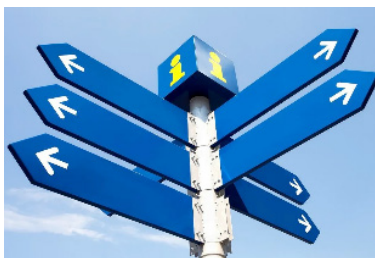
Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

таанд, ба муштариёни худ пешниҳод менамоянд. Аз шумораи умумии ташкилотҳои суғуртавӣ, ки варақаи назарсанҷиро пур кардаанд, танҳо 2 адад ё 16,7% ташкилотҳои суғуртавӣ ҳамаи намудҳои суғуртаи дар иҷозатнома овардашударо ба муштариёни худ пешниҳод намудаанд. Ба ҳисоби миёна ҳиссаи намудҳои суғуртакунонӣ, ки ба самти асосии фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ равона шудаанд, ҳамагӣ 44,5% намудҳои суғуртаеро, ки дар иҷозатнома нишон дода шудааст, дар бар мегиранд. Ҳол он, ки 55% намудҳои суғуртаи дар иҷозатнома нишондодашуда дар фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ мавриди амалигардонии фаъол қарор дода нашудаанд.

Ҳолати ҷойдошта имкон дорад бо масъалаҳои зерин алоқаманд бошад: нодуруст коркард намудан ва интихоби маҳсулотҳои суғуртавӣ ҳангоми гирифтани иҷозатнома; ба таври кофӣ наомӯхтани талаботи бозори суғурта; норасоии мутахассисони соҳа; нусхабардории таҷрибаи фаъолияти ташкилотҳои суғуртавии дигар кишварҳо вобаста ба маҳсулотҳои суғуртавӣ; аз мадди назар дур мондани хусусиятҳои хоси намудҳои суғуртакунӣ ҳангоми баррасии ҳуҷҷатҳои ташкилотҳои суғуртавӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати суғуртавӣ дар раванди додани иҷозатнома.

зиёда аз 83-85% суғуртакунӣ рост меояд.

Бо мақсади муайян намудани ҳиссаи намудҳои суғуртакунонӣ аз ҷамъи умумии шумораи намудҳои суғурта тибқи иҷозатнома дар ташкилотҳои суғуртавӣ дар варақаи назарсанҷӣ саволи “Дар ташкилоти Шумо, самти фаъолият асосан ба кадом намудҳои суғуртакунонӣ равона карда шудааст?” ворид карда шуда, тибқи ҷавобҳои додашудаи ташкилотҳои суғуртавӣ маълумотҳои ҷамъбасти таҳия

гардида, мавриди таҳлил қарор дода шуданд.

Тавре маълумоти ҷадвали 1 нишон медиҳад, на ҳамаи ташкилотҳои суғуртавӣ дар фаъолияти худ намудҳои суғуртаеро, ки тибқи иҷозатномаи мақоми ваколатдори назорати суғуртавӣ гирифт-

Ҷадвали 1. Ҳиссаи шумораи намудҳои суғуртакунонӣ дар фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ

№	Ташкилоти суғуртавӣ	Шумораи намудҳои суғурта тибқи иҷозатнома, адад	Шумораи намудҳои суғуртакунонӣ, ки самти асосии фаъолият равона карда шудааст, адад	Ҳиссаи шумораи намудҳои суғуртакунонӣ аз ҷамъи умумии шумораи намудҳои суғурта тибқи иҷозатнома дар ТС, %
1	ҚСП Ташкилоти суғуртавии “Суғуртаи аввалини миллӣ”	21	6	28,60%
2	ҚДММ “Ташкилоти суғуртавии “Бима”	21	6	28,60%
3	ҚДММ Ташкилоти суғуртавии “Меҳнат”	18	7	38,90%
4	ҚДММ “Ташкилоти суғуртаи Эсхата Суғурта”	18	5	27,80%
5	ҚДММ “Ташкилоти суғуртавии “Муин”	15	10	66,70%
6	ҚДММ “Ташкилоти суғуртавии Такаффул”	14	3	21,40%
7	ҚСДММ “Спитамен Суғурта”	13	4	30,80%
8	ҚДММ “ҚДММ “Суғуртаи Тоҷик ва Чин”	12	4	33,30%
9	ҚСП “Ташкилоти суғуртавии Кафил” –	11	11	100,00%
10	ҚДММ “Ташкилоти суғуртавии Итминон”	11	11	100,00%
11	ҚДММ “Суғуртаи асри 21”	10	3	30,00%
12	ҚДММ “Ташкилоти суғуртавии Сипаҳр”	7	2	28,60%

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва <https://nbt.tj/tj/sugurta/fehrisr.php>

Ҳамзамон, таснифи самтҳои асосии намудҳои суғуртакунонӣ аз он шаҳодат медиҳад, ки дар фаъолияти ташкилотҳои суғуртавии кишвар намудҳои суғуртакунонӣ қариб, ки самтҳои

ҳаммонанд ва якхелаи ҳалталабро доранд. Чунин ҳолат тақозо менамояд, ки ташкилотҳои суғуртавӣ минбаъд бояд доираи намудҳои суғуртакунониро дар бозори суғурта боз ҳам

васеъ гардонанд.

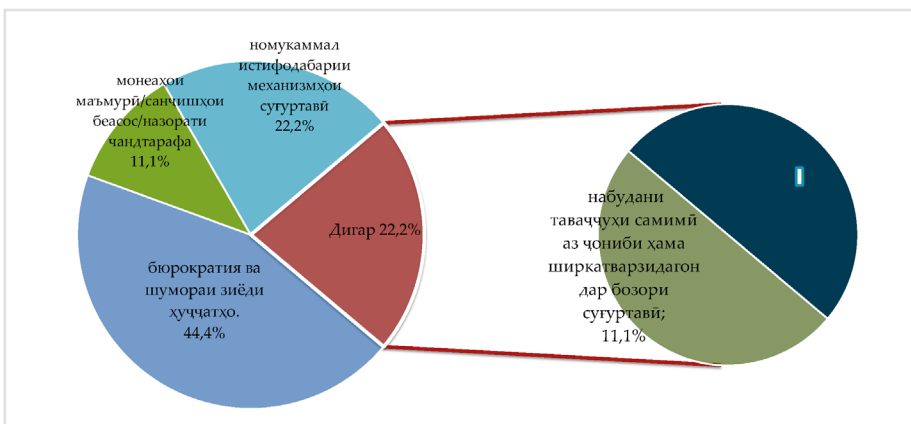
Бо мақсади муайян намудани монеаҳо, ки ташкилотҳои суғуртавӣ дар фаъолияти худ дучор мешаванд, онҳоро ба самтҳои зерин ҷудо намудем: дар самти иҷозатномагирӣ ва назорат; дар самти андозбандӣ ва дар самти талабот ва пешниҳоди хизматрасониҳо.

Тибқи маълумотҳои ҷамъбасти муайян карда шуд, ки дар самти иҷозатномагирӣ ва назорат ташкилотҳои суғуртавӣ бо чунин монеаҳо дучор гаштаанд: ҳиссаи 44,4% бо бюрократия ва шумораи зиёди ҳуҷҷатҳо, 22,2% бо номукамал истифодабарии механизмҳои суғуртавӣ, 11,1% бо монеаҳои маъмурӣ/санҷишҳои беасос/назорати чандтарафа ва 22,2% бо дигар монеаҳо (11,1% бо камбудани муҳлати эътиборномаҳо ва 11,1% бо набудани таваҷҷуҳи самимӣ аз ҷониби ҳамаи иштирокчиёни бозори суғуртавӣ).

Илова бар ин, дар самти андозбандӣ низ ташкилотҳои суғуртавӣ бо монеаҳо дучор шудаанд. Ҳиссаи 26,3% меёри баланди андозбандӣ

Диаграммаи 2. Монеаҳои асосие, ки ташкилотҳои суғуртави дар самти иҷозатномагирӣ ва назорат дучор шудаанд

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

шудаанд, онҳо пешниҳодҳои мушаххас манзур намуданд (ниг. ба диаграммаҳои 5 ва 6).

Ҳамин тавр, пешниҳодҳои ташкилотҳои суғуртави оид ба мукамалгардонии низоми иҷозатномагирӣ ва назорат, инчунин низоми андозбандӣ арзёбӣ намуд. Илова бар ин, масъалаи муҳиме, ки ба фаъолияти ташкилотҳои суғуртави таъсири муҳталиф мерасонад, азҷумла муайян намудани санҷишҳо ва

буда, меъёри мазкур аз 23% то 63%-ро ташкил медиҳад. Ҳиссаи 21,1% оид ба набудани низоми ягонаи андозбандӣ, 10,5% - санҷишҳои пай дар пай, 21,1% - ҷой надоштани дастгириҳои давлатӣ ва 21% - дигар монеаҳо мебошанд.

Инчунин, дар самти талабот ва пешниҳоди хизматрасониҳои ташкилотҳои суғуртави низ бо монеаҳо дучор шудаанд.

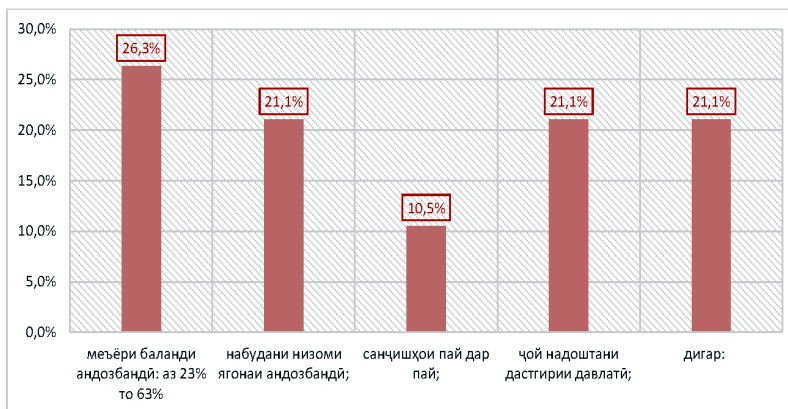
Тибқи маълумотҳои ҷамъбасти муайян карда шуд, ки ҳиссаи 25,6% нобоварии суғурташавандагон, 27,9% - нокифоятии фарҳанги суғурта ва саводнокии суғуртави дар ҷомеа, 7,0% - паст будани сатҳи сармоякунонӣ, 11,6% - мавҷудияти рақобати носолим дар бозори суғурта, 4,7% - мавҷудияти маҳдудиятҳои маъмурӣ дар пешниҳоди хизматрасониҳо, 18,6% - норасоии мутахассисони соҳибкасб ва 4,6% - дигар

(таҳти назорат гирифтани тақвият додани омодагии кадрҳои тахассуснок дар донишгоҳҳо ва нокифоятии корҳои ташвиқотӣ) ташкил медиҳад.

Бо мақсади бартараф намудани монеаҳои асосие, ки дар самти иҷозатномагирӣ ва назорат, инчунин низоми андозбандӣ ташкилотҳои суғуртави дучор

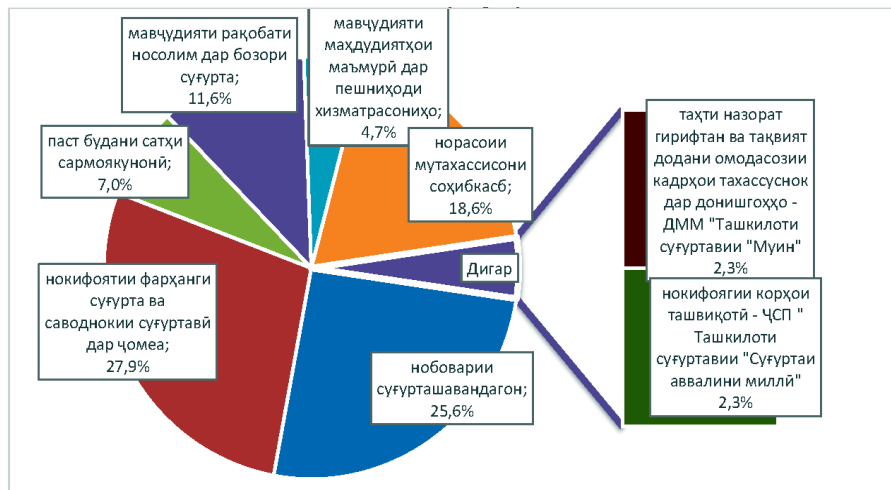

Диаграммаи 3. Монеаҳои асосие, ки ташкилотҳои суғуртави дар самти андозбандӣ дучор шудаанд

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Диаграммаи 4. Монеаҳои асосие, ки ташкилотҳои суғурта дар самти талабот ва пешниҳод дучор шудаанд

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани "Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон"

давомнокии муҳлати онҳо аз ҷониби мақомоти давлатӣ ба шумор меравад.

Ҳиссаи 33,3% аз ҷониби мақомоти давлатӣ 1 маротиба, 11,1% - 2 маротиба, 33,3% - 3 маротиба, 11,1% - 4 маротиба ва 11,1% - 5 маротиба санҷишҳо гузаронида мешаванд.

Дар баробари муайян намудани миқдори санҷишҳо дар фаъолияти ташкилотҳои суғурта, муқаррар кардани теъдоди (адади) мақомоти давлатӣ, ки санҷишҳо мегузаронанд, мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Чуноне ки маълумотҳои ҷамъбасти назарсанҷӣ, нишон медиҳанд, ҳиссаи 11,1%-и ташкилотҳои суғурта 1 адад, 22,2% - 2 адад, 44,4% - 3 адад ва 22,2% - 4 адад

мақомоти давлатӣ мавриди санҷишҳо қарор медиҳанд.

Тибқи ҷавобҳои ҷамъбасти ҳиссаи 11% давомнокии санҷишҳои гузаронидашаванда дар давоми як сол 5 рӯз, ҳиссаи 11% - 10 рӯз, 45% - 15 рӯз, 11% - 30

рӯз ва 22% - 35 рӯзро ташкил медиҳад.

Бо андешаи ташкилотҳои суғурта, рушд наёфтани фаъолияти онҳо ба мавҷуд будани як қатор мушкилот алоқаманд мебошад.

Ташкилотҳои суғурта мушкилоти рушд наёфтани фаъолияти худро дар сабабҳои зерин мебинанд: ҳиссаи 23,8% - набудани рақобати озод миёни ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ ва хусусӣ, 16,7% сатҳи пасти пардохтпазирӣ ва талабот ба хизматрасониҳои суғурта дар байни шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, 14,3% - набудани актуарийҳои литсензияшуда, 11,9% имкониятҳои сусти молиявии бозори милли барои ҷойгир кардани хавфҳои калон, 11,9% таҷрибаи кам ва таҷрибаи ноқофӣи ширкатҳои суғурта дар

Диаграммаи 5. Пешниҳодҳои ташкилотҳои суғурта вобаста ба мукамалгардонии низоми иҷозатномагирӣ ва назорат

Диаграммаи 6. Пешниҳодҳои ташкилотҳои суғуртавӣ вобаста ба мукамалсозии низоми андозбандӣ

фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ, ҳамзамон, муайян намудани самтҳои асосии рушди минбаъдаи онҳо аз проблемаи ҷойдошта дар рушди бозори суғуртаи кишвар шаҳодат медиҳад.

Тибқи ҷавобҳои ҷамъбасти ҳиссаи 11,3% ташкилотҳои суғуртавӣ самти асосии рушди минбаъдаи худро дар таҳияи низоми ҷорабиниҳо доир ба мукамал ва беҳтар намунаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи суғурта, 6,56% - бунёди механизмҳои самарабахши назорат ва танзим, 16,39% - ҳавасмандгардонии талабот ба маҳсулоти суғурта, 14,75% - барномаҳои нави суғуртавӣ ва рушди маркетинги суғурта, 6,56% - беҳтар намудани низоми идоракунии молиявии ширкатҳои

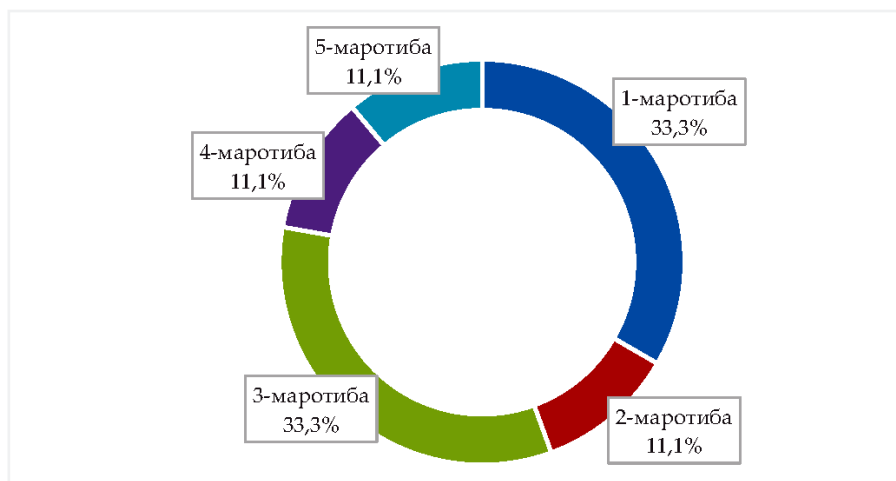
соҳаи арзёбии комплекси хавфҳо, идоракунии ва ҳалли талаботҳои суғуртавӣ, 9,5% - шафоф набудани бозори суғурта, 9,5% - набудани механизмҳои муосири таъсиррасонӣ барои риоя накардан ё иҷрои нопурраи қонунгузори суғурта, 2,4% - номуайян будани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва рафтори ғайрикаси намояндагони мақоми назорати суғуртавӣ.

Илова бар ин, аз ҷониби ташкилотҳои суғуртавӣ дар мавриди рушд наёфтани фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ ва мушкилоти дигар низ гуфтанд, ки онҳо аз мавҷудияти рақобати носолими дар байни ташкилотҳои суғуртавӣ (2,4%) ва ба инобат нагирифтани пешниҳоди ташкилотҳои суғуртавӣ ҳангоми баррасии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи суғурта ё умуман

чалб накардани ташкилотҳои суғуртавӣ ҳангоми таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ (2,4%) иборат мебошанд.

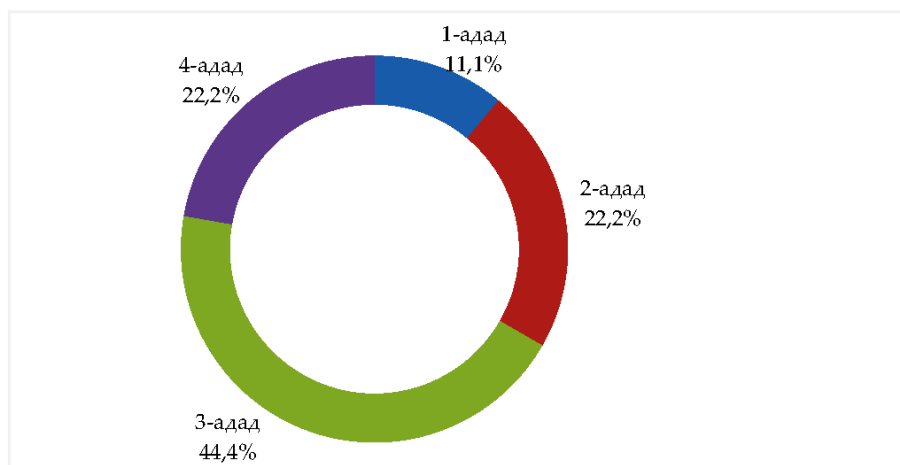
Дар баробари арзёбии мушкилоти рушд наёфтани

Диаграммаи 7. Дар давоми як сол дар фаъолияти ташкилоти Шумо аз ҷониби мақомоти давлатӣ чанд маротиба санҷишҳо гузаронида мешаванд?

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Диаграммаи 8. Дар давоми як сол фаъолияти ташкилоти Шумо аз ҷониби чанд мақомоти давлатӣ санҷишҳо гузаронида мешаванд?

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

суғуртави, 19,67% - ҷорӣ намудани технологияҳои нави суғуртави, 13,11% - рушди инфрасохтори бозори суғурта, 6,56% - таъсиси ташкилоти азнавсуғуртакунии миллӣ ва дигар – 3,28% (1,64% - муҳлати пешниҳоди ҳисоботҳо дароз ва шумораи варақаҳои ҳисоботӣ кам карда шавад ва 1,64% - ташкил намудани портали ягонаи маълумотӣ оиди хизматрасониҳои суғуртави ва ҷойгир намудани ҳисоботи омӯрӣ аз рӯи нишондиҳандаҳои намудҳои алоҳидаи суғурта ва вазъи молиявии ташкилотҳои суғуртави, баҳогузориҳои фаъолияти ташкилотҳои суғуртави аз рӯи маҳакҳои асосӣ ва нишон додани мақоми он дар ҷадвали рейтингӣ мебинанд.

Дар асоси ҷамъбасти таҳлили назарсанҷӣ Пажӯҳишгоҳи илмӣ-

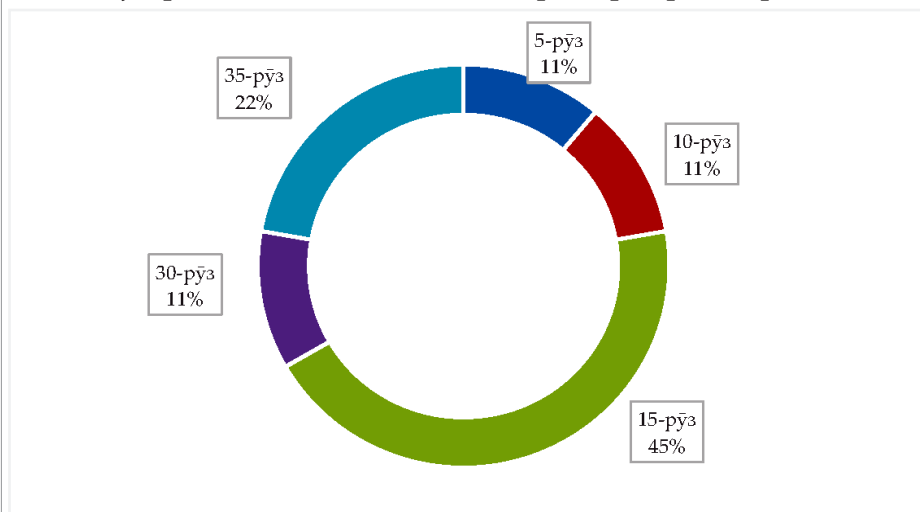
тадқиқоти БМТ чунин пешниҳодҳо зарур мешуморад, аз ҷумла:

1. Ташкилотҳои суғуртави мебошад, ки бо мақсади таъмини рақобати солим, пешниҳоди маҳсулоти муосири

суғуртави ва фаро гирифтани аҳоли бо хизматрасониҳои суғуртави фаъолияти худро дар бозорҳои гуногуни суғуртави ба роҳ монанд, аз ҷумла бозори суғуртаи ҳаёт ва ғайра.

2. Бо мақсади ҳалли монеаҳо дар самти иҷозатномагирӣ ва назорат Идораи назорати суғуртави зарур аст, ки ҳарчӣ зудтар механизмҳои содда намудани раванди иҷозатномадиҳиро коркард намуда, шаффофияти баррасии ҳуҷжатҳои ташкилотҳои суғуртави таъмин наояд. Ҳамзамон, бо дигар мақомоти давлатии тафтишотӣ ҳамкории судмандро ба роҳ монда, сатҳи роҳи санҷишҳои беасос гарданд. Масъалаи андозбандии фаъолияти

Диаграммаи 9. Дар давоми як сол дар фаъолияти ташкилоти Шумо аз ҷониби мақомоти давлатӣ давомнокии санҷишҳои гузаронидашаванда чанд вақтро дар бар мегиранд?

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Диаграммаи 10. Мушкилоти рушд наёфтани ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

таҳия ва муқаммал намурадани санадҳои меъёрии ҳуқуқии низоми суғурта ташкилотҳои суғуртави ро низ ҷалб намоянд.

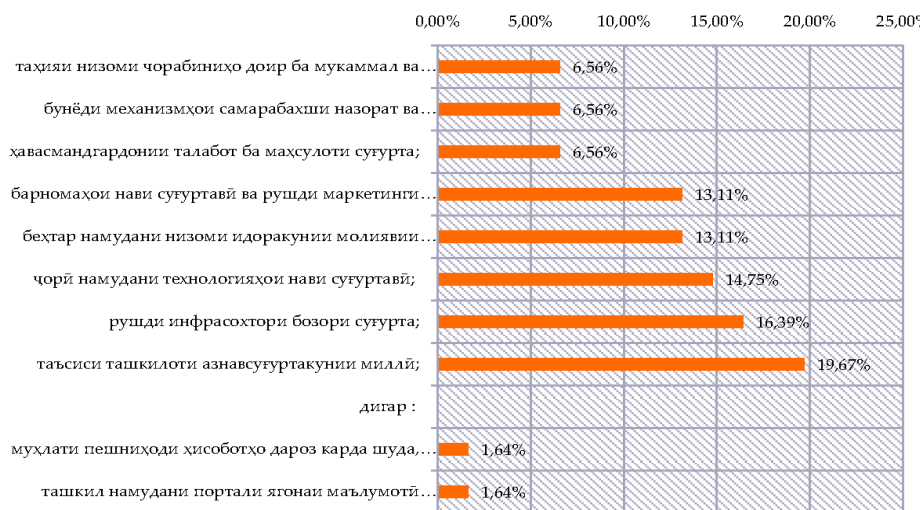
- Бо мақсади рушди бозори суғурта ташкилотҳои суғуртави зарур аст, ки таҷрибаи пешқадамро дар самти ҳавасмандгардонии талабот ба маҳсулоти суғурта, ҷорӣ намудани технологияҳои нави пешниҳоди хизматрасонии суғуртави ва ташкил намудани инфрасохтори муосири хизматрасониҳоро ҷорӣ намоянд.

ташкилотҳои суғуртави дар Кодекси нави андоз ба назар гирифта шаванд.

- Идораи назорати суғуртави, ташкилотҳои суғуртави ва Ассотсиатсияи ташкилотҳои суғуртави ро мебоҷад, ки ҳамкориро дар самти баланд бардоштани боварии аҳоли ба низоми суғуртави ва фарҳанги суғуртави иштирокчиёни бозори суғуртави ва аҳоли бо шарикони рушд ба роҳ монанд.
- Бо мақсади аз байн бурдани рақобати носолим мақомоти назорати суғуртаро зарур аст, ки дар низоми суғурта “қоидаи бозӣ”-ро барои ҳамаи иштирокчиёни бозори суғурта яхела муайян намоянд.
- Идораи назорати суғур-

тави ва Ассотсиатсияи ташкилотҳои суғуртави ро мебоҷад, ки ҳангоми

Диаграммаи 11. Самтҳои асосии рушди минбаъдаи ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Сарчашма: натиҷаи назарсанҷӣ оид ба муайян намудани “Монеа ва мушкилоти рушди фаъолияти ташкилотҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Пажӯҳишгоҳи
илмӣ-тадқиқотии
БМТ.

ИВЕНТҲОИ ТОҶИКӢ

ФЕСТИВАЛИ «ЧАКОМАИ ГЕСӢ» ДАР ДУШАНБЕ

Муовини раиси шаҳри Душанбе Мавсума Муинӣ ибраз намуд, ки ҳадафи баргузории Фестивали «Чакомаи гесӯ» тарғибу ташвиқи таъриху фарҳанги тоҷик, муаррифии анъанаҳои неки ниёгон ва арзишҳои миллӣ, инчунин тарғибу ташвиқи парвариши мӯй, ороишу пардози рӯй, ҳаракати мавзун, тарбияи муоширати духтарон, ҳунари волои машшотаҳо, эҳёи анъанаҳои маросими миллӣ, аз қабили мӯйбофон, зулфандозӣ, ҷамлақбандию кокулбофӣ ва ба ин васила рӯйи кор омадани корхонаҳои хурди истеҳсолии шонасозию оинасозӣ, кошонаҳои ҳусн ва талқини зебоипарастӣ миёни сокинони пойтахт, баҳусус ҷавондухтарон мебошад.

Мавриди зикр аст, ки давоми се соли охир фестивали мазкур дар доираи эълон гардидани солҳои 2019-2021 ҳамчун Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ дар тамоми қаламрави мамлакат доир гардида, баҳри эҳёи анъанаҳои миллӣ, тарғиби парвариши гесӯ ва ташвиқи ҳунари зебоипарастии занону бонувон мусоидат намуда истодааст.

ТАДЖИКСКИЕ ИВЕНТЫ

ИСКУССТВО НА СТЕНАХ

Кто в Таджикистане развивает искусство барельефа

На создание одного барельефа Фахриддин Латифов тратит от недели до 5 месяцев.

Фахриддин Латифов занимается изготовлением барельефов, горельефов, контррельефов и художественной росписью стен. Он рассказал Your.tj о том, как случайно научился их изготавливать и полюбил это искусство.

Барельеф представляет собой выпуклое скульптурное изображение, обычно отражающее какое-либо событие. То есть это разновидность скульптуры, в котором изображение выступает над плоскостью фона не более, чем на половину объема.

А еще есть горельеф, в котором выступающие элементы композиции большей частью находятся над фоном, контррельеф, в котором рельефные фигуры и орнаменты находятся в глубине основного фона, имеются и другие разновидности.

Барельефы широко используются для украшения наружного и внутреннего убранства зданий, а также в процессе создания монументальных произведений искусства (памятников, обелисков, стел и мемориальных комплексов).

Солҳои 2020-2040

“БИСТСОЛАИ ОМУЗИШ ВА РУШДИ ФАНҲОИ ТАБИАТШИНОСӢ, ДАҚИҚ ВА РИЁЗӢ ДАР СОҲАИ ИЛМУ МАОРИФ”

Дар марҳалаи кунунии пешрафти Тоҷикистон ба соҳаҳои илму маориф афзалияти аввалиндараҷа дода мешавад, зеро онҳо дар таҳкими пояҳои давлати демократӣ ва ҳуқуқбунёду дунявӣ нақши калидӣ мебозанд.

Эмомалӣ Раҳмон